

โนรา

ศิลปะการร้องรำ
ที่ถูกพันกับชีวิต

Nora

A Living Dance Tradition
of Southern Thailand

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ►
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
วันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2514 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน.
ชื่อโนรา : ชุนอุปถัมภ์นรากร, โนราทิด บุญหนูกลับ, โนราพรหม ปานมา
และโนราสวัสดิ์ ช่วยพลชู นายจร เพ็ญจำรัส, นายปี

โนรา : ศิลปะการร้อง รำ ที่ผูกพันกับชีวิต

Nora : A Living Dance Tradition of Southern Thailand

"นะเล่าทะเลวีนริน
เอาทลงเข้ามาเป็นแทน
ขึ้นกรวดดินดำ
นาจเจ้าทะกาสาย

ลูกจะไต้หวันางธรณี ผิงแฉน
รองตีนฮามนุษย์ ทั้งทลาย
ถัดมาขึ้นน้ำ อองทราย
ฮานไต้โนเน โนโน..."

คำนำ

ตามที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เสนอขอขึ้นทะเบียนจารึก โนรา เพื่อเป็นรายการตัวแทนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติ ต่อองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ไปแล้วนั้น การเสนอชื่อในครั้งนี้เป็นการยืนยันการมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นของประเทศไทยในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ในเวทีโลก เนื่องด้วยแนวปฏิบัติการดำเนินงานตามอนุสัญญา กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจำเป็นต้องสร้างการรับรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับ โนรา เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การยอมรับ และความชื่นชมในวัฒนธรรมของโนราทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมรักษา โนรา อย่างกว้างขวางในสังคมไทยในฐานะรูปแบบของวัฒนธรรมที่สำคัญในวิถีชีวิตของชุมชนที่หลากหลายในภาคใต้ และโดยการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมโนราที่เชื่อมโยงไปสู่วัฒนธรรมการแสดงอื่น ๆ ในเอเชีย การยกย่องให้โนรา อันมีรากฐานจากชุมชนภาคใต้ของไทย ให้เป็นวัฒนธรรมการแสดงที่มีชื่อเสียงนั้น ทำให้เกิดการฝึกฝนปฏิบัติ โนราอย่างกว้างขวาง เป็นการพัฒนาและส่งเสริมรักษาโนราและเป็นตัวอย่างสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติ

ด้วยเหตุดังกล่าว กรมส่งเสริมวัฒนธรรม จึงจัดทำหนังสือ “โนรา : ศิลปะการร่ำรำ ที่ผูกพันกับชีวิต” เล่มนี้ขึ้น เนื้อหาภายในเล่มประกอบไปด้วย ความรู้และคุณค่าของโนรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสำคัญของโนราและบทบาทที่มีต่อสังคมท้องถิ่น ประวัติและวิวัฒนาการ จารีตและวิถีการแสดง แบบแผนทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อพิจารณาสถานะของโนรา ในแบบแผนการแสดงของภูมิภาค นอกจากนี้เนื้อหาเชิงวิชาการแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังให้ภาพรวมที่ทันสมัยของวัฒนธรรมโนราทั้งในประเทศไทย และในโลกที่กว้างไกล เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ลักษณะสำคัญของศิลปะการแสดงโนรา และเกิดความเข้าใจสถานะของโนราในวิถีของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมวลมนุษยชาติ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าความสำคัญของโนรา ให้ประจักษ์ชัดและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับโนรา และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายสมาชิก ผู้ฝึกฝนปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะเยาวชน บุคลากรทางวัฒนธรรม ที่สนใจฝึกฝนศิลปะของโนรา รวมถึงผู้สืบทอดและสืบเชื้อสายโนรา เพื่อให้โนราดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในวิถีของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

Preface

The Department of Cultural Promotion of Thailand's Ministry of Culture nominated Nora for its inscription on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity at the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization or UNESCO. This nomination confirms Thailand's active participation in the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage on the world stage. In accordance with practices of the Convention, it is essential for Thailand to improve public awareness of Nora and to enhance its respect and appreciation on the local, national and international levels.

Toward those ends, the Department of Cultural Promotion is working to ensure that Nora is broadly engaged, promoted and safeguarded throughout Thai society as an important form of cultural life among diverse communities in Southern Thailand and by developing knowledge and understanding about Nora culture and its connections to other performing cultures in Asia. Recognizing Nora as a notable and widely practiced performance culture rooted in southern Thai communities will further improve and preserve Nora as a significant example of the world's intangible cultural heritage.

As part of its efforts, the Department of Cultural Promotion is publishing Nora: A Living Dance Tradition of Southern Thailand. This book contains valuable knowledge on the significance of Nora, including its roles in local society, its historical evolution, its performing methods, aesthetic conventions, in addition to considering its place in the performance traditions of the region. Besides containing substantial academic content, this book also provides an up-to-date overview at Nora culture in Thailand and in the wider world. It provides readers access to essential aspects of the arts of Nora so they can see and understand Nora's place in humanity's cultural heritage.

The Department of Cultural Promotion hopes this book will be beneficial to students, teachers and the public at large, both in Thailand and internationally, in their understanding of Nora. It is, moreover, intended to promote and strengthen the participation of communities, groups, stakeholders, particularly of young people and other concerned groups or individuals concerned, including Nora successors, all of whom are needed to ensure Nora's sustainability as a form of intangible cultural heritage.

Department of Cultural Promotion

สารบัญ

โนรา : การแสดงที่ผูกพันกับวิถีชีวิต

Nora as Performance and as a Way of Life

7

สู่โลกของโนรา

Entering the World of Nora

35

ตำนานท้องถิ่นและประวัติของโนรา

Nora Legends and Early History

84

โลกเปี่ยมชีวิตของโนรา
The Living World of Nora

109

โนรา กับโลกที่เปลี่ยนแปลง
The Changing World of Nora

145

โนราในโลกกว้างไกล
Nora in the Wider World

181

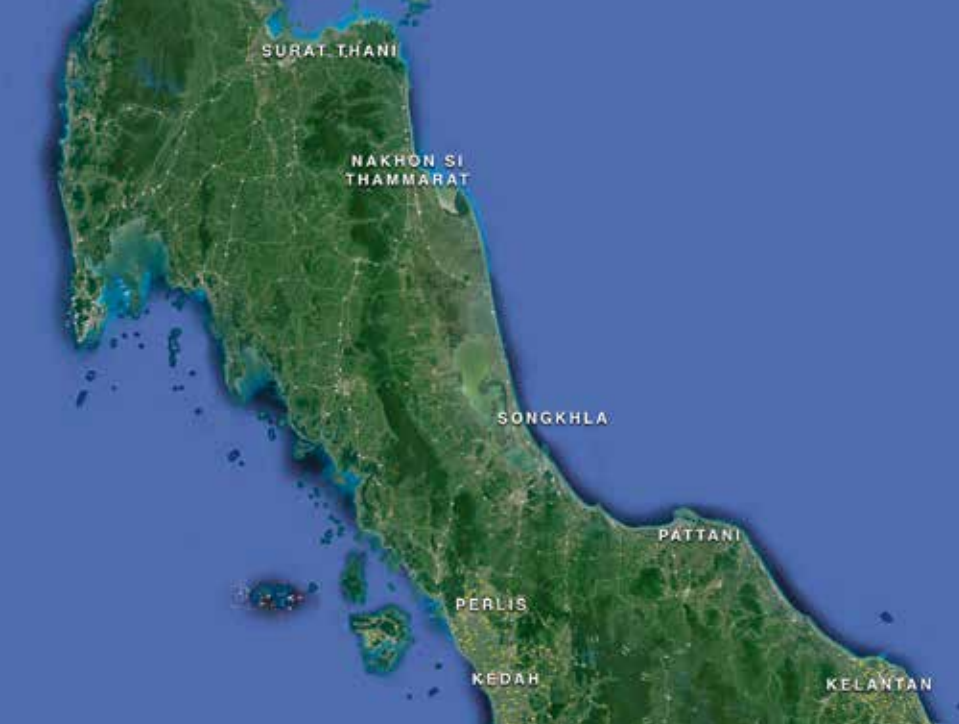

โนรา : การแสดงที่ผูกพันกับวิถีชีวิต

Nora as Performance and as a Way of Life

โนรา หรือ มโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงท้องถิ่นที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนได้มาช้านาน เป็นการแสดงที่มีแบบแผนการร่ายรำและขับร้องที่งดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีดนตรีเป็นลูกคู่เล่นรับ-ส่งตลอดการแสดง ผู้รำนอราสวมเครื่องแต่งกายที่ทำด้วยลูกปัดหลากสี สวมปีกหางคล้ายนก เทร็ดทรงสูง ต่อเล็บยาวทำด้วยโลหะ การแสดงโนราเป็นที่นิยมและถือปฏิบัติแพร่หลายในชุมชนรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลา อีกทั้งแพร่กระจายความนิยมไปตลอดสองฟากฝั่งของคาบสมุทรอินโดจีน ทางตอนเหนือมีคณะโนราแสดงขึ้นไปถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนทางตอนใต้มีคณะโนราสองภาษาที่ยังคงแสดงอยู่ในเขตสามจังหวัดภาคใต้ และมีการแสดงของชุมชนไทย ในรัฐตอนเหนือของสหพันธรัฐมาเลเซีย ได้แก่ กลันตัน เกดาร์ ปะลิส และ ปีนัง

Nora or Manorah is a widespread tradition of folk performance that has long been a part of community life in Southern Thailand. At the heart of the tradition is a unique type of dance-drama done by performers wearing colorful beaded, bird-like costumes with ornate crowns, long removable metal nails and decorative tails as they dance and sing expressively with the rhythmic music of a small ensemble. This complex tradition has been centered in the towns and villages around Songkhla Lake, from where it spread north to Prachuap Khirikhan province in modern Thailand and south along the Malay peninsula to Kelantan, Kedah, Perlis and Penang states with migrating Thai families.

ในวันนี้ ผู้คนรู้จักโนราในฐานะที่เป็น “มหรสพการแสดงที่งดงาม ทรงพลัง และมีชีวิตชีวา” เป็น “นาฏยลักษณะของคนใต้” การแสดงประกอบไปด้วยการร่ายรำที่แข็งแรง กระฉับกระเฉง การขับกลอนด้วยท่วงทำนองที่ไพเราะ ใช้ปฏิภาณในการด้นกลอนสด และเจรจาด้วยสำเนียงท้องถิ่นใต้ มีลูกคู่และดนตรีร้องรับด้วยจังหวะที่คึกคักฉับไว

Today, most people identify Nora with the powerful, yet lively, performance tradition that embodies the elegant culture of Southern Thai people. Nora performers gracefully move through angular poses while singing responsively with accompanying musicians in a southern Thai dialect, often improvising live verses and dialogues for their audiences.

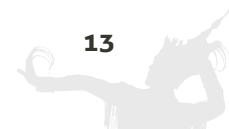

ผู้คนส่วนใหญ่ไม่เคยรู้ว่า การแสดงโนราห์มีรากมาจากพิธีกรรม เพื่อบูชาวิญญาณบรรพชน มีการประทับทรงของลูกหลานที่เป็นคนทรง และเป็นผู้สืบเชื้อสายโนรา เป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และส่งผลให้การแสดงโนราต้องมีแบบแผนจารีตยึดถือในการปฏิบัติ การแสดงโนราสัมพันธ์กับช่วงเวลา เทศกาลงานบุญ และผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกัน แล้วแต่พื้นที่และยังมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมในแต่ละยุคแต่ละสมัย วัฒนธรรมโนราห์ปรับเปลี่ยน สืบทอดสืบสาน และเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่ลูกหลานนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมการแสดงโนราสมัยใหม่

What is less well-known is that these elaborate Nora performances are rooted in rituals of ancestor worship and spirit possession in southern Thai communities. These sacred roots ground the Nora dance-drama tradition in ceremonies, special events, celebrations, festivals, merit-making, and the ordinary lives of villagers and local communities which vary from place to place and time to time. They also continue to contribute to the changing world of modern Nora performance culture.

โนราปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

“โนรา” หรือ “มโนราห์” เกิดขึ้นจากพิธีกรรม “โรงครู” โดยมีโนราใหญ่ หรือนายโรงโนรา หรือราชครูโนรา ที่ได้รับฝึกอบรมสั่งสอนจากครูโนราผู้ใหญ่ และได้รับการครอบเทริดมาแล้ว เป็นผู้ประกอบและควบคุมพิธีกรรมให้อยู่ในขนบถูกต้อง โนราใหญ่หรือนายโรงโนราใช้อาคมคาถา เสียงดนตรี การขับร้องร่ายรำ ในการสร้าง พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเชื่อมต่อโลกแห่งความจริงกับโลกแห่งวิญญาณ และเชื่อเชิญวิญญาณบรรพชนให้มารับของเซ่นไหว้ รับของแก้บน และรับชมการแสดงที่ลูกหลานจัดขึ้น การแสดงในพิธีกรรมโรงครูโยงใยกับตำนานการกำเนิดโนรา แม้มีความขริบขลึงแต่ก็เป็นการแสดงที่มีความสนุกสนานเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้ชมที่มาชุมนุมที่โรงครู อันได้แก่ วิญญาณบรรพชน และผู้ชมที่เป็นลูกหลาน รวมถึงเพื่อนบ้าน ที่มาร่วมเป็นสักขีพยานและเป็นผู้ชมการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมการแสดงนี้

Nora culture is always evolving.

“Nora” or “Manorah” culture emerges from “Rong Khru” (literally “ritual hall of the masters”) ritual performed by Nora masters (called “Nora Yai,” “Nai Rong,” or “Raja Khru”) in southern Thai communities. In these rituals, specially trained and initiated Nora masters re-enact the legendary founding of the Nora tradition by combining potent spells, lively music, and their powerful dancing and singing skills to create a sacred space in a human community into which they invite their ancestors and spirits.

Once the ancestral spirits have been invited, the Nora masters provide them with special offerings of food, cloth, and drink, as well as specially prepared dancing and singing tied to Nora legends and guided by rhythmic music in a temporary performance space. Their intricate and energetic performances are done as much to entertain and impress the ancestors as they are done for their living descendants and the wider community present at the rituals.

ก่อนที่โนราจะทำพิธีกรรมได้ จะต้องผ่านพิธีครอบเทริด เพื่อรับรองและประกาศความรู้ความสามารถของนายโรง โนราคนใหม่ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน โนราเป็นความรู้ที่สืบทอดกัน ของชาวบ้าน สืบทอดขั้นตอนในการร้อง ร่ายรำ ความรู้ทาง อาคมคาถาในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เพื่อใช้ในการรักษาดูแล ป้องกัน ตนเอง ครอบครัวและชุมชน โนราใหญ่ผู้ผ่านการ ครอบเทริดแล้ว จะมีหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้คน ในชุมชนผ่าน การร่ายรำโนรา ทำให้โนราใหญ่ต้องประพฤติดี ถูกต้องถือเป็นสัจจะ ตลอดชีวิต และบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา เพื่อพร้อมเป็น นายโรงโนราคนใหม่ หลังจากนั้นต้องทำการแสดง ให้เป็นที่รับรู้ “สามวัดสามบ้าน” จากนั้นนายโรงโนราคนใหม่ก็สามารถ ตั้งคณะโนรา และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมโรงครูให้กับชุมชนได้ การตั้งต้นเป็นนายโรงโนราตามแบบแผนเช่นนี้ ทำให้การเป็น นายโรง โนรา เป็นส่วนหนึ่งของประวัติและวิถีชีวิตของตำนานโนรา

Before Nora masters can perform Rong Khru rituals for their ancestors and communities, they need to be trained in dance, singing, and the use of special incantations, before being initiated by other Nora masters into the Nora tradition. Some of those trained in the arts of Nora choose to become Nora masters, which is a lifetime commitment. To realize their choice, they first must prove themselves worthy, partly by being ritually given a special “crown” (called a “serd”) by other Nora masters, and partly by being ordained as a Buddhist monk for some time and by performing rituals in the community. This marks their full entry as a Nora master to the community. Once thus initiated, Nora masters are called “Nora Yai” or “Nora Raja Khru” and can perform rituals for their communities as “Nai Rong” who lead Nora troupes they organize.

การแสดงโนราถือได้ว่าเป็นรูปแบบของละครเวทีเก่าแก่ที่สุดของไทย แต่ประวัติของโนรา กลับไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทั้งนี้เพราะโนราเป็นการแสดงที่ซับซ้อนฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน ที่มีกลวิธีในการสืบทอดเป็นแบบมุขปาฐะหรือการบอกเล่าปากเปล่าที่ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กำเนิดของโนราที่มีปรากฏในตำนานท้องถิ่นมีความแตกต่าง ผิดเพี้ยนกันไปบ้างจากการตีความของศิลปินโนราผู้สืบทอดตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น แต่ตำนานโนราก็ยังคล้ายคลึงกัน พอที่จะสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงตัวละคร การกระทำและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

แม้จะมีนักคติชน นักมนุษยวิทยา นักประวัติศาสตร์ และนักวรรณกรรมพยายามรวบรวมสืบค้น ตีความตำนานการกำเนิดของโนราให้สอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ชากโบราณสถาน ที่มีปรากฏในชุมชนรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลา แต่ก็ยังไม่สามารถสรุปประวัติของโนราได้ การสืบค้นประวัติของโนราผ่านตำนานท้องถิ่นที่มีอยู่ช่วยเชื่อมต่อตำนานโนรากับชุมชนที่หลากหลาย ในภาคใต้ นายโรงโนราต่างท้องถิ่นยังคงขับบทกลอนที่สืบทอดมา ร่ายรำอย่างองอาจงดงาม มีรายละเอียดและแบบแผนจารีตในการปฏิบัติตามที่สืบทอดมาในสายตระกูลของตน ถือว่าเป็นการสืบทอดตำนาน เป็นหลักฐานของภูมิรู้โนรา

Although Nora is often regarded as the oldest form of Thai dance-drama, its precise history is unclear. This is because Nora is mostly a complex embodied folk culture whose oral traditions do not depend much on written texts. The stories of Nora's origins and development in this oral tradition refer to diverse legends, which are made real when they are re-enacted in performances by Nora masters. These legends form a web of characters, actions, stories and situations that derive from different local Nora performance traditions. These traditions differ because they are part of different communities and are given different interpretations.

Despite much research on Nora culture by folklorists, anthropologists, historians, and literary scholars, Nora's historical development remains uncertain. Studies of Nora's history based on Nora legends link them to different Nora communities in Southern Thailand. Nora masters from different communities sing these legends while dancing their dynamic choreography in complex Nora performances. Their sung legends provide oral evidence of different Nora sources, sub-traditions and lines of transmission.

เพื่อให้ตำนานที่เล่าขานมีชีวิตและดำรงไว้ซึ่งภูมิรู้ในตัวตนของผู้ปฏิบัติ วัฒนธรรมของโนรา จึงต้องมีการแสดงที่ผสมผสานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ การรำรำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย หน้ากาก เครื่องประกอบการแสดง และพื้นที่ในการแสดง ซึ่งมีทั้งความเหมือนและความต่างกับศิลปะการแสดงอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ศิลปะที่ซับซ้อนในวัฒนธรรมโนรานั้น ได้ผ่านการปรับเปลี่ยนมาหลายครั้ง นับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายการเมืองการปกครองในไทย ทำให้ชุมชนในส่วนใหญ่ภาคใต้มีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงให้กับประเทศในฐานะชาติสมัยใหม่ในเวทีโลก ในช่วงแปดสิบปีที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดในวัฒนธรรมโนราเห็นได้ดังต่อไปนี้

ประการแรก เกิดโนราในรูปแบบของความบันเทิงทั้งที่เป็นการแสดงบนเวทีที่ทันสมัยและในรายการแสดงผ่านเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสมัยนิยมทั้งในและนอกภาคใต้ของประเทศไทย

ประการที่สอง โนรากลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับชาติที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับโรงเรียนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย

ประการที่สาม ศิลปินโนราได้รับการสนับสนุนจากพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และภาครัฐในฐานะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่โดดเด่น สง่างาม และเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของชาติ มีการส่งเสริมให้คณะนักแสดงโนราได้มีโอกาสไปเปิดการแสดงในเทศกาลศิลปะในระดับนานาชาติ

ประการที่สี่ นับแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา วัฒนธรรมและการแสดงโนรา มีปรากฏบนช่องทางอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มของสื่อสังคมออนไลน์ที่หลากหลาย

ประการสุดท้าย โนราได้รับการเสนอชื่อให้ขึ้นทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อองค์การยูเนสโก

To give life to its oral legends and embodied knowledge, Nora culture must be performed into existence through unique and short-term assemblages of dance, music, costumes, masks, props in temporary performance spaces. Experts in drama, music, and design who compare these living elements of the Nora tradition with those of other performing arts traditions in Thailand and Southeast Asia can expand and deepen our understanding of Nora culture in Southern Thailand and beyond.

The complex arts of Nora culture have undergone many changes, especially since about 1940, while remaining highly popular in Southern Thailand. These changes came about because the local communities of the region have been increasingly involved in national, modern and global processes. During these eight decades, among the most important changes in Nora culture are the following.

First, Nora gained wider acceptance as a form of public entertainment, both in modern stage shows and in mass media programs as part of popular culture in and beyond Southern Thailand. This was partly because Nora performers and troupes have promoted their art to new audiences and fans beyond their local communities.

Secondly, Nora culture has become more part of national and regional education systems, where it is now being taught in schools up to the university level.

Thirdly, Thai Kings, members of the Thai royal family and the Thai government have also promoted Nora as a distinctive and elegant folk performing art of Thailand in national and international events, art festivals, and venues.

Fourthly, since 2010 or so, Nora culture and performance have appeared on diverse internet channels and new media platforms.

Finally, in the last few years, Nora has been promoted as a type of cultural heritage of humanity, both in Thailand and through UNESCO.

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย วัฒนธรรมโนราห์ยังได้รับความนิยมไม่เสื่อมคลาย ยังคงมีพิธีกรรมการแสดงโนราโรงครูในชุมชน เป็นการบ่งบอกอัตลักษณ์ท้องถิ่นของคนได้ ชุมชนมีความชื่นชมและประทับใจในศิลปะของโนรา มีการสืบทอดการแสดงเช่นเดียวกับโนราในอดีต นายโรงโนรายังคงร่ายรำและขับร้องในชุดลูกปัดทั้งดงามและสร้างสรรค์การแสดงใหม่ ๆ สำหรับชุมชนของโนราและในโลกที่กว้างไกล เหนือกับการแสดงแบบโบราณอื่น ๆ ในหลายพื้นที่ของโลกที่มีความเกี่ยวพันคล้ายคลึง

การแสดงโนราห์ยังคงพัฒนาเปลี่ยนแปลงต่อไปและยังคงได้รับความนิยมสูงจากผู้คนในภาคใต้ แม้ว่าการแสดงโนราในบางแง่มุมจะเปลี่ยนไปในทิศทางใหม่ แต่ความซับซ้อนทางศิลปะยังสามารถสะท้อนเรื่องราวของผู้ที่แตกต่าง ผู้ที่มาเยี่ยมเยือน การสร้างการยอมรับนับถือ การสืบทอด แนวปฏิบัติตนของผู้คน และการเชื่อมต่อของชุมชนที่มีศรัทธาเดียวกันได้ ผู้ชมในท้องถิ่นยังคงใช้โนราเป็นสื่อในการปฏิบัติตนตามความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อบรรพชนตามขนบพิธีกรรมที่มีแบบแผนเคร่งครัด แต่ขณะเดียวกัน ก็ยังรอคอยการแสดงโนราที่สนุกสนาน ทั้งที่เป็นการแสดงบนเวทีและการแสดงผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อีกทีก็ ไร้ใจด้วยการร่ายรำ การขับร้อง การด้นสดที่คมคายและเรื่องราวที่ทันสมัย

Amid these and other changes, Nora continues to be performed by Nora masters in community ceremonies as a strong marker of local identity in Southern Thailand. Since local audiences and communities still appreciate the distinctive beauty of the Nora arts, they are still transmitted and performed in these communities as in the past. Nora masters dance and sing in their beaded costumes, and to innovate their art both in their communities and in the wider world with which their communities are now more deeply entwined.

Nora performances continue to evolve and remain highly popular with many people in Southern Thailand. Some aspects of Nora performances have changed as Nora evolves in new directions, but the complex art helps to reflect the story of the different people who admire and revere its changing role in their communities.

ในอดีตศิลปินโนราส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย แต่ใน 80 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ศิลปินโนรารุ่นใหม่มีทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่มีโอกาสเรียนโนราทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และที่ศูนย์ศิลปะของชุมชนและในเมือง สามารถศึกษาด้วยความสนใจ และศึกษาต่อยอดจนถึงระดับมหาวิทยาลัย โนรารุ่นใหม่จึงสามารถประสานความรู้สายบ้านในแบบเก่ากับครูผู้สืบทอดโนราสายสำคัญ ๆ ทำให้ศิลปินโนราในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากภาพลักษณ์ในอดีต

While for much of the last century men were the main Nora performers, for more than sixty years both women and men have become Nora artists. People of all genders study the art of Nora at home in their local communities and in new schools in towns and cities. They can study Nora arts and continue learning Nora culture in new university programs. In doing so, they combine their individualized learning with a master at home and in more standardized form of Nora with teachers in schools. This has made Nora performance and culture different from the past.

การแสดงโนราบนเวทีสมัยใหม่ ในเทศกาลงานบุญในฐานะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้มีมานานแล้ว โดยในปัจจุบันโนราที่มีพื้นที่การแสดงใหม่ผ่านสื่อลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงทางวิทยุ โทรทัศน์ และในภาพยนตร์ และได้รับการถ่ายทำและบันทึกภาพแจกจ่ายเป็นเทปวีดิทัศน์และแผ่นดิสก์ที่บันทึกไว้ ล่าสุดการแสดงโนราสามารถพบได้บนสื่อออนไลน์หลายแห่ง

Nora has long appeared in modern stage performances by popular Nora troupes in Southern Thailand at festivals and stage shows. As mass media formats have provided new venues for Nora performers, Nora performances also appeared on radio, in films, and on television, not to mention being recorded for distribution as video tapes and video discs. Most recently, Nora performances can be found on many online and new media platforms.

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีผู้ถือปฏิบัติโนราเพิ่มมากขึ้น คนรุ่นใหม่ในภาคใต้ต้องการศึกษาและเรียนรู้ศิลปะของโนราและเป็นส่วนหนึ่งของคณะโนราที่เป็นคณะการแสดงแบบร่วมสมัย โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 การแสดงโนราได้เดินทางไปร่วมแสดงในเทศกาลศิลปะการแสดงและการเต้นรำนานาชาติ สิ่งนี้ส่งผลให้ผู้ชมร่วมสมัยที่ไม่ได้อยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยมีความเข้าใจศิลปะของโนราได้ดีขึ้นและทำให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ซับซ้อนผสมผสานของโนรามากขึ้น

ในวันที่โลกเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โนรายังคงเป็นวัฒนธรรมไทยถิ่นใต้ที่สำคัญ หยั่งรากในท้องถิ่นของภาคใต้ เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมแห่งมวลมนุษยชาติ และยังก้าวไปกับความเปลี่ยนแปลง

Many people in the south want to study and learn the arts of Nora and to become part of their popular traveling troupes. Since 2006, Nora has also shown in international performing arts and dance festivals. This has allowed contemporary audiences living outside Southern Thailand to have a better understanding of the arts of Nora, and generated a wider acceptance and understanding of its complex culture.

In our fast-changing world, Nora remains an important part of southern Thai culture, but it now reaches beyond the south to other parts of Thailand and the world. Nora is a performing art rooted in the communities of Southern Thailand, where it represents a unique form of dance-drama that is valuable both for its cultural life there and for the cultural life of humanity.

สู่โลกของโนรา

Entering the World of Nora

โนราโรงครู : แหล่งความรู้ของวัฒนธรรมการแสดงภาคใต้
(เชียรชัย อิศรเดช)

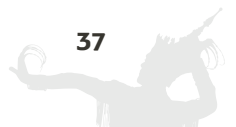
Nora Rong Khru: The Source of Southern Thai Performance Culture
(Thianchai Isaradej)

พื้นที่ลุ่มทะเลสาบสงขลามีสลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นดินแดน
ชุ่มน้ำ มีทะเลอ่าวไทยทางทิศตะวันออก และแนวเขาทางทิศตะวันตก
ในอดีตพื้นที่นี้เข้าถึงได้ยาก คนในท้องถิ่นพึ่งตนเองด้วยความเชื่อเรื่อง
ไสยศาสตร์กับการนับถือผีบรรพชนทางสายแม่ พร้อมด้วยความรัก
ในธรรมชาติ รักถิ่นฐานเพราะเชื่อว่าผืนดินให้คุณแก่ชีวิต มีป่า พื้นดิน
และผืนน้ำให้ได้ทำมาหากิน

The Songkhla Lake basin in Southern Thailand forms a
unique wetland ecosystem between the Gulf of Thailand to
the east and the hills to the west. In the past, this area was
isolated, and the people living there were self-reliant, attentive
to their natural environment, and connected to natural and
feminine spirits. They loved the diverse natural setting where
they lived because it allowed them to hunt in the forests, fish
in the lakes, and farm the land.

ผู้คนในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญกับบรรพชนสายแม่ (matrifocality) การนับถือผีสายแม่ซึ่งสะท้อนความรักความผูกพันที่ผูกกันตามสายเลือด โดยเอาสายเลือดตนเป็นศูนย์กลางแล้วจึงค่อยนับญาติเชื่อมโยงไปหากันเป็นชั้น ๆ เกิดการนับถือผีบรรพชน (ancestor worship) ในสายแม่ อันเป็นความเชื่อเรื่องโลกหลังความตายแบบคนอุษาคเนย์ เชื่อในเรื่องการกลับมาหากันได้หลังความตายผ่าน “การทรง” ของลูกหลาน และเชื่อในเรื่องการกลับมาเกิดในสายเลือดเดิมของตน การเข้าทรงโดยลูกหลานเรียกว่า “โรงครูหรือลงครู” เกิดขึ้นเพื่อเป็นพิธีกรรมในการต่อเชื่อมภพ โดยมี “นายโรงโนรา” เป็นผู้ใช้ศิลปะการร่ำรำและไสยศาสตร์เพื่อเชื้อเชิญ พิธีกรรมนี้เป็นไปเพื่อยึดโยงและชันเกลียวญาติในสายเลือดให้เข้มข้น มีนัยแฝงเส้นทางสังคมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มผู้สืบเชื้อสายโนรา

The people living in this rich ecology revered their female ancestors and treated them as the main spirits of their families and communities. Their matrifocal ancestor worship resembles beliefs found elsewhere in Southeast Asia, where ritual performances often include spirit mediums entering into trance. This permits the world of the ancestral spirits to interact with the world of living descendants. The sacred performances in the Songkhla Lake basin which connect the afterworld to the world of the living through trance and ritual are known as “Rong Khru,” named for the specially-built temporary halls (Rong) where these ritual performances are staged for one’s ancestors and masters (Khru). Some call the ritual “Long Khru,” meaning “the descent (Long) of the [former] masters [into the spirit-medium]” during trance sessions, which is a key part of the ritual.

โนราโรงครูในชุมชน

การตั้งโรงครูสำหรับการแสดงนั้นจะทำในช่วงฟ้าว่างฝน 3 วัน 2 คืนเป็นหลัก เริ่มต้นในวันพุธและสิ้นสุดในวันศุกร์ ในช่วงเดือน 6 ถึงเดือน 9 ทางจันทรคติ ก่อนวันประกอบพิธีกรรมจะมีการปลุกโรงแสดงหรือโรงพิธีขึ้นเดี่ยวขึ้นเป็นการเฉพาะทางทิศตะวันออกในพื้นที่บ้านดั้งเดิมของสายตระกูล หันหน้าโรงไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้ โรงพิธีเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 6 X 8 เมตร ไม่ยกพื้น หลังคาเป็นรูปหน้าจั่ว มุงครอบกระแซงหรือใบเตยไว้ ตรงกลางจั่ว

โรงพิธีที่สร้างขึ้นนี้มีขนาดพอจุคนในหมู่เครือญาติและคณะโนราทั้งหมด ตรงกลางปู “สาตคล้า” ให้นายโรงโนราใช้ในการทำพิธีกรรม และรายรอบต่าง ๆ ด้านขวาของโรงมี “พาไล หรือ ศาล” อันเป็นที่ตั้งเครื่องเซ่นไหว้ที่หลากหลาย รวมถึงเทริด หน้าพราน ชุดโนรา ฯลฯ และตกแต่งด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ให้งดงาม ด้านหลังมีส่วนของที่พักนอนของโนราทั้งคณะอยู่ที่หลังฉาก โดยเอื้อต่อชาวบ้านให้มีที่นั่งและยื่นชิดโรงสองด้านในฐานะผู้ชมพิธีกรรม เป็นโรงละครแห่งชีวิตและเรือนรับรองคณะโนราผู้มาเยือน เป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปะของโนรา

Local Rong Khru

Rong Khru rituals are performed in local communities when there has been no rain for several days, typically between the 6th and 9th lunar months. Full Rong Khru rituals last for three days and two nights, from Wednesday through Friday. Before the ritual begins, the host and sponsoring family constructs a special one-story rectangular (6 x 8 meter) ritual building with a thatched roof, set on the east side of the host's home. This specially built hall, typically built on the ground, will be the temporary stage of the rituals and other performances to honor and repay the ancestral spirits and masters.

The hall must be large enough for all members of the family and the Nora troupe. A special large woven calathea mat (called a Sard Khla) is placed in the middle of the floor of this staging area to serve as the main ritual and performance space. The ritual hall also includes a sacred shelf or platform known as a Palai or Sarn on one end of the hall, to place the food and offerings for the invited spirits, ritual crowns (Serd), masks, dress, ritual equipment, etc. There is also an area in the back of the stage for the Nora troupe to prepare for their performances and to sleep if needed. The ritual hall is open to audiences from the community on two sides, enabling them to watch and take part in the Rong Khru rituals and performances as needed. This ritual hall is thus not just a ritual meeting place of living and the dead members of the family, or a space for live dance-drama performances but also the main site where Nora culture is made.

โนราโรงครูอาจมีขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีต่อตายายบรรพชนของครอบครัว หรือแก้บนเพราะครอบครัวได้บนบานศาลกล่าวไว้กับตายายของตนว่าถ้าสัมฤทธิ์ผลจะจัดโรงครูให้เรื่องที่บนบานนั้นหลากหลาย ตั้งแต่การขอให้มีลูก การขอพ้นการคัดเลือกทหาร การขอให้แต่งงาน การขอให้ชนะคดีความ การขอให้หายเจ็บป่วย ฯลฯ การเล่นโรงครูเป็นจุดตั้งต้นของการแสดงโนราใน “พื้นที่ของพิธีกรรม” ที่ลูกหลานผู้สืบเชื้อสายโนราปฏิบัติสืบทอดพิธีกรรมนี้ในบ้านตนเป็นประจำทุกปี หรือทุกสามปี หรือห้าปี ตามแต่ที่ได้สัญญาไว้กับตายายของตน พิธีกรรมโรงครูจัดขึ้นทุกปีที่โรงพิธีที่สร้างขึ้นชั่วคราวนี้ ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของวัฒนธรรมการแสดงโนรา

There are many reasons to hold a local Rong Khru ritual in a Nora community. Given their complexity and expense, however, they are normally held to honor a promise to host one made by a family to their ancestors, as a repayment for the ancestors fulfilling an earlier request made by their heirs. Among the common types of wishes a family may make which would require a Rong Khru ritual to repay their ancestors if they are fulfilled include: having children, avoiding military service, getting a job, winning a lawsuit, or recovering from some illness.

เมื่อบ้านใดประสงค์จะเล่นโรงครูก็จะถือขันหมากไปเชิญ “นายโรงโนรา” ที่สายตระกูลของตนผูกพันให้เป็นผู้มาทำพิธี โดยเลี้ยงโนราที่มีอาคมแก่กล้าและจัดทำพิธีกรรมได้ครบถ้วน ตามธรรมเนียมประเพณี ในการเตรียมโรงครูต้องจัดองค์ประกอบ และเตรียมอุปกรณ์หลากหลายที่เชื่อว่าจะช่วยในการสื่อสาร กับวิญญาณบรรพชนได้ สายสิญจน์และเทียนเป็นวัสดุอุปกรณ์ สำคัญในพิธีกรรมการแสดงโรงครู เป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยเชื่อมโยง วิญญาณตายายในบ้านมาที่โรงพิธี โดยจะโยงสายสิญจน์จากหิ้งผี ที่เรือนหลักของบ้านขึ้นไปที่ “เพดาน” คือผ้าขาวมัดสี่มุมซึ่งไว้ที่เสา ทางทิศตะวันออกของบ้าน แล้วโยงมายังโรงโนรา โดยมีความเชื่อว่า ตายายที่นับถือทั้งสองฝ่ายจะมาลงยังโรงโนราผ่านสายสิญจน์นี้ ต่อเชื่อมมาที่โรงโนรา จะมีผ้าเพดานมัดสี่มุมซึ่งไว้ที่พาไล และ ผ้าเพดานขนาดใหญ่ในโรงพิธี พื้นที่ใดที่ตั้งโรงโนราแล้วพื้นที่นั้น จะไม่ก่อสร้างสิ่งใดทับ แม้จะรื้อโรงออกหลังเสร็จสิ้นพิธีกรรม เพื่อให้เป็นที่เดิมที่วิญญาณพ่อแม่ตายายได้กลับมายังบ้านเก่า ได้ถูกถือเป็น “พันธสัญญา” ระหว่างคนเป็นกับคนตายที่จะต้อง วางเว้นพื้นที่ไว้รองรับการกลับมาเยือนของวิญญาณ

When a family wants to perform a Rong Khru ritual, it will bring a bowl with betel nut to invite a special master initiated into the Nora tradition called a great “Nai Rong” to whom the family feels closely connected, convinced that he will perform the ritual well and properly.

Performing a full Rong Khru ritual according to Nora tradition requires several crucial materials believed to connect the living heirs to their ancestors. Among the most important ritual items are: skeins of white ceremonial thread, bunches of white candles and stacks of white cloth. The white ceremonial thread is used to connect the altar of ancestral spirits in the host’s house up to through its rafters and then over to the newly built ritual hall under the ceiling where the high platform is located, since this is where the ancestors will stay while receiving their special offerings and entertainments. The white ceremonial threads are tied to the four corners of two special square white cloths, called “cloth ceilings” or “pha phedan,” hung from the rafters of the ritual hall and connected by ceremonial thread. The smaller one is hung above the platform while the larger one is hung over the ritual stage.

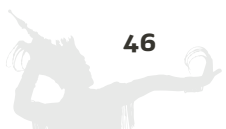
The area for a Nora ritual hall must remain designated as the site for ritual performances and cannot have anything built over it. This is so it can continue to be the same site where ancestral spirits will return for the Rong Khru ritual each time it is performed. This is part of a contract made by the descendants with their ancestors. It permits the ancestral spirits to continue returning to their old home for the Rong Khru ritual.

“โนรา” ผู้ที่จะมาประกอบพิธี ได้นั้นจะต้องเป็น “ชายผู้ผ่านการบวชเรียน ก่อนครองเรือน” และผ่านการฝึกฝนการร้องรำและการประกอบพิธีกรรมในแบบ สืบทอดมาจากสายตระกูลของตนอย่างถูกต้องผ่านพิธี “ครอบเทริด” หรือมอบเทริด ถ่ายโอนให้อย่างเป็นทางการจากครูโนราคนก่อน ซึ่งมักจะเป็นบิดาหรือต้นสายเลือด เพื่อให้ได้เป็น “โนราใหญ่” ที่สามารถประกอบพิธีกรรมทั้งหมดได้และมีฐานะ เป็นเจ้าของคณะโนรา คณะโนรามักจะมีการผูกขาดกันระหว่างบ้านที่จัดโนรากับ คณะโนราคณะเดิม นับว่าเป็นคณะที่บรรพชนของตนยอมรับแล้ว หรือเข้าทางกัน

The Nora master who will lead the Rong Khru ritual in local communities must be a man who has been ordained as a Buddhist monk after having been trained in the dance, singing, and the use of spells of his own Nora lineage, and then has been initiated the Nora tradition by his master. By undergoing a proper initiation in this way, he becomes a “Nora Yai” or “great Nora,” which entitles him to perform all the required Rong Khru rituals and to lead a Nora troupe. The family hosting the Rong Khru rituals will often invite the same Nora master and his troupe to perform for every Rong Khru they do.

ลำดับของพิธีกรรมโนราโรงครู

The Rong Khru Ritual Schedule

วันพุธ : วันแรกของพิธีกรรมโนราโรงครู

โนราและคณะจะมาถึงบ้านวันพุธบ่าย เจ้าบ้านจะต้องเอาหมากพลูไปรับ เชิญโนราใหญ่ให้ก้าวเข้าโรงแล้ว “ตีเครื่อง” หรือหยิบเครื่องดนตรีชิ้นหนึ่งมาตีให้เป็นสัญญาณว่าได้มาแล้ว แล้วทำความคุ้นเคยกับบ้านงานด้วยการกินข้าวปลาอาหาร จากนั้นคณะโนราก็จะเข้ามาในโรงพิธี ทำพิธี ตั้งเครื่อง และเบิกโรงโดยโนราใหญ่ผู้ร่วมพิธียกพานหมากและจุดเทียน 1 เล่มจับสายสิญจน์จากหิ้งบูชาครุหมอนโนราหรือตายายโนราบนบ้านเจ้าภาพมาชุมนุมที่โรงพิธี ในตอนค่ำโนราจะทำพิธีกรรม โดยการ “ขานเอ” “กาศครู” “ชุมนุมครู” ตามลำดับขั้นตอนในพิธีกรรม ต่อจากนั้นโนราบางสายจะ “จับบทตั้งเมือง” ซึ่งเป็นบทร้องเพื่อเป็นการจับจองพื้นที่โรงโนราเป็นกรรมสิทธิ์ของตนตามเรื่องในตำนานที่พระยาสาयฟ้าฟาดได้ประทานเครื่องดนตรีให้เป็นเครื่องแต่งตัวโนรา และแผ่นดินให้ตั้งโรงโนรา หรือบางสายจะรำถวายครุหมอนเป็นการรำทั่วไปของคณะโนราคืนแรกเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิง สร้างความเป็นกันเองและเอาใจเจ้าของบ้าน และผู้ชมในละแวกบ้านนั้น จบการแสดงในคืนแรกก็ตื่นค่อนคืนหรือกว่านั้น

Wednesday: The First Day of Rong Khru Rituals.

The full three-day Rong Khru ritual performance normally begins on a Wednesday afternoon with the arrival of the Nora troupe to the house of its host. The host will welcome the Nora master into the recently built ritual hall with a bowl of full betel nuts and other things, where he will beat the percussion instruments to announce the troupe has arrived and to signal the imminent start of the Rong Khru. The Nora troupe will then be fed by the host family, after which they will wait and prepare for the evening ritual performances

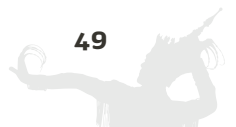

The Nora troupe will enter the hall, set up their musical instruments, making offerings and candles, and connect the ceremonial thread as they invite the spirits from the home of the host into the ritual hall.

On that evening, music and songs will be used to pay respects to and to invite all the former Nora masters, ancestors, and all other spirits to the ritual hall and to ask for their protection. Some Nora troupes will then perform a special “Setting up the City” rite, which links the ritual space and Nora performers to the space of the mythical Nora founder. Other Nora troupes will instead dance for the assembled spirits. In either case, this is followed by lively dance and singing performances to entertain the spirits and the community and to create a friendly atmosphere between the host family and those attending from the community. These popular performances last deep into the first night.

วันพฤหัสบดี: วันที่สองของพิธีกรรมโรงครู

เช้าวันพฤหัสบดีเป็นวันเริ่มต้นของพิธีกรรม เป็นช่วงเวลาของการแสดงในเชิงพิธีกรรมของนายโรงโนราที่จะแต่งตัวไปเชิญวิญญาณบรรพชนของบ้านนั้นมายังโรงพิธีในวันนี้ ชุดโนราเต็มยศมีผ้าขาวเหน็บห้อยที่ข้างเอวสองข้างเรียกว่า “แต่งพอก” ทั้งวันของวันนี้คือการร้องรำของนายโรงที่เริ่มจากการ “กาศครู” ชุมนุมเทวดา และขออนุญาตพระแม่ธรณีผู้ฝังแผ่นดินหลังให้มนุษย์ได้เหยียบย่ำเพื่อขอที่ตั้งโรงโนรา เป็นการไหว้ครู อัญเชิญมาในพิธีแล้วถวายข้าว ถวายของ

Thursday: The Second Day of Rong Khru Rituals.

The second day is the main day of Rong Khru rituals. On that morning, the Nora master dresses up in a special full Nora dress with a white cloth hanging down from his waist, and invites the ancestral spirits of the hosting family to the ceremony on that day. This is followed later that morning with the Nora master performing the “Kard Khru” or “honoring the masters” rite to pay respects to former Nora masters, ancestral spirits, and to ask mother earth permission to perform in the ritual hall.

โนราจะรำบทสิบสองเพลง หรือสิบสองบทสิบสองเพลง เป็นการรำประกอบพิธีกรรมโรงครู เช่น รำบทโศกัง บทพलयามตามโขลง เป็นต้น ต่อจากนั้นจับบท 12 เรื่อง เป็นการเล่าเรื่องย่อ 12 เรื่องพร้อมแสดงฉากเด่น ๆ ในเรื่องนั้นให้เห็นประจักษ์ซึ่งนายโรงอาจจะมียกแสดงอื่นมาร่วมแสดงประกอบ แต่นายโรงจะเป็นตัวละครหลักโดยเรื่องเด่นที่จะให้พื้นที่แสดงมากเป็นพิเศษ คือ เรื่อง “รถเสน” ตอนการเข้าไปมอมเหล่านางเมรี หาทิฆ้องหุ่ยดวงตาของพระมารดา อันเป็นต้นเรื่องของกาเนิดชาติใหม่มาเป็น “พระสุธน” ที่ต้องดั้นด้นมาหานางมโนราห์ด้วยความลำบาก เพราะชาตินี้ถือเอาความรักต่อแม่อย่างยิ่งใหญ่กว่าเมียชาติต่อไปจึงต้องดั้นด้นค้นหาหญิงคนรักอย่างยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างทางสังคมในท้องถิ่นที่แต่งงานเข้าบ้านฝ่ายหญิง (matrilocality) เมื่อแสดงเสร็จหมดทั้ง 12 เรื่อง ก็บ้ายคล้อยถึงเย็นค่ำ โนราใหญ่ต้องเล่นให้ครบหากครบถ้วนถือว่ามีความเป็นไปได้สูงที่คืนนั้นวิญญาณตายายของบ้านนั้นจะมาประทับร่างทรง

After all the spirits are invited, special offerings are made to them, and all are invited to view the performances to follow. Known as “the twelve songs and the twelve stories,” these performances all include dance. These form the main Nora performances done on this day and are the core of Nora performance culture. The twelve songs exhort listeners to be grateful to their mothers, teachers, and those who care for them. The Nora master then summarizes each of twelve major legendary tales which are central to the Nora tradition. He selects some episodes from these twelve legends to perform during the day. While these Rong Khru performances might include other performers, the main Nora master will normally perform the main character.

Two special and interconnected episodes derived from Jataka tales of the Buddha’s former lives will typically be performed in this part of the Rong Khru ritual, both to entertain and to provide moral guidance to those attending. One episode comes from the legend of the prince Phra Rothasen and his wife Meri, and the other will come from the legend of prince Phra Suthon and his wife Manorah. Suthon is a reincarnation of Phra Rothasen and both were punished for treating their wives badly. These two episodes are chosen because they stress the importance of women and point to how to live morally in a matrilocal society. Besides performing episodes from these two legendary tales, the Nora troupe is expected to perform as much and as well as they can of the other ten tales, too, before sunset to ensure the ancestral spirits will remain for the crucial rituals which will take place later on Thursday evening.

If done completely and well, at twilight the spirits of the family will enter into the spirit-medium of the hosting family.

ในเวลาเย็นบ้านเจ้าภาพจะเริ่มเตรียมตัวพาลูกหลานในสายเลือดมาเข้าโรงพิธีเพื่อให้ “ครูหมอตายาย” อันหมายถึงครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาโนราและวิญญานบรรพชนต้นสายเลือดตนที่เชิญมาอยู่ในโรงพิธีนั้น แต่ละบ้านจะมีชุดของครูหมอตายายไม่เหมือนกัน อันเกิดจากการไล่บั้งถึงพ่อแม่ผู้ล่วงลับขึ้นไปถึงตายายทวดเทียด นับไล่ขึ้นไปให้มากที่สุดในระบบแปดสาแหรกทั้งสองฝ่าย เมื่อเกินความจำเป็นของลูกหลานก็จะต่อเชื่อมไปยังชื่อครูหมอโนราที่มีฐานะเป็นกึ่งเทพอีกจำนวนหนึ่ง โดยมีชื่อร่วมกันของทุกบ้านจำนวนหนึ่ง เช่น แม่ศรีมาลา พระเทพสิงห ตาหลวงคอง นางแขนอ่อน เป็นต้น เพื่อโยงให้เห็นว่าทุกคนทุกบ้านต่างเป็นลูกหลานโนรา ร่วมกันมีครูต้นเดียวกันเมื่อ “ฤกษ์งามยามดี” ลูกหลานในสายเลือดทั้งหมดมาพร้อมหน้าพร้อมตา โนราใหญ่จะร้องเชิญผีตายายให้มาลงทรงโดยมีร่างทรงของบ้านนั้นนั่งคลุมผ้าขาวเพื่อให้ร่างมาผ่าน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพอใจของผีที่จะยินดีมาร่วมวงโนราหรือไม่ หากพอใจในพิธีการโนราใหญ่ก็อาจจะมาร่วมวง แต่ถ้าไม่พอใจ ร่างก็จะไม่ทรงให้เห็น นายโรงจะต้องหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะร้องเชิญให้ตายายมาลงให้ได้ แม้สุดท้ายจะด่าประชดถากถางก็ตาม คำด่าจะไปในลักษณะเรื่องข้อตำหนิของการไม่รู้หน้าที่ทำให้การจัดของเซ่นไหว้ให้ในพิธีใหญ่นี้สั่นเปลือ่งเปล่า ไม่คุ้มค่า ทั้งหมดเป็นลีลาของแต่ละงานที่ผู้ชมจะรู้ทิศทางแล้วว่าท้ายที่สุดจะต้องลงทรงอย่างใดอย่างหนึ่งลำดับพิธีแต่ละโรงไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แต่คุณค่าสำคัญคือความละเอียดในการทำพิธีกรรม ไม่สักแต่ว่าทำไปเพื่อให้ผ่าน นายโรงที่เล่นทุกตอนอย่างละเอียดไม่ข้ามจะได้รับการยกย่องว่าเป็นของแท้

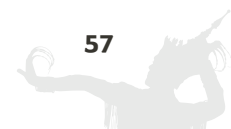

On Thursday evening, the host of the ritual will first bring the children of his family to the ritual hall so they can pay respects to the founding ancestors of Nora tradition and the oldest ancestors in their family. Each family in the community has a unique set of ancestors that connects them to other families in the community as well as to the divine ancestors in Nora legends, all of whom are invited to attend Nora rituals. Despite the different genealogies of each Nora family, all believe they descended from the same semi-divine founder of the Nora tradition, which the Rong Khru ritual re-enacts. Among the key spirits invited by nearly every family are divine figures from Nora genealogies tied to the founding Nora ancestors known as “Khru Mo Nora,” such as Phra Thep Singhon, Mae Sri Mala, Khun Sri Satha, Phraya Sai Fa Faat, Phran Bun, Ta Luang Kong, Nang Khan On, who will sometimes figure in Nora performances.

At the auspicious moment, the head Nora master will sing a special song to invite the ancestral spirits of the host family to come down and enter into the spirit-medium of the family who is sitting on the floor beside him, covered with white cloth. Whether the ancestor enters into the medium or not depends on how satisfied the spirits have been with the preceeding ritual performances. If satisfied with the quality of the performances, the ancestral spirits may enter the medium; but if unsatisfied, the ancestors will not show themselves in the spirit-medium’s body. In the latter case, the lead Nora master needs to find ways to entice the ancestors to come down into the ritual space and enter the spirit medium. Families and Nora masters develop different strategies to entice the ancestors to enter the spirit medium. The Nora master sometimes resorts to cursing, scorning or using magic on the ancestral spirits, so they feel upset, ashamed or otherwise compelled to enter the spirit medium.

The precise order of Rong Khru rituals varies from community to community, but what all communities value are elaborate ritual performances. When a Nora master is talented and knowledgeable enough to artfully perform the twelve legendary episodes in detail, without skipping key scenes, he will be regarded as a genuine Nora master by both spirits and the human community.

จุดสำคัญของพิธีคือ การทรงผี ในคำคั้นนั้น วัฒนธรรมโนรา ลูกหลานต้องทำให้ผีบรรพชนรับรู้ได้ว่าพวกตนยังห่วงใย เคารพนับถือ ดังนั้นหัวใจสำคัญของงานโนราโรงครูจึงอยู่ที่การให้ผีบรรพชนมาชม ของเช่นไหว้วาได้ไหว้อย่างถูกต้องครบถ้วนบริบูรณ์หรือไม่ หากพอใจ ผีก็จะ “เหว่ยหมรับ” โดยการเอาเทียนจุดไฟวนรอบเครื่องเซ่นแล้ว เสวย (กิน) เปลวเทียนนั้น ระหว่างนั้นจะมีการตีเครื่องแต่ละเพลง ตามสภาวะของร่างทรง ช่วงที่ตื่นเต้นคือช่วงที่ร่างทรงป็นขึ้นชั้นที่วาง ของเช่นที่เรียกว่า “พาโล” ไปดูเครื่องเซ่นโดยประโคนดนตรีระทึก หากไม่พอใจอาจเขวี้ยงทิ้ง ต้องลงมาเจรจาขอแก้ไข ส่วนในช่วงที่มีความสบายใจทรงจะร่ำราย ดนตรีจะเล่นเพลงประกอบการร่ำ รำหนึ่งรำหรือคนที่ป็นร่างทรงอาจต้องทรงหลายองค์ หรือทรงให้ ครูหมอ ครูตัน บรรพชนของตน การทรงครูหมอแต่ละองค์ จะอ่านได้จากลักษณะนิสัยและลีลาบุคลิกภาพของร่างทรง

The main part of the Rong Khru ritual is the interaction with the ancestral spirits on the second night. In Nora culture, the spirits of the deceased ancestors need to feel cared for by their descendants or they will cause trouble for them. This shows that the heart of the Rong Khru ritual is bringing ancestral spirits into the ritual space to receive the offerings given by their descendants. If satisfied with these offerings, the ancestral spirits will enter the spirit mediums, who will hold burning candles around the offerings and then eat the candle flame while the musicians perform in time with the spirit medium's movements. One of the most exciting moments of this central ritual is when the spirit medium climbs up to the sacred offering platform above the ritual hall to see the offerings while the music ensemble plays intensely rhythmic music. If the spirits are dissatisfied with the offerings, the spirit medium will become wild, and may throw down the offerings made to the ancestors into the ritual space. This will then require the Nora master to negotiate with the spirits and make amends or adjustments until the medium becomes peaceful, after which the hosting family will dance to celebratory music. The body of a spirit medium may be entered by many different spirits, including different ancestors, Nora masters, or other local spirits. Determining which spirit is in the medium can be done by reading the traits and personalities of the spirit medium's behavior.

วันศุกร์: วันที่สามวันส่งครู

นายโรงจะร้องบทส่งครู สรรเสริญและขอบคุณวิญญาณครูหมอตาายที่มาร่วมในพิธีให้ได้สนุกสนาน อิ่มอกอิ่มใจเมื่อคืนที่ผ่านมา วันนี้ถึงเวลาส่งวิญญาณคืนปรโลก จะมีบทร้องส่ง และจะต้องรับส่งครูให้ทันก่อนมืด เพราะเชื่อว่า ผีจร ผีป่าและผีไม้ดีจะเข้ามาแฝง นายโรงโนราจะ ต้องคุมผีให้อยู่ แม้ทำที่จะนอนน้อมโอภาปราศรัย แต่ก็มีอำนาจทางไสยศาสตร์คุมอยู่ในที่

ในการส่งครูนั่นจะร้องเชิญให้กลับเป็นลำดับไปเหมือนตอนที่เชิญมา โดยมีการป็นขึ้น ไปตัดจากที่มุงหลังคาโรงออกสามดับเรียกว่า “ตัดจากสามเหลียง” เพื่อให้ครูหมอและตาายแต่ละองค์กลับทางนั้น และสุดท้ายก็จะไล่ผีจรที่มาเที่ยวแอบแฝงกินเครื่องเช่นปะปนมาในหมู่วิญญาณบรรพชน โดยมี “รำเชียนพราย” ใช้ไม้หวายอาคมเชียนตีไปรอบ ๆ “สาตคล้า”

ช่วงเวลานี้จะมีบทร้องลาอาลัยระหว่างคนกับผี นายโรงฝีมือดีจะร้องรำได้ในระดับเรียกน้ำตา โดยสร้างอารมณ์ร่วมให้ผู้ชมยกระดับจิตใจไปได้ถึงการเข้าใจวัฏจักรของชีวิต การเวียนว่ายตายเกิด การพบและการพรากจากกัน จากนั้นก็ถึงเวลาเลิกโรง ซึ่งกระทำในเชิงสัญลักษณ์ด้วยการนำสิ่งบูชาที่ศักดิ์สิทธิ์ในพิธีคือด้ายสายสิญจน์และเทียนขาวมาสับทั้ง เพื่อตัดการติดต่อและการมองเห็นกันและกัน ดังนั้นสิ่งที่ผูกมัดจึงต้องตัดใจตัดให้ขาดสะบั้นแยกขาดจากกันระหว่างโลกคนเป็นกับคนตายท้ายสุดของการจบพิธีกรรมจะจบที่การพลีกสาตคว่า คือเอาสาตคล้าผืนเดิมที่ใช้ขึ้นรำแต่วันแรกนั้นปิดหน้าคว่าเอาด้านหลังของสาตหงายขึ้นพร้อมทั้งเททิ้งของเช่นไห้ว ให้ผีจรและหมู่หมากิน สาตข้าวสาร รำเชียนพรายไล่เสนียดจัญไรให้กับบ้านเจ้าภาพ การพลีกสาตเหมือนการปิดปรโลกให้ขาดจากกัน โนราตีเครื่องสุดท้ายแล้วเลิกพิธีกรรม

Friday: The Third Day of Rong Khru Rituals.

On this, the final day of the Rong Khru ritual, the ancestral spirits are sent away and the ritual hall is dismantled. In the morning, the Nora master will sing farewell songs for the ancestors and former Nora masters, praising and thanking them for having participated in the ceremonies on Thursday night, but telling them it is now time for them to return to their home in the nether world. The spirits must depart before it gets dark on Friday because it is believed that if they stayed, wild spirits and bad ghosts would haunt the house of the host. The head Nora master of the Rong Khru needs to control the spirits in a humble but firm way, using all of his powers.

In sending the spirits away, the Nora master will call out their names in the reverse order from which they were invited to attend the ritual. He then removes part of the roof of the ritual hall so the ancestors will be able to return to the nether world. Finally, the Nora master will chase away the wayward spirits who had come to covertly eat the offerings of the ancestors, using singing and dancing with a rattan stick and powerful spells to whip the wayward ghostly spirits until they are forced to leave.

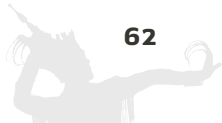
During this part of the ritual, the song lyrics include sad words about the separation of the ancestors from their living descendants. When talented Nora artists sing these songs, they can bring tears to the eyes of those listening. Affecting the emotions of the audience helped them to better understand the cycle of life and death. The ritual hall is then dismantled, marking the end of the ritual space and time of the Rong Khru. The white cloth “ceilings” where the spirits were staying are cut down, and the white ceremonial threads and white candles are cut. These cuts mark the divide between the world of the living and the world of the dead. The food offerings used to honor the ancestral spirits are distributed to the community, given to animals like pigs and dogs to eat, or thrown out. The Rong Khru ritual then ends with the overturning of the special ritual mat placed in the ritual hall since before the Rong Khru started. This has been the same mat where the main dances and rituals were performed from the first day. Once the ritual mat is turned over, the Nora master strikes the musical instruments of his troupe to signal the end of the Rong Khru ritual.

จากนั้นเป็นช่วงเวลาแห่งการเลี้ยงส่งคณะโนราเจ้าภาพจะชักชวนผู้ชมให้อาหารหรือวัตถุดิบที่ใช้ไม่หมดในงานหอบกลับบ้านแจกจ่ายกันไป แล้วชาวบ้านก็จะมาช่วยรื้อถอนโรงเข้าสู่สภาพเดิม โดยมีคติว่าให้งามดีควรทิ้งโรงไว้ 1 วันแล้วค่อยรื้อถอน แต่การเล่นโรงครูสมัยใหม่ไม่ได้ปลูกโรงกันเองอย่างสมัยก่อน แต่ใช้วิธีเช่าโรงจ้างมาจัด เมื่อเสร็จงานเจ้าของธุรกิจจะรื้อโรงทันทีเพื่อให้ชนกลับไปให้ทันใช้ปลูกโรงที่อีกบ้านหนึ่ง

The Nora troupe is then fed by the host and the community is asked to take away the leftover materials from the ritual food, cloth and other materials to carry home to share. Traditionally, the community would make and dismantle the ritual hall and return the ground to its original condition one day after the ritual ended. But recently, specialty companies are often hired to build and demolish the Rong Khru ritual hall.

พิธีกรรมอื่นในโรงครู

ลำดับพิธีของโรงครู เป็นรูปแบบพื้นฐานของพิธีกรรมโรงครูชุมชน ระดับของการทำพิธีกรรมโรงครูแต่ละโรงนั้นใหญ่เล็กไม่เท่ากัน นายโรงโนราครอบครัวและชุมชน สามารถปรับ เปลี่ยน เสริมสร้างให้มีความแตกต่างได้ โดยมีโรงครูอีกแบบที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างออกไปและมีความสำคัญมากก็คือ โรงครูที่จัดขึ้นเพื่อสืบทอด และการรับรองความรู้ ความสามารถของนายโรงโนราคนใหม่ เป็นพิธีกรรมที่มีแบบแผน และมีความสำคัญต่อศิลปะการแสดงโนรา

Rong Khru Supplements and Variants

The schedule of the Rong Khru outlined above is just the basic template of full Nora ritual performances. Nora masters, families, and communities make many adjustments, supplements and variants to this template in their actual practice. The type and degree of the elaborate performances done in each Rong Khru also varies a lot. Rong Khru is not only performed as family rituals for their ancestors but for other purposes, too. Among the most important rites added to the Rong Khru is the one which produces new Nora masters by publicly and formally initiating them into the Nora tradition. It is a crucial rite used to reproduce Nora culture.

พิธีรับรองการเป็นนายโรงโนรา

โนราเองก็นับถือบรรพชนโนราเรียกว่า “ครูหมอ” บางคราวโนราก็จัดโรงครูให้แก่คณะของตนเอง เรียกว่า “การครอบเทริด” อันเป็นพิธีกรรมคัดเลือกชายผู้จะมาเป็นนายโรงโนราคนใหม่ว่าจะต้องผ่านพิธีสถาปนาตามวิถีโนราอย่างถูกต้องเสียก่อน โดยคัดเลือกหนุ่มที่ฝึกฝนการร้องรำได้แล้วเป็นอย่างดีและมีคุณสมบัติตามกฎแห่งการเป็น “นายโรง” หรือ “โนราใหญ่” ซึ่งจะเป็นเจ้าของคณะในอนาคตจะต้องเป็นผู้มีศีลสูง สมบูรณ์พร้อมด้วยวิญญูและคุณวุฒิ อดจากความสามารในการเอาชนะความเป็นปฤชน ในเรื่องแรงขับทางเพศว่าต้องเป็นชายที่ครองพรหมจรรย์ได้ถึงวันครบบวช ได้รับการฝึก รำร้องและเรียนรู้ไสยศาสตร์พิธีกรรมมาอย่างเพียงพอ โดยมีผู้ครอบคือครูผู้สอน พระสงฆ์ และบิดามารดาช่วยกันใช้สายสิญจน์ที่ผูกโยงเทริดไว้แล้วค่อย ๆ หย่อนลงมาให้พอดี แก่ศีรษะ โดยมีโนราใหญ่รุ่นก่อนมาร่วมงานเป็นสักขีพยาน

The Initiation Rite for New Nora Masters

Nora masters collectively identify their sacred founding ancestors as “Khru Mor Nora,” meaning the “healing masters.” They perform a special rite known as the “Kan Krob Serd” (“crowning”) to initiate new male Nora masters. It is normally held on the morning of the second day (Thursday) of the Rong Khru ritual, and is used to select worthy young men who want to become new Nora masters. Candidates are often first selected by their male relatives or by their ancestors. Prospective Nora masters must be properly trained in the Nora tradition of singing and dancing, understand the various spells needed in rituals, and follow a strict moral code. During the initiation ceremony, the prospective Nora master appears with his own master, his parents, and a monk as his witnesses. The initiate receives a full Nora costume, including a set of detachable nails, but the key moment of the rite occurs when a wooden “serd” or “crown” - sometimes lit with burning candles – is slowly lowered by wires onto the initiate’s head. Once the crown is fitted on the initiate’s head, he is recognized as a Nora master or “Nora Yai.” But for full recognition, he still must perform Nora ritual publicly in three temples and three communities, so he is known as a new Nora master in the wider community, and also be ordained as a Buddhist monk for a short time when he is 21 years old. Upon completing these things, the new Nora master will then be able to perform Rong Khru rituals and lead his own Nora troupe as a Nai Rong.

ด้วยเหตุที่กำเนิดโนราในตำนานนั้น โนราเป็นชนชั้นเจ้านาย การสืบทอดที่จะเป็นโนรา จึงต้องผ่านการครอบเทริด ซึ่งเป็นพิธีสำคัญ เกิดในโลกโนรา เปลี่ยนสถานะของคนคนหนึ่ง ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ และสร้างการรับรู้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมของครูโนรา โดยผู้มีสิทธิ์ ในการประกอบพิธีกรรมนี้เป็นการสืบทอดทาง สายเลือด หรือได้รับการคัดเลือกจากบรรพชน นอกจากนั้นยังต้องได้รับการฝึกฝน ศิลปะ การร่ายรำ การขับร้องจนเชี่ยวชาญ และเข้าใจ วิธี “คาถาทางไสยศาสตร์” ที่อยู่ในแต่ละขั้นตอน ของพิธีกรรม

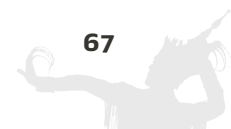

Because the legendary Nora founder was a nobleman who was highly skilled in dance, a new Nora master must have undergone the “crowning” ritual to symbolically show similar status. The rite also marks a change of status for the Nora master as someone knowledgeable in the Nora tradition. Nora masters revere their crowns and costumes as signs of their place in the Nora tradition. Wearing his crown shows his place in Nora culture has been recognized by other Nora teachers, families, communities.

การครอบเทริดโดยมีโนราใหญ่ พระสงฆ์ บิดามารดา ร่วมเป็นสักขีพยานเข้าสู่เส้นทางการเป็นโนรานั้นมีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจนคือการบวชพระเมื่อครบอายุบวชและการไปแสดงในวัด 3 วัดและชุมชน 3 ชุมชน เป็นเครื่องแสดงว่า โนราใหม่ได้ประกาศตนให้สาธารณชนได้เห็น ได้ยอมรับ รู้จักโนราใหญ่คนใหม่ในฐานะของนายโรงโนราที่สามารถจะเป็นหัวหน้าคณะประกอบพิธีกรรมการแสดงโรงครู และมีวิถีชีวิตที่ต้องรักษากายใจ มีศีลธรรม และประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

Not everyone trained in Nora dance and singing is a Nora master. Someone who has been trained in the arts of Nora but has not gone through this crowning ritual is considered as a “raw” or immature Nora who cannot yet perform Rong Khru rituals, Nora masters need to remain morally strong to ensure they will be able to connect with divine beings.

โนราที่ไม่ผ่านพิธีกรรมนี้ถือว่าเป็น “โนราดิบ” จะทำโรงครูไม่ได้และหากสมสู่ก่อนวัยก็ถือว่าเป็น “โนราปาราชิก” ไม่มีคุณสมบัติพอต่อการเชื่อมต่อกับเทพยดา ผู้เป็นโนราแท้แม้วิถีชีวิตปกติจะทำงานและหาปลาเสมอชาวบ้านอื่น แต่เมื่ออยู่ในโรงครูเขาจะเป็นผู้ทรงเกียรติในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ ต้องดำรงตนให้สมแก่การเป็นโนรา

A genuine Nora master may make a living in an ordinary way like other people as a farmer, a fisherman, a government official or a teacher, but during the Rong Khru ritual, as a Nora master, he plays another role so he will be honored as a spiritual leader. Therefore, he must constantly maintain himself with the dignity worthy of a Nora master.

ในวันสุดท้ายของโนราโรงครูหากเป็นโรงระดับกลางขึ้นไปจะมีการรำ “คล่องหงส์” และ “แทงเซ้” ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดขนาดของโรงครู ตามการใส่รายละเอียดลงในการรำชุดนี้ ทั้งในแง่เนื้อหาและในแง่เครื่องประกอบการแสดง

“คล่องหงส์” ถือเป็นชุดรำศักดิ์สิทธิ์ หากไม่ได้รับการปกป้องทางอาคมก่อนและหลังอาจมีอันเป็นไป เป็นชุดรำที่แสดงอาคมของผู้เป็นพรานในการจับหงส์ด้วยบ่วงบาศ สนุกสนานตื่นตาและน่าสะพรึงกลัวต่อนางรำ หลังรำจะต้องมารับการประพรมน้ำมนต์ การรำคล่องหงส์เป็นชุดความประทับใจพิเศษต่อชาดกเรื่องนางมโนราห์ที่ผ่านเข้ามาและยึดเรื่องนี้เป็นชุดการละเล่นแรกแล้วจึงไปเล่นเรื่องอื่น

Other major supplements to the Rong Khru could occur on the final day of performances before the ritual hall is dismantled. Middle-level families or higher may add in two well-known dance pieces to the ritual: “Catching the Swan” and “Stabbing the Crocodile,” whose difficulty and danger highlight both an elaborate Rong Khru and the involvement of highly skilled Nora masters. Each of these two pieces is elaborated in its content and props, and both highlight the presumed hunting process that was once typical of people in the Songkhla Lake region. They allude to the importance of weapons in the lives of people in the former jungle areas of Southern Thailand, who had to be armed and ready to use their weapons against the dangers they faced.

“Catching the Swan” is a sacred set dance piece done on the third day of the Rong Khru ritual. If spells are not properly used to protect the performers before and after this dance, performers may experience problems. The dance shows how a hunter uses a secret spell to catch a divine swan with a rope lasso. When the dance is completed, the dancers need to receive blessed water. The way the hunter and of the mysterious bird resonate with the legend of the bird-princess Manorah from a Jataka tale seen in other stories, too, tied to Nora culture.

“แทงเข้”(จระเข้) เป็นชุดรำเพื่อตัดไม้ข่มนาม มองว่าจระเข้เป็นตัวแทนของปัญหาอุปสรรคและความน่าสะพรึงกลัวของอำนาจที่คุกคาม การแทงเข้ต้องใช้โนราหลายคนเล่าเรื่องบอกแต่ละชื่อที่ระดมมาใช้แทงพญาชาละวันในพื้นที่พื้นเรื่องไกรทองสะท้อนการให้ความสำคัญกับอาวุธประจำกายซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนใต้ที่ผู้ชายจะต้องมีอาวุธติดตัวเสมอ การรำแทงเข้นั้นเชื่อกันว่าเฉพาะโนราใหญ่เท่านั้นที่จะปักหอกลงไปบนตัวจระเข้ที่ทำให้จากหยวกกล้วยนั้นได้ เป็นพิธีกรรมย่อยในโรงครูที่กุมความรู้สึกของคนในลุ่มน้ำนี้ที่มีวิถีชีวิตหาปลาและเลี้ยงสัตว์อยู่กับทะเลสาบที่เคยมีจระเข้ชุกชุม

“Stabbing the Crocodile” is another set dance piece performed on the third day of the Rong Khru ritual. Dancers use sharp spears to stab a crocodile - represented by a special banana tree given a crocodile shape - who is seen to embody major problems, obstacles, and threats to the community. Performing this piece requires many Nora masters, each telling the story of the spear used to stab the crocodile. It is linked to the legend of the crocodile king who is killed by the hunter Kraithong. Only top Nora masters can do the dance of stabbing the crocodile. This minor ritual in the Rong Khru holds special meaning for the people around Lake Songkhla, since crocodiles once endangered their lives as fishermen or when raising animals.

พิธีกรรมแก้บนและรักษาโรค

ในพิธีโรงครู ยังมีพิธีกรรมเพื่อแก้บนที่ลูกหลานได้ทำไว้ เมื่อประสบความสำเร็จก็นำของมาเช่น ไหว้ครุหม่อของตน ตามที่สัญญาไว้ เมื่อเป็นโนราใหญ่ที่ถูกต้องแล้ว จะมีอำนาจในการสื่อสารกับวิญญาณและควบคุมผีในโรงพิธีด้วยคาถาอาคม นายโรงโนราจึงสามารถที่จะรักษาโรคหรือความป่วยบางประการ อันเนื่องมาจากความผูกพันทางสายเลือดหรือการ “ถูกครุหม่อ” เพราะทำผิดบางประการจึงถูกลงโทษให้เจ็บป่วยแบบไม่ทราบสาเหตุ หรือประสบสภาวะ “ตายาย่าง” คือผีบรรพชนกระทำให้เจ็บปวด ๑ แอด ๑ ซุบผอม จนถึงการเกิดแผลปานแดงนูนบนตัวทารกที่เรียกว่า “เสน” จากความเชื่อว่าถูกทำ เครื่องหมายไว้ก่อนที่จะกลับมาเกิด และจะมีเพียงโนราใหญ่เท่านั้นที่จะ “เหยียบเสน” นี้ให้หยุดลุกลามบนร่างกายได้

Healing Ritual and Vow Fulfilling.

Other important rites often part of Rong Khru ritual include healing rites and rites to fulfill a vow or contract (Kae Bon) made between a family and their ancestral spirits. An initiated Nora master who behaves properly will have the power to communicate with spirits and to control them in the rituals. By his powerful incantations, the Nora master will be able to heal certain diseases or illness of unknown cause due to some punishment by ancestors for wrongdoing. Some people, especially children, may experience health problems for unknown reasons. Sometimes this shows itself as a mark or a growth - called a “saen” - on the skin. It is believed to have been caused by ancestral spirits. But it may be healed by a Nora master who utters a spell and then steps on this mark three times to make it disappear from the skin.

ในความเข้มงวดมีข้อยึดหยุ่นและทางเลียงกฎของโนราที่เคร่งครัด วัตถุประสงค์และรูปแบบการจัดจะขยับปรับเปลี่ยนได้โดยเจ้าพิธีกรรม ดังนั้นในทางปฏิบัติโรงครูจึงอาจเล่นแค่วันเดียว หรือหนึ่งวันหนึ่งคืนเรียก “โรงค้าครู” นอกจากนี้ยังมีการเล่นโรงเพื่อการแก้บนโดยไม่เล่นตಾಯาย ทำโรงเล่นวันเดียวจบเรียกว่า “โรงเหมรย” ดังนี้ เป็นต้น

พิธีกรรมอันเป็นจุดรวมประสานบทกลอน และการร่ายรำ สำหรับผีบรรพชนและวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนพราณปานิเป็นจุดประสานระหว่างความเชื่อแบบพุทธ พราหมณ์ ผีและบางส่วนของอิสลามเป็นศิลปะของชาวบ้านแห่งการปรับปรนทุกอย่างเข้ามาเป็นของตน อันเป็นลักษณะหลักของวัฒนธรรมไทยที่เปิดรับและปรับจนเป็นของตนและเชื่อมความหลากหลายของผู้คนให้รวมเป็นหมู่พวกเดียวกัน

ดังนั้นจะพบว่าใน “โนรา” มีร่องรอยของการเก็บการใช้สอยชิ้นส่วนจากวัฒนธรรมที่ห่างไกลเข้ามาปะปนไว้ และปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทแห่งตน สำหรับการแสดงโนรา ถ้าพินิจให้ดีจะเห็นรากสำคัญในศิลปะการร่ายรำในวิถีของพราณไพรประสานกับนาฏยศาสตร์จากแดนไกลโดยมีเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้เลือกสรรเองให้ลงตัว เกิดเป็นคู่ความสัมพันธ์ของพราณกับโนราที่ประสานกันโดยไม่มีใครกลืนใครและไม่ใช่อันตรธาน

There is some flexibility and ability to modify the strict rules of Nora ritual, so the purpose and form of the ritual can be adjusted by the ritual host. In practice, the Rong Khru ritual may also be performed in just one day and one night, when it is called a “Rong Kum Khru.” There is also a type performance for repaying ancestral spirits for their fulfilling a request made to them by an ancestor in a short performance in what is called a “Rong Mryei,” which is a local term for the “Kae Bon” rite.

Nora performances may be seen as tied to the ritual songs and dances for ancestors and spirits of early hunting communities in Southern Thailand. But Rong Khru ritual contains elements tied to Buddhist beliefs, Brahmanism, animism and Islam, making Nora into an art where local communities in Southern Thailand combine the elements of different traditions into a dynamic cultural assemblage.

This shows how Nora culture weaves together threads from many different cultures and civilizations, while adapting them to local customs and tastes. Elements of the Nora tradition from distant cultures are selected to fit in with the rest of the Nora cultural assemblage without any element overwhelming any other in the tradition.

ที่ทางของพิธีกรรมการแสดงโนราโรงครูในวัฒนธรรมโนรา

โนราเป็นศิลปะแห่งชีวิตที่แพร่หลาย โดยมีชาวบ้านชนชั้นชาวนาเป็นผู้อุปถัมภ์พิธีกรรมนี้ได้โอนอำนาจแห่งโลกพิธีกรรมให้แก่โนราใหญ่กับผู้อาวุโสสูงสุดในบ้านนั้น ๆ หรืออาจผ่านตายายในร่างทรงเป็นผู้คุมหรือแก้ไขปัญหาในระหว่างพิธีกรรม ให้ความชอบธรรมแก่ผู้อาวุโสและชาวบ้าน อีกทั้งยังเชิดชูผู้อาวุโสในสายตระกูลขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วย ชุมชนจึงมีความพยายามรักษาประเพณีนี้ และเมื่อลูกหลานถึงวัยสัมพันธ์กับฐานะทางสังคม ก็จะจัดโรงครูบูชาบรรพชนซึ่งเป็นการแสดงออกให้แก่ผู้อาวุโสที่ยังมีชีวิตอยู่ให้เห็นว่าลูกหลานจะยังคงสืบทอดความผูกพันในสายเลือดนี้ให้ยืนยงสืบไป

The Place of Rong Khru Ritual Performance in Nora Culture

Nora is a beautiful art reflecting the life patterns of southern Thai culture. Villagers and farmers sponsor Rong Khru rituals by including Nora masters, senior members of the family and spirit-medium of their ancestors. The older generation of the community uses their cultural memory and knowledge to prepare, manage and solve various problems tied to the Rong Khru ritual. The work of elders in the Rong Khru ritual provides them and their ancestors with a dignified place in the community and permits villagers to preserve Nora traditions. The ritual also provides children with social status once they come of age by a ritual hall to show concern for the elderly who are still alive, so they see that the offspring will continue to inherit the spiritual and social connections in their lineage.

บ้านที่เล่นโรงครูนั้นมีคติว่าถ้าเล่นแล้วก็ต้องกลับมาเล่นอีก บางครอบครัวเล่นทุกปีแม้ว่าค่าใช้จ่ายจะสูง บางบ้านหากไม่เล่นทุกปีก็มีคติว่าเล่นครั้งถัดไปในปีที่ 3 จากนั้นก็ปีที่ 5 ปีที่ 7 ไส้ไป ซึ่งก็จะหมดอายุขัยของผู้เป็นหัวเรือหลักในการจัดงานหรือผู้ที่เคยจัดก็ย้ายขึ้นมาเป็นผู้อาวุโสและมีลูกหลานรุ่นรองเป็นผู้จัดให้แทน

หลายบ้านที่ไม่สามารถสู้รายจ่ายเช่นนี้ก็สามารถเลือกให้ “ตายายไปกินที่วัด” คือไม่ต้องตั้งโรงเพื่อเซ่นไหว้ผีที่บ้านแต่จะ “ยกขึ้น” หัวปิ่นโตไปวัดทุกวันพระ ตักบาตรหน้าบ้านทุกเช้า หรือทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ตามแต่ละเทศกาล วัดในภาคใต้จะมี “งานเดือนสิบ” เป็นงานใหญ่ระดับชุมชนที่รองรับความเชื่อเรื่องประตูปริโลกจะเปิดออกในวันนั้นเพื่อปล่อยให้วิญญาณคนตายได้กลับมาหาลูกหลาน

Families were traditionally expected to build the special ritual hall for the Rong Khru ritual every year. Since expenses for a Rong Khru are high, families often do not host the ritual every year, but every three, five, seven or even nine years, according to the promises made to their ancestors.

Families that cannot afford the expense of such an elaborate Rong Khru ritual choose to care for their ancestors through Buddhist rituals and festivals. Rather than setting up a ritual hall to host a Rong Khru to pay respect to their ancestors in their homes, they bring their food, labor or other talents to local Buddhist temples to make merit for their ancestors. Communities in Southern Thailand often work together for the tenth lunar month festival for ancestors held at Buddhist temples. This will help the ancestors to benefit from their descendants' actions without the Rong Khru ritual.

การเล่นโรงครูเป็นการเปิดบ้านให้เพื่อนบ้านได้รู้จักเรื่องราวของครอบครัวพร้อมกับแสดงศักยภาพของผีที่คุ้มครองบ้านว่ามีฤทธิ์อำนาจน่าเกรงขามเป็นบ้านที่ได้รับการคุ้มครอง ป้องกันรักษาและเป็นการผูกมิตรผ่านปฏิบัติการช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพา คนที่รักนับถือกัน จะต้องไปงานโรงครูของกันและกันเสมือนการไปงานแต่ง งานบวช งานศพ แม้ไม่อาจร่วมงาน ได้ตลอดก็ต้องแวะไปใส่ซองหรือนำผลิตภัณฑ์ข้าวปลาอาหารมาร่วม ถือว่ามาร่วมไหว้ครู ไหว้ผีบรรพชนของคนที่รักนับถือผ่านวิถีสังคมในระบบ “เกลอ” ที่เมื่อผูกใจสมัครรัก จะเป็นเกลอกันแล้ว ก็ต้องเป็นพวกกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกันและต้องมาร่วมงานหากบ้านเพื่อน ทำโรงครู

ความเชื่อเรื่องบรรพชน ครูหมอโนราทำให้พิธีโนราโรงครูยังคงอยู่ โรงครูทำให้ยังคง มีโนราใหญ่ที่ไม่ปราชิกประกอบพิธีกรรม และโรงครูก็ช่วยสำแดงให้เห็นตัวตนของระบบ ความเชื่อนี้ไม่ได้เป็นเพียงความเชื่อที่นอนนิ่งอยู่เพียงในใจคน หากแต่ยังปรากฏอย่างเป็น รูปธรรมในวิถีชีวิตในพิธีกรรมโนราโรงครูอีกด้วย

Performing a Rong Khru is an open-house event which permits neighbors to find out about the host family, as well as showing how spiritual powers can protect the family. Once a family is ritually protected through the Rong Khru ritual, it can make or renew friendships through the help and support of other families. Those who care for one another can then help out at other Rong Khru done in the community, just like helping out at weddings, ordinations or funerals. Even if one cannot attend each ritual, it is expected that neighboring families will stop by to contribute money or to bring food. This is a way of paying respect to the Nora master and to beloved ancestors of neighbors. Through this social solidarity, people voluntarily show their care and concern for the local community. Everyone can help out with something when a neighbor is hosting a Rong Khru ritual.

The continued faith of people in their ancestors and Khru Mor Nora, including the founding Nora master, ensures Rong Khru ritual performances will continue. Because of this faith, there are still many powerful and popular male Nora masters. Performances by Nora masters show the living and embodied value of this belief system to the identities of communities in Southern Thailand, not just in the minds of people there. In short, Rong Khru ritual remains the living source of Nora culture as it was in the past.

ตำนานท้องถิ่นและประวัติของโนรา

Nora Legends and Early History

โนรา จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงในงานวันสมโภชพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช
บริเวณพลับพลาที่ประทับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสภาคใต้ ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2444

โนรา จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงในงานวันสมโภชพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช
บริเวณพลับพลาที่ประทับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสภาคใต้ ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2444

พิธีกรรมการแสดงโรงครุนั้นเป็นการเล่าตำนานอันเป็นประวัติของโนราทุกครั้ง

การแสดงโนราโรงครุจึงเป็นการผลิตซ้ำความลึกซึ้งของโนราและทำให้โนรายังมีชีวิตดำรงอยู่ในชุมชน แต่เพราะการเล่าขานตำนานโบราณเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงแบบมุขปาฐะหรือการเล่าปากเปล่าซึ่งไม่ได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรื่องราวที่เล่ากันจึงมีความแตกต่างในช่วงที่เป็นรายละเอียดเพราะผูกโยงไว้กับผู้เล่าและชุมชนแต่ละท้องถิ่น ซึ่งทำให้ตำนานโนราที่เล่าสืบเนื่องกันนั้น เป็นข้อมูลที่ไม่มีความชัดเจน ขาดภาพรวมในเชิงประวัติและพัฒนาการ ข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นส่วนใหญ่ให้น้ำหนักกับการกำเนิดโนราในถิ่นอื่นและมีมโนทัศน์ที่ลึกลับแบบเทพประทานกำกับอยู่

แต่การที่จุดกำเนิดของโนรายังคลุมเครือและไม่ชัดเจนนั้นไม่ใช่แต่เพียงเพราะมีตำนานจากหลายพื้นที่ แต่เพราะว่าประวัติของโนรานั้นเป็นการสืบทอดผ่านตัวบุคคล ผ่านสายเลือด สายตระกูล และยังคัดกรองสืบทอดจากผีบรรพชนอีกด้วย การสืบทอดภูมิรู้ จึงยังคลุมเครือ พิธีกรรมโรงครุเป็นพิธีกรรมเพื่อเชื้อเชิญผีบรรพชนที่เรียกว่า ครูหมอตายาย หรือ ครูหมอโนราอันเป็นที่เคารพนับถือของแต่ละบ้านให้มาช่วย สร้างพื้นที่พิธีกรรมการแสดง เพื่อให้เล่าขานตำนานการแสดงโนรา และสืบทอดพิธีกรรมการแสดงนี้ไว้กับลูกหลาน

โนราคล้าย ชี้นอน

โนราจังหวัดสงขลา ในรัชกาลที่ 7

Rong Khru ritual performances recount Nora's legendary history each time they are performed.

These performances reproduce Nora's mythical development and keep it alive in local communities. But since Nora myths and legends are part of oral traditions based in local communities and were not written down in texts until recently, they often differ on key details due to their ties to specific communities. This means the diverse oral Nora legends do not convey a clear overview of the general historical development of Nora culture.

While most Nora legends suggest it originated from external and divine sources, clear evidence of their precise sources is often lacking. The origins of Nora are unclear not just because they are tied to legends from different communities. Its history is also vague since Nora is mainly transmitted through embodied knowledge and experience, which are tied to the bodies of performers who link themselves to the spirits of their ancestors and Nora teachers.

ตำนานหลายเรื่องในโนรา

ในตัวพิธีกรรมโรงครูมีตำนานที่สำคัญและเป็นตัวบ่งบอกถึงวิถีของโนราหลายเรื่อง เรื่องแรกคือจุดกำเนิดของพิธีกรรมการแสดงโนรา เรื่องอื่นๆ เกี่ยวพันกับนิทานชาดกทาง พุทธศาสนา และอีกหลายเรื่องผูกพันกับเทพนารี ในหมู่เกาะมลายู

ครุต้นโนรา

ตำนานที่เล่าขานชีวิตของโนราคนแรกมีอยู่หลายสำนวนในพิธีกรรมโรงครูของชาวบ้าน ตามที่ขุนอุปถัมภ์นรากรหรือ โнораพุ่ม เทวา ถ่ายทอดตำนานไว้ในหนังสือ เรื่อง โнора โดยภิญโญ จิตต์ธรรม ได้เรียบเรียงและรวบรวมไว้ มีดังนี้:

กษัตริย์เจ้าเมืองพระนามว่า พระยาสายฟ้าฟาด มีพระราชธิดาชื่อ นางนวลทองสำลี คือนางผืนเห็นกนิษฐมาร่ำรำให้ชม ลีลาท่ารำของกนิษฐมาร่ำรำมาก และนางจดจำท่ารำสิบสองท่าไว้ได้ ขณะที่รำรำมีเสียงดนตรีบรรเลงด้วย เมื่อตื่นขึ้นมานางจึงรำรำตามลีลาและท่าทางตามความฝัน และเสวยเกษรดอกบัวเป็นอาหาร ต่อมาพระราชธิดาก็ทรงมีพระครรภ์ พระยาสายฟ้าฟาดโกรธมากจึงเนรเทศนางพร้อมบริวารให้ลอยแพออกไปจากเมือง แพของนางนวลทองสำลิลอยออกไปในทะเลสาบใหญ่และไปติดที่เกาะกะซัง (ในทะเลสาบสงขลา) ซึ่งนางได้ให้กำเนิดพระโอรสและสอนให้พระโอรสนั้นรำรำลีลาท่าของกนิษฐมาร่ำรำที่ได้ฝันไว้ พระโอรสได้แอบหนีออกมารำรำในเมืองเมื่อพระยาสายฟ้าฟาดพบเห็นการรำรำของเด็กน้อยจึงได้สั่งให้เข้าวังเพื่อมาร่ำรำให้ชม พระยาสายฟ้าฟาดประทับใจในการรำรำทั้งงดงามและหน้าตาของเด็กน้อยที่คล้ายคลึงกับพระราชธิดา ต่อมาจึงได้รู้ความจริงว่าเด็กน้อยที่รำรำงดงามนั้นเป็นหลานตา พระยาสายฟ้าฟาดจึงได้มอบเครื่องต้นและเทริดให้แก่เด็กน้อย และแต่งตั้งให้เป็นขุนศรีศรึทราเพื่อทำหน้าที่เป็นศิลปินผู้ดูแลเรื่องการรำรำของราชอาณาจักร

Key Nora Legends

Several important legends forming key parts of Nora culture are included in Rong Khru ritual performances. One is about the beginnings of Nora performance. Later ones are tied to key divine figures related to Buddhist Jataka tales. Others are tied to various goddesses in the Malay Archipelago.

The Nora Founder

Legends about the first Nora master exist in many versions in local Rong Khru rituals. Nora Phum Theva relayed the basic legend in Pinyo Jittham's book Nora as follows:

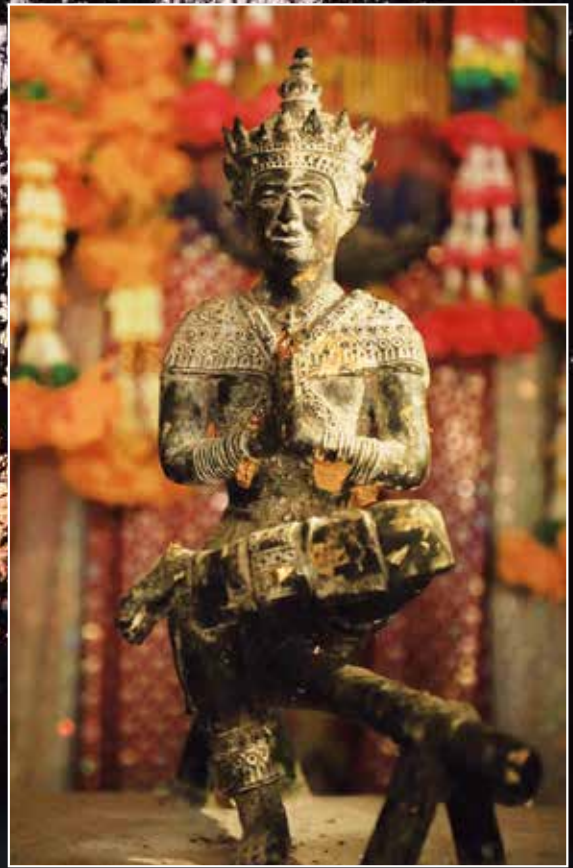
Once upon a time, a king named Phraya Sai Fa Fard (meaning "lightning bolt") had a beautiful daughter named Nang Nuan Thong Samlee. She dreamed that a Kinnon (a male half-man half-bird divine creature) came to dance for her, showing a wonderful dance in twelve poses while performing with a music ensemble. When she awoke, she began dancing like she had dreamed, and ate the stamens of lotus flower, becoming pregnant. Angry at this, her father banished her from the city on a raft over a large lake with her maids. Her raft got stuck on Krachang Island (in Songkhla Lake), where she gave birth to a boy. After teaching him to dance, the boy left the island and went back to the city, where he danced. When king Phraya Sai Fa Fard saw him dance, he invited the boy to his palace to dance for him. Moved both by the beauty of his dance and by his resemblance to his daughter, he realized the boy was his grandson. He then gave the boy royal decorations and a crown, along with the title Khun Sri Sattha to act as the dancer for the court.

อาจารย์ชัยวุฒิ พิชะกุล นำชมหลักฐานร่ายรอยประวัติศาสตร์
ที่วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

รูปปั้นขุนศรีศรिता วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง ▶

ตำนานกำเนิดโนราในพิธีกรรมโรงครุั้นมีความแตกต่าง กุญแจสำคัญอยู่ที่การยอมรับให้ “เด็กผู้ชายหรือพระโอรส” เป็น “ครูดัน” ของโนราแทนที่จะเป็น พระมารดา หรือนางนวลทองสำลี พระราชธิดาที่ถูกกลอยแพออกไปจากเมือง ตำนานบางเรื่องยังเล่าต่อเนื่องไปถึงการที่พระยาสายฟ้าพาด ได้ส่งข้าราชการบริพารและกองทหารไปรับตัวพระราชธิดาจากเกาะ กะชัง แต่นางนวลทองสำลี ได้ปฏิเสธจนต้องมีการไล่จับตัว มัดไว้แล้วล่องเรือกลับเข้าเมือง ในการเดินทางกลับ ปรากฏว่ามี จระเข้ใหญ่ปรากฏขวางทางเรือไว้ ทหารต้องฆ่าจระเข้ และเมื่อพระราชธิดากลับมาสู่เมืองแล้ว จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นแม่ศรีมาลา

เรื่องในตำนานทั้งสองนี้สัมพันธ์กับการร่ายรำที่สำคัญในพิธีกรรมการแสดงโรงครุ นั้นคือ รำคล้องหงส์ และ รำแทงเข้ (จระเข้) อันเป็นการร่ายรำส่วนสำคัญในวันสุดท้ายของ พิธีกรรมโนราโรงครุ ตำนานเรื่องเดียวกันนี้อีกหลายสำนวนเรียกขานชื่อเจ้าผู้ครองเมืองให้มีความ เกี่ยวข้องกับพระอินทร์ ตำนานเหล่านี้ล้วนเชื่อมโยงพิธีกรรมการแสดงโนรากับมหาเทพของอินเดีย สร้างการยอมรับให้กับพลังแห่งการร่ายรำหลังจากการถูกขับไล่เนรเทศ

ตำแหน่งในราชสำนักของครูดันโนราเชื่อมโยงผูกพันกับสถานที่หลายแห่ง วัดท่าแค ในจังหวัดพัทลุง มีศาลรูปเคารพของขุนศรีศรिता ผู้เป็นครูดันของโนรา รูปเคารพนี้สร้างขึ้น และตั้งไว้ที่วัดท่าแคตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 มีผู้ไปนมัสการสักการะและให้ความเคารพมากมาย วัดท่าแคยังเป็นสถานที่สำคัญสำหรับการจัดพิธีกรรมการแสดงโรงครุเป็นประจำทุกปี

The variants to this story in different Rong Khru traditions are tied to different Nora communities. One key element is that the boy dancer is seen as the founder of the Nora tradition rather than his mother. Some versions include how the king sent soldiers to get his daughter from the island after recognizing his grandson. When she refused to go with them, they had to catch her and bring her back. On the trip back to the city on the lake, a crocodile appeared, and the soldiers had to kill it. When she returns she receives the title Mae Sri Mala.

These two episodes relate to the two key dances performed in many Rong Khru rituals - *Catching the Swan* and *Stabbing the Crocodile* - and are key parts of the Nora dance repertoire. Other versions link the king to the Hindu god Indra. These stories stress connections of Nora performance to Indian gods, and the recognition of the power of dance after a period of banishment.

The title of the Nora founder is tied to several places and legends. Wat Tha Kae in Phatthalung province has had an image of Khun Sri Sattha as the Nora founder since 1971 or so, with a shrine for him built in 2005, and many people go to worship there. The temple is also an important site for large annual public Rong Khru ritual performances.

ตำนานที่ยึดโยงอยู่กับนางมโนราห์

ตำนานกำเนิดโนรานั้นได้รับการเสริมเติมต่อเรื่องราวด้วยนิทานชาดกของพุทธศาสนาแบบเถรวาท ที่เชื่อมโยงกับปัญญาสชาดก ชาดกสองเรื่อง ที่ขมวดรวมและเชื่อมโยง ตัวละครหลักไว้ด้วยกัน ได้แก่ รถเสนชาดก หรือ นางสิบสอง หรือ พระรถ-เมรี และ สุธนชาดก ที่ให้ความสำคัญกับ พระสุธน กับนางมโนราห์ เรื่องราวทั้งสองเรื่องมีความสัมพันธ์กัน การทรยศต่อความรักทำให้นางเมรีตาย ทั้งสองต่างสัญญากันว่า จะขอมาพบกันอีกครั้งในชาติต่อไป และพระรถเสน หรือ พระสุธนจะต้องเป็นฝ่ายตามหานางเมรี อันได้แก่ นางมโนราห์ในชาติต่อไป

สำหรับเรื่องพระสุธน และนางมโนราห์ เริ่มต้นที่ พรานบุญใช้บ่วงนาบาศจับตัวน้องสาวสุดท้องของเหล่ากนิษฐีไว้ได้และถวายนางแก่พระสุธน ทั้งสองได้อภิเษกสมรสกันแต่เมื่อพระสุธนต้องไปทำสงคราม พระมารดาของพระสุธนและเสนาบตีได้หาทางกำจัดนางมโนราห์ หาเรื่องใส่ร้ายและลงโทษนางด้วยการบูชายันต์ นางมโนราห์จึงขอปีกและหางเพื่อสวมใส่และร้ายรำเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อสวมปีกและหางแล้วก็บินหนีกลับไปเมืองของตน ในป่าหิมพานต์ ทำให้พระสุธนจึงต้องดั้นด้นตามหานางไกลแสนไกล และพิสูจน์ตนว่ามีความรักแท้ต่อนางจริง

นิทานชาดกเหล่านี้ แสดงเป็นตอนสั้นๆ ในวันที่สองของพิธีกรรมการแสดงโรงครู ตอนที่นิยมแสดงได้แก่ ตอนพระรถเสนมอมเหล่านางเมรี เพื่อกลับไปช่วยแม่และตอนที่พรานบุญจับนางมโนราห์ที่เป็นกนิษฐีและถวายต่อพระสุธน เรื่องราวให้ความสำคัญกับความกตัญญูรู้คุณต่อมารดาให้ความสำคัญกับผู้หญิงและมีความใกล้เคียงกับตำนานกำเนิดโนราห์ที่มียายพรานมาจับนางกนิษฐีหรือมโนราห์ด้วยการคล้องด้วยบ่วงนาบ

Legends Tied to Manorah

The early Nora legends were supplemented by Theravada tales tied to the Paññāsa Jātakas - apocryphal tales of the previous life of the Buddha. They include two key interconnected tales important in Nora culture: the Rathasena Jātaka also called the “Twelve Sisters” focusing on Phra Rothasen and his wife Meri and the Sudhana Jātaka focusing on Suthon and Manorah.

Both Jātakas are related because Phra Rothasen betrayed Meri’s love, fleeing away from her out of a duty to retrieve his mother’s eyeballs that Meri kept in a different town. The betrayal of his love caused Meri’s death, after which Rothasen died, too. Since they both promised to meet again in the next life, Phra Rothasen was reborn as Phra Suthon. In this life, the Jātaka relates he would have to search for the reincarnated Meri, who was reborn as Manorah.

The story of Phra Suthon and Nang Manohra starts when the Hunter, Phran Boon uses a magical rope to capture the youngest of seven Kinnaree sisters to give to his master, Phra Suthon. The two fell in love and got married, but when Phra Suthon goes to war, his mother and the noblemen find a way to eliminate Manorah, arguing she will bring destruction to the city, so she needs to be sacrificed by fire. When she is about to be burned, Manorah asks for her wings and tail to dance for one last time. With her wings and tail, she flew back to her city in the magical Himmapan forest. This saddens Phra Suthon, who vows to go and find her to prove his true love for her.

Episodes from these two legends are often included on the second day of Rong Khru performances, especially those of Phra Rothasen getting the giantess drunk so he could return to his mother, and the scene of the Hunter catching Manorah.

การเชื่อมตำนานโนรากับตำนาน “นางเลียดชาว”

ตำนานที่รู้จักกันดีในท้องถิ่นนี้อีกหนึ่งเรื่องหนึ่งและเชื่อมโยงกับตำนานกำเนิดโนรา คือตำนานนางเลียดชาว แม่เจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นตำนานเก่าแก่และแพร่กระจายในเขตที่ลุ่มทะเลสาบสงขลารอบๆ เมืองพัทลุง ชีวิตและเรื่องราวเหตุการณ์ในตำนานที่นางเลียดชาวยึดถือปฏิบัตินั้นเป็นความทรงจำทางวัฒนธรรมของชุมชน ตำนานส่วนใหญ่ของนางเลียดชาว และพระกุมารสวามีของนางซึ่งเป็นผู้มีจิตศรัทธาสนับสนุนการสร้างวัด และกิจกรรมทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีวัดที่นางเลียดชาวสร้างไว้ในพัทลุง สงขลา ภูเก็ต ตรัง และนครศรีธรรมราช

ในพิธีกรรมโนราโรงครูนั้นมีร่างทรงนางเลียดชาวปรากฏอยู่ด้วย ตำนานนางเลียดชาวของพัทลุงเรื่องหนึ่งเชื่อมโยงนางเลียดชาวไว้กับแม่ศรีมาลาและเทพนารีที่รู้จักกันในนามว่าแม่เจ้าอยู่หัวหรือพระราชมารดา ในตำนานกล่าวถึงนางเลียดชาวเป็นราชธิดาที่ถูกเนรเทศให้ลอยแพจากพระราชวังออกไปสู่ทะเลลึก พระราชธิดาได้รับการช่วยเหลือจากตายายและนางได้ให้กำเนิดลูกชายและได้สอนลูกชายให้รำร่ายในแบบแผนของโนรา

ตำนานนางเลียดชาวอีกหนึ่งเรื่องหนึ่งที่ผูกติดไว้กับประวัติของโนรา และเทพนารีเจ้าแม่อยู่หัวที่ผู้คนกราบไหว้เคารพบูชา ที่วัดท่าคุระ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลามีตำนานเล่าถึงพระพุทธรูปทองคำ ปางสมาธิ

สูงประมาณ 2.5 เซนติเมตร ที่พ้องกับตำนานของโนรา นางเลียดชาวแม่เจ้าอยู่หัว ว่าพลัดพรากจากบุตรชายซึ่งต่อมามีตาภัยร้ายเลี้ยงไว้ และเมื่อทั้งสองได้พบกันและจะต้องนำตัวพระโอรสกลับเข้าวัง พระมารดาจึงสร้างพระพุทธรูปองค์เล็กๆ ด้วยทองคำ มอบให้ตาและยายไว้แทนตัวพระโอรส พระพุทธรูปนี้มีผู้เคารพศรัทธาแน่นถือมาก ในเดือนพฤษภาคมของทุกปีจะมีผู้เลื่อมใสศรัทธามาสร้างน้ำพระพุทธรูปองค์เล็กนี้ ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจ ศรัทธาในตัวของเจ้าแม่อยู่หัว พระโอรส เทพเทวดา และพระภิกษุสงฆ์ นอกจากการทำบุญอุทิศส่วนกุศล การบวชพระและบวชชีพราหมณ์แล้วผู้มีจิตศรัทธายังสวมหน้ากากพรานและแต่งเครื่องโนราร่ายรำเพื่อแก้บนที่ได้บนบานไว้ด้วย

ตำนานชื่อเดียวกันนี้ ปรากฏในหลายจังหวัดทางภาคใต้ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ภูเก็ตและเกาะลังกาวิ แต่ละเรื่องผูกเรื่องแตกต่างกันออกไป ตำนานนางเลียดชาวที่มีหลายสำนวนนี้ให้ข้อคิดในเชิงประวัติของเรื่องจากการกระทำของบรรพชนที่เล่าขานสืบต่อกันในชนบทภาคใต้นั้น เป็นการเล่าที่เฉพาะเจาะจงกับสถานที่และภูมิประเทศ ตำนานนางเลียดชาวมีการเล่าขานกันทั่วทั้งภูมิภาค มีทั้งที่คล้ายคลึงกันและที่เป็นเรื่องเฉพาะเฉพาะในพื้นที่นั้น สะท้อนว่าตำนานชื่อนางเลียดชาวนี้เป็นตำนานหลายๆ เรื่องมากกว่าเป็นเรื่องเดียวที่ปรับเปลี่ยนแตกออกมาเป็นหลายสำนวน

Nora's Connections to "Lady White Blood" Legends

Other well-known legends linked to Nora are those tied to Lady White Blood (Nang Lued Khao), who is the legendary ancestress from whom all histories of the region around Phatthalung begin. The different life stories and legends of the White Blood Lady are tied to cultural memories of different communities. Most of the legends of the White Blood Lady and her husband Phra Kuman focus on their support for building Theravada Buddhist temples in the region and other activities that promoted Buddhism. Even today, many temples in Phatthalung, Songkhla, Phuket, Trang and Nakhon Si Thammarat claim to have been founded by the White Blood Lady.

Her life and activities deeply shape the cultural memory of the area. She is also channeled through spirit-mediums in Nora rituals. One legend of a Lady White Blood tied to Phatthalung links her to Mae Sri Mala and to a local goddess known as the Mae Chao Yu Hua, or Royal Mother. Like Mae Sri Mala, the White Blood Lady is said to have been a princess who was banished on a raft out to the sea from the palace, but is saved by an old couple. She gives birth to a son whom she teaches how to dance in the Manorah style. She then donates gold that she found in the forest, where it is used to make a small Buddha image.

Her many legends use the names of Phatthalung, Songkhla, Phuket and Lankawi, but they are tied to different stories. Another version tied to Nora of the White Blood Lady says she was born near Sathingphra in Songkhla province and was responsible for building many area Buddhist temples. There was also a Lady White Blood who was one of the Nora ancestral spirits, based on references to two temple with these names, one in Sathingphra and one in Nakorn Si Thammarat.

The goddess named Chao Mae Yu Hua (Royal Mother) is worshiped at Wat Tha Kura in Sathingphra. Her legend relates how she gave up her son, who is adopted by an old couple. The boy later finds out that he is a prince, so

พระพุทธรูป เจ้าแม่อยู่หัว วัดท่าคุระ อำเภอสตงพระ จังหวัดสงขลา

her mother makes a small golden Buddha image which is used to replace the boy for the old couple. The Buddha image was revered by many people in the area. Each May, many devotees go there to pour water on a tiny Buddha image. It is believed to hold not just her spirit but those of many others, including her son, gods, and monks. Besides making offerings, becoming monks or lay nuns, many people perform Nora dances to fulfill a vow made to her, wearing masks or Nora costumes.

The many versions of the Lady White Blood legend suggest that its history (i.e., the action of one's ancestors) in rural Southern Thailand was told in relation to specific places and landscapes. The diverse stories of Lady White Blood, found throughout the area are so varied and so individualistic, suggesting an original plurality rather than an evolution from a basic story into a variety of forms.

ศ.สุริวงค์ พงษ์ไพบูลย์ นักวิชาการด้านวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ผู้ก่อตั้งสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา ได้รวบรวมผลงานศิลปะการแสดงที่ซับซ้อนในภูมิภาคไว้ดังต่อไปนี้

ส่วนใหญ่มีสายรกร่วมกับภูมิภาคใกล้เคียง ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และหมู่เกาะบริเวณช่องแคบมะละกา ซึ่งต่างก็มีวัฒนธรรมฮินดู ผังผังอยู่อย่างพิสดารและต่างก็มีส่วนที่เป็นผลจากพลวัตของแต่ละท้องถิ่น อันสัมพันธ์กับสายรากทางชาติพันธุ์ สายรากทางประวัติศาสตร์และทุนทางสังคมอื่น ๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ จนทำให้วัฒนธรรมฮินดูซึ่งมีทั้ง ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ที่มีคติเทวนิยมผสมคตินิพพานได้ถูก

ขยายพื้นที่สู่ตำนานเกี่ยวกับศิลปะการแสดงภาคใต้อย่างกว้างขวางในการ เล่นแต่ละชนิดทั้งด้านขนบนิยมการแสดง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ และวัตถุประสงค์ เช่น การเล่นนิมิต หรือโตะคริม หรือพิธีเรียกผีตายาย ซึ่งต้องมีการรำมนต์หรือจัดตั้งบอริมัตเพื่อบูชาทวยเทพ การแสดง หนึ่งตะลุงต้องเชิดรูปฤาษี รูปพระอิศวรทรงโค เพื่อบูชามหาเทพทั้ง 3 พระองค์ (พระพรหม พระอิศวร พระวิฆณุ) การเล่นโนราหรือชาตรี ที่ต้องมีบทบาทลีลาหน้าศาล บทชานเอในการโหมโรงและไหว้ครู (2004: 147-148)

Nora's Relations to History

Whatever Nora's precise origins or links to legends, most informed people agree that some form of Nora has been performed for centuries in what is now southern Thailand. Some suggest Indic sources, possibly mediated through early states based in Sumatra or Java, for Nora culture. They base this on comparing various Nora Rong Khru rituals, legends and myths. Other scholars have tried to link Nora culture to broader developments in Southeast Asian history.

In the 7th to 14th centuries, the Malay Archipelago in Southeast Asia was tied to other parts of Asia through maritime trade routes. Ships left the region with items like ivory, tin, nutmeg, sandalwood, semi-precious stones,

strong-smelling camphor and aloes used for medicinal purposes, and took in spices from India and silk and pottery from China. Many port towns were stopover points for trading ships which transferred goods between various groups living in the region.

Interactions among different peoples on the trade routes led to the mixing of religious, political and artistic traditions. The Srivijaya Kingdom, based in Sumatra, and later states, controlled much of the Malay Archipelago in the Indian Ocean in this time, and showed much cultural blending. Port towns in the Malay Archipelago were connected to Srivijaya. Ruins of old temples and archaeological remains that survive from this period are linked to the Hindu gods: Brahma, Shiva, Vishnu; as well as to Vajrayana and Mahayana Buddhism. These Indic traditions were often woven into local spiritual and magical practices and beliefs, with local leaders associating themselves with their gods and powers.

Professor Suthiwong Phongphaibun, the scholar of Southern Thai culture who founded the Institute for Southern Thai Studies, sums up this earlier complex of performing arts in the region during this time as follows:

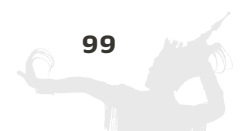
"Mostly the performing arts cultures in Southern Thailand share the same origins as nearby regions, like Malaysia, Indonesia and the islands in the Strait of Malacca. They all share Hindu culture which is interconnected with the particular developments of each locality such as ethnicity, historical origins and other local assets. Due to this background, Hindu culture, which includes a mix of Buddhist ideas and theistic ideas from Brahmanism, spread widely and was incorporated into southern performing arts legends. Each performance is accompanied by traditional musical instruments as magic prayers are chanted and offerings are made to worship deities. For example, in these ceremonies known as Nimon or To Khrum, prayers to revere spirits were recited in ceremonies to call ancestral spirits (riag phi ta yai). In small shadow puppet plays (nang talung), puppets of the Hindu hermit (risi) and of the Hindu god Shiva on a cow must be played with to worship the three main Hindu gods (Brahma, Shiva and Vishnu). In the performance of Nora, also called Chatrri, there are poems for doing an overture and for paying respect to spirit teachers, known as the bot Pali na san and bot khan-e." Suthiwong Phongphaibun (2004: 147-148).

กุญแจสำคัญที่ทำให้เชื่อว่า โนรานั้นเดินทางเข้ามาสู่หมู่เกาะมลายู ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 6 ถึง 13 ไม่ว่าจะโดยทางอ้อมผ่านเกาะสุมาตรา หรือเกาะชวาหรือโดยตรงจากทางใต้ของอินเดีย ก็เพราะว่าปัจจัยภายนอกเหล่านี้ได้ผสมผสานกับวิถีปฏิบัติในท้องถิ่น เชื่อมต่อ ผิบรรพชนกับพระมหาของเทพฮินดู หรือคติความเชื่อในพุทธศาสนา ประเพณีการแสดงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการเข้าทรง วิญญาณบรรพชน รักษาความเจ็บป่วยที่เกิดจากการประพடுத்தขัดกับ แนวทางของบรรพชน การเข้าทรงและการแก้บนตามคำสัตย์สาบาน ที่ให้ไว้ และยังรวมถึงการเชื่อเชิญวิญญาณครูบาอาจารย์ที่ทรงพลัง เพื่อใช้คาถาอาคมถ่ายทอดไปยังวัตถุพิธีกรรม เช่น เทริด หน้ากาก พระขรรค์ และกริช

Key elements of what is now called Nora are thus believed to have entered the Malay Archipelago in the 6th to 13th century, either from Sumatra or Java, or from Southern India. These external elements were blended with local practices, creating ritual performance traditions that linked local ancestors and spirits to major Hindu gods or Buddhist cosmology. The performance traditions likely centered on possession by ancestral spirits, healing of ancestor-caused illness, spirit-calling and repaying vows made to spirits, but they also included invoking powerful teacher spirits, the use of powerful spells, and the transmission of ritual objects like crowns, masks, and ritual daggers.

ภาพเปรตรำโนรา
ภาพจากฝาผนังอุโบสถ
วัดสุวรรณคีรี
อำเภอสิงหนคร
จังหวัดสงขลา

ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 และ 18 การแสดงที่รู้จักกันในนาม “มโนราห์” และมีความคล้ายคลึงกับการแสดงโนรา ทุกวันนี้จัดขึ้นโดยนักแสดงชาวสยามในรัฐเกดาร์ และสถานที่อื่น ๆ ในหมู่เกาะมาเลย์ อาจารย์มนตรี ตราโมท บันทึกไว้ในหนังสือ โнора-ชาตรีเข้ามาแพร่หลายในแถบภาคกลางของไทยในสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยขึ้นมาส่องครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2312 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีพาขึ้นมาร่วมพลละครในคราวที่ไปปราบปรามเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช และครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2323 ในงานฉลองพระแก้วมรกต โปรดให้ละครของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นมาแสดงและประชันกับละครผู้หญิงของหลวง

ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์มีคณะโนราเข้ามาแสดงในกรุงเทพฯ มากขึ้นและยังมีคณะละครโนราอพยพมาตั้งรกรากในเมืองหลวงแห่งนี้ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 มีผู้คนอพยพจากภาคใต้มาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ใกล้กับพระราชวังรวมถึงนักแสดงโนราชาตรีด้วย กลุ่มผู้แสดงโนราชาตรี ได้รวมตัวกันตั้งเป็นคณะละครรับงานการแสดงนับแต่นั้นจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงบันทึกไว้ในปี พ.ศ. 2403 ว่า “ชาตรีนี้ที่คือนำมาเพื่องานศพ [ราชวงศ์] เป็นที่นิยมมาก เพราะไม่มีใครเคยเห็นมาก่อน” (สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2542: 3871)

ในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 18 คำว่าชาตรี (หมายถึง “กล้าหาญชาญชัย” นั้นอาจจะใช้อ้างถึงคณะละครกลุ่มเล็ก ๆ ที่ตระเวนแสดงไปในที่ต่าง ๆ) ถูกนำมาใช้เพื่อเรียกการแสดงที่มีขนบแตกต่างจากละครที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการแสดงที่มาจากภาคใต้ของไทยในเวลาปัจจุบัน และที่เราเรียกว่า โнора ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในช่วงเวลานั้นคำว่า “ละครชาตรี” อาจใช้เรียกการแสดงที่เรียกว่า “โนรา” ในเวลานี้ ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 คำว่า “ละครชาตรี” กลับหมายถึงกลุ่มการแสดงของผู้หญิงที่ผสมกลมกลืนไปกับวัฒนธรรมของภาคกลางแล้ว การแสดงใช้สำเนียงท้องถิ่นของภาคกลางในการร้องรำเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ทุนบำรุงพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย การแสดงลักษณะนี้เป็นที่นิยมมากในเขตเมืองเพชรบุรี กรุงเทพมหานคร และอยุธยา โดยขนบการแสดงมีความแตกต่างไปจาก “โนรา” ที่เรารู้จักในเวลานี้

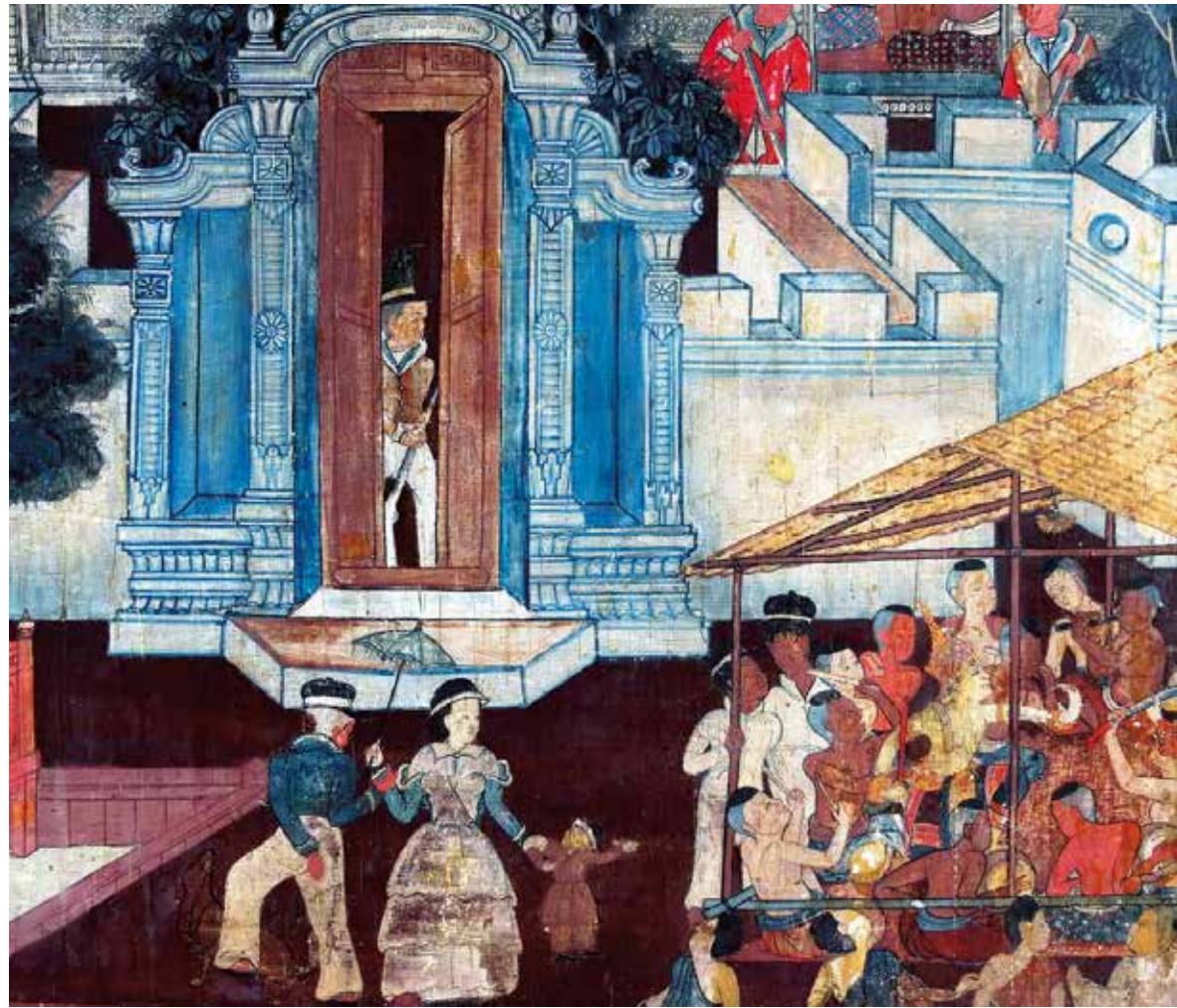
ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดมณีนิมิตวาสน์ที่พบในปี พ.ศ. 2406 ที่จังหวัดสงขลา เป็นภาพทหารชาวยุโรปพร้อมกับภรรยาและบุตรชาย กำลังชมการแสดงการแสดงโนรา อันเป็นหนึ่งในภาพที่แสดงถึงวัฒนธรรมในภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะโดยรอบทะเลสาบสงขลา และยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดไทยที่รัฐกลันตันในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ด้วยเช่นกัน

In the 1700s and 1800s, performances known as “manorah” - like today’s Nora performances -were performed by Siamese performers in Kedah and other places on the Malay Archipelago.

In 1780, King Taksin of Thonburi (r. 1767-1782) ordered a troupe from Nakhon Si Thammarat to perform Nora in Thonburi to celebrate the Emerald Buddha.

In the early Chakri dynasty, more Nora troupes were brought to perform in Bangkok, and some people from Southern Thailand moved to Bangkok, taking Nora culture with them. In the mid 1800s, King Rama III brought people from the south to live in Bangkok near the palace, including “chatri” performers. Troupes performed in Bangkok for King Rama III and King Rama IV, with the latter king reporting in 1860 that “this lakhon chatri that you brought for the [royal] funeral is very popular because no one has seen it before.” (S.Pongpaiboon 1999: 3871)

Since the early 1800s, the term chatri (literally, “valiant, powerful” but referring perhaps to small groups of wandering performers) was used to refer to different performing arts traditions from what is now Southern Thailand, including what we know today as Nora. This suggests that at this time, the term “lakhon chatri” may sometimes refer to something like what we now call Nora. But by the early 20th century “lakorn chatri” typically referred to women’s performing

ภาพโนรา วัดมณีมมาวาส จังหวัดสงขลา

groups assimilated to Central Thai culture, using its dialect to honor Buddhism, the monarchy, mostly based in Phetburi, Bangkok and Ayutthaya, in distinction with the now current term Nora (perhaps a shortened form of “Manorah”) for the performance tradition we now know by that term.

A mural painting from 1863 in Songkhla’s royal Wat Machimawat shows a European soldier, with his wife and son, watching a Nora performance, among other depictions of southern Thai culture. Similar 19th century temple mural paintings showing Nora have been seen in Kelantan, too.

The memories of 19th- century Nora masters point to Nora communities centered in the 1830s around Songkhla Lake. By the 1920s, families with Nora masters were known in Songkhla, Phattalung, Nakorn Si Thammarat, and Trang.

โนรา จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงในงานวันสมโภชพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช
บริเวณพลับพลาที่ประทับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสภาคใต้
ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2444

หมิ่นระบำบันเทิงชาตรี หรือนรากล้าย พรหมเมศ

หมิ่นระบำบันเทิงชาตรี หรือนรากล้าย พรหมเมศ และโนรามดลัน ยอดระบำ

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการแสดงโนราเพื่อต้อนรับแขกผู้มีเกียรติในภาคใต้ของประเทศไทยหรือคณะโนราขึ้นมาแสดงที่กรุงเทพฯ ในฐานะทูตทางวัฒนธรรมจากภาคใต้ ซึ่งถือว่าเป็นจุดสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการยอมรับให้กับวัฒนธรรมของโนรา และทำให้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสถาบันพระมหากษัตริย์ สนับสนุนให้การแสดงโนราเป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับชาติ

คณะโนราได้ถวายการต้อนรับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จเยือนอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. 2448 โดยมีรูปถ่ายบันทึกการร้องรำโนรา ในปี พ.ศ. 2451

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โนรากล้าย พรหมเมศ เข้าไปแสดงหน้าพระที่นั่งในพระบรมมหาราชวังและได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้โนรากล้ายชีหนอนเป็น “หมื่นระบำบันเทิงชาติรี” ในครั้งนั้นมีผู้ร่วมคณะไปด้วยกัน 13 คน

โนราฟุ่ม เทวาทหรือท่านขุนอุปถัมภ์นรากรผู้มีชื่อเสียงและคณะได้แสดงถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จเยี่ยมชมพัทลุงและสงขลาใน พ.ศ. 2458

ในปี พ.ศ. 2466 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หมื่นระบำ และคณะโนราเมืองนครศรีธรรมราชเข้าไปรำนหน้าพระที่นั่งภายในพระบรมมหาราชวังอีกครั้ง ในครั้งนี้โนรามาคลื่นซึ่งแสดงเป็นตัวนาง ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “ยอดระบำ”

หลักฐานภาพถ่ายในช่วงตอนต้นของคริสต์ศตวรรษนี้แสดงให้เห็นว่าโนราเป็นศิลปะการแสดงที่มีผู้ชายเป็นผู้ขับร้องรำ เป็นที่สนใจและได้รับการรับรองจากบุคคลชั้นสูงมีการเปิดการแสดงในวัดสิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่านักแสดงโนราเป็นสมาชิกที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้มาเยี่ยมเยือน

แม้จะมีการดัดบประมาณด้านศิลปะการแสดงในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะโนรา 12 คน ได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้เดินทางมาแสดงที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2473 ซึ่งโนรามาคลื่นหัวหน้าคณะโนราผู้ที่เดินทางมาในครั้งนั้นกล่าวว่าเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต

In the 20th century, Nora performances are often used to welcome dignitaries to Southern Thailand or as cultural emissaries from the south to Bangkok. In both cases, they were seen to embody southern culture in Thailand. High points in the recognition of Nora culture included further Royal and national recognition.

Nora dancers welcomed King Rama V on his 1905 visit to Pak Phanang district in Nakhon Si Thammarat, where photographs were made.

Other early photographs showing Nora dance were made in 1908. The renowned master Nora Khelai Prommet (Nora Khelai Khinon) performed in 1908 with a troupe of thirteen for King Rama V in the Grand Palace, receiving the title “Muen Rabum Bunthueng Chatri” [Muen who dances joyfully].

The famous Nora Phum Theva performed for King Rama VI on his visit to Phatthalung and Songkhla in 1915, after which his style became popular.

Later, in 1923, King Rama VI graciously granted them the opportunity to dance again, and they went from Nakhon Si Thammarat to dance before the throne in the Grand Palace. On this occasion, Nora Modlin performed as a female character and received the surname “Yord Rabum,” literally, Top Dancer.

Early photographs show that Nora is a performing art done by men, and link it to visits by dignified outsiders, often at Buddhist temples. This suggests that Nora performers were well-respected members of the communities being visited. Despite other major cuts to the performing arts, King Rama VII invited a 13-person Nora troupe to Bangkok in 1930. Nora masters who performed for the royal family often say it was the highlight of their life.

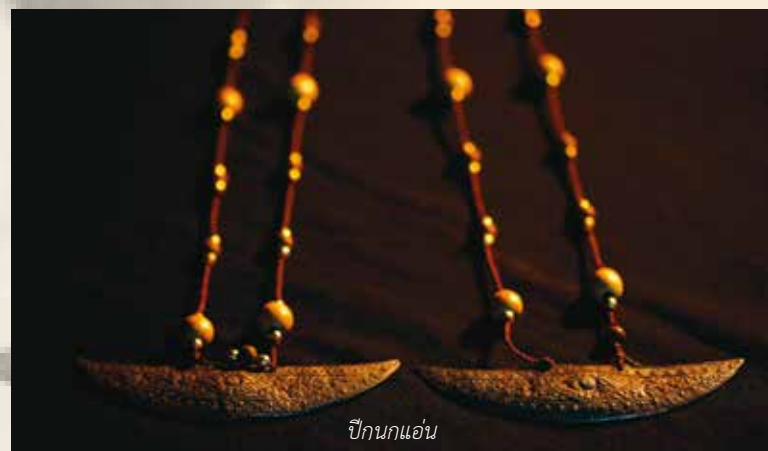

หมิ่นระบำบันเทิงชาตรี หรือโนราคล้าย พรหมเมศ

ทับทรวง หมิ่นระบำบันเทิงชาตรี หรือโนราคล้าย พรหมเมศ

ปีกนกแอน

เทริด หน้าพราน โนรามดลัน ยอดระบำ

เทริด โนรามดลัน ยอดระบำ

หน้าพราน โนรามดลัน ยอดระบำ

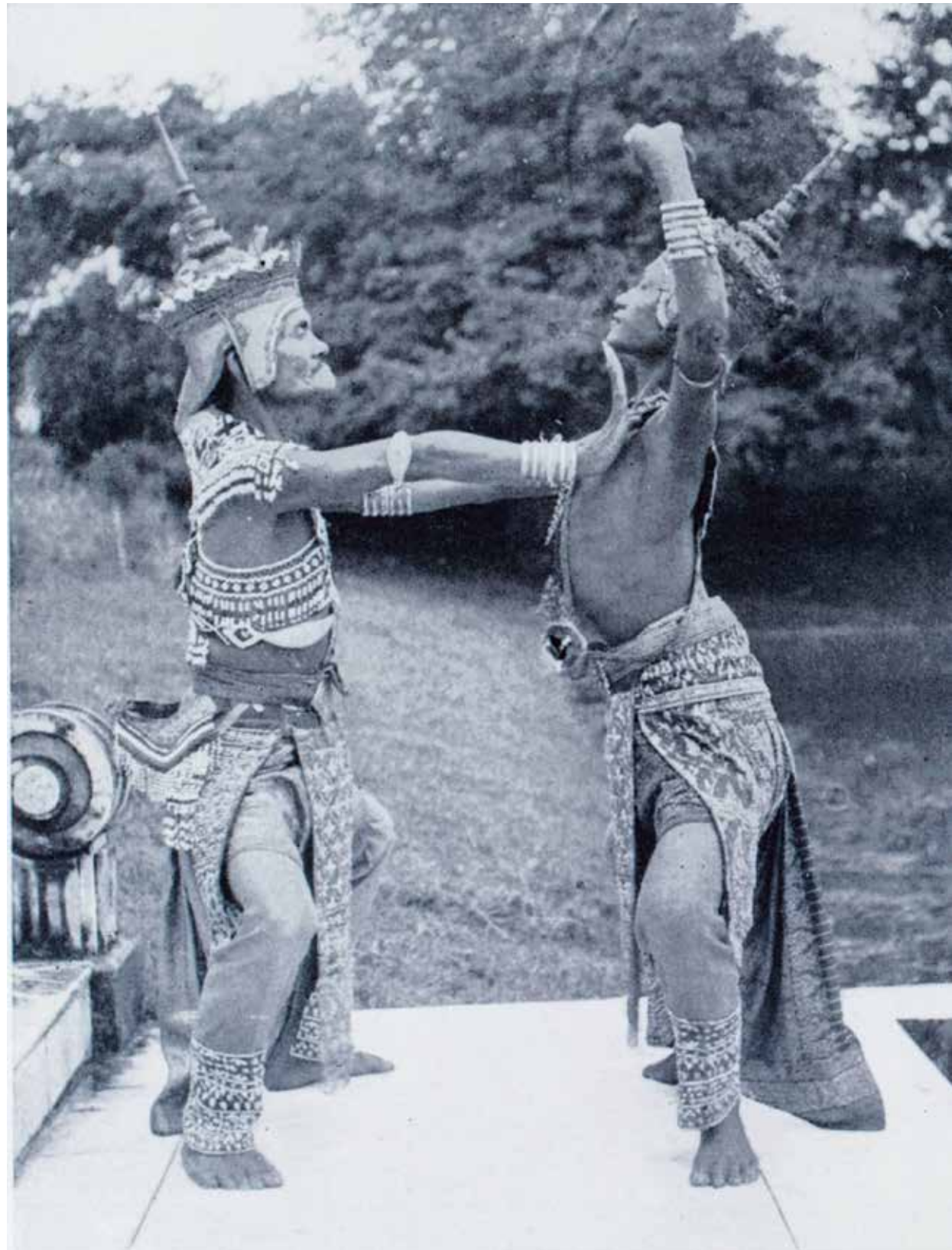

โนรามดลัน ยอดระบำ

นอกจากได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง โนรา ยังคงปฏิบัติพิธีกรรม สร้างประสบการณ์การแสดง และความทรงจำของโนราโรงครูในชุมชนภาคใต้ของประเทศ ซึ่งไม่สามารถบันทึกบนการแสดงที่มีได้มากนัก ทำให้การศึกษาเรื่องประวัติของโนราเป็นเรื่องท้าทาย

ข้อมูลทางประวัติของโนรานั้นเกิดขึ้นเนื่องจากผู้ที่มีความสนใจในศิลปะของโนรานับแต่ปี พ.ศ. 2443 ซึ่งเป็นบุคคลจากภายนอกได้แก่ราชสำนักไทย หรือชาวยุโรปในเมืองสยาม บุคคลเหล่านี้เขียนบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ยังคงเก็บรักษาไว้ได้ ยังมี ภาพถ่าย ภาพยนตร์ ฐปวาดลายเส้นของศิลปินโนราที่เล่าถึงสิ่งที่โนราทำผลงานที่โนราสร้างสรรค์ขึ้น

นับตั้งแต่ตั้งปี พ.ศ. 2493 เครื่องมือสำหรับการบันทึกผลงานการแสดงและระบบการเก็บรวบรวมเอกสารเก่า ๆ ช่วยให้การศึกษาค้นคว้าของโนราในเชิงประวัติศาสตร์ทำได้ดีขึ้น ผู้คนจำนวนมากพยายามที่จะมองว่าโนราเป็นประเพณีที่มีชีวิต โดดเด่น และมีความทรงจำที่ยาวนาน แต่ประเพณีที่มีชีวิตขึ้นนี้ ยังคงสืบสานสืบทอดด้วยการว่าปากเปล่า และการร่ำรำที่เป็นภูมิรู้ที่อยู่ในตัวตนของศิลปิน มากกว่างานเขียนบันทึกเป็นลายลักษณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์อื่น ๆ ที่ยืนยันว่าถ้าอยากรู้และเข้าใจโนราแล้วควรศึกษาโดยเข้าไปมีประสบการณ์กับโนราในวิถีของวัฒนธรรมที่ยังมีลมหายใจ

โนราคล้าย พรหมเมศ และโนรามาตลิน ยอดระบำ

Beyond these forms of royal recognition, however, Nora has remained mostly tied to the embodied practices, experiences and memories of local Rong Khru rituals performed by Nora masters in southern Thai communities.

Until recently, it has not been possible to record much of these traditions or performances. This has made the study of Nora's past challenging. Evidence for Nora's history mostly appears through contacts with those interested in the arts of Nora since 1900 or so from outside, such as members of the Thai royal court or Europeans in Siam. They produced written records and enduring artifacts that included written texts, photographs, films and sketches of Nora artists and their activities and artifacts. Since that time, and especially since about 1950, better tools for recording and archiving have helped make Nora's past more available to historical study. More people have sought to see Nora as a unique living tradition with a long memory. This vital cultural tradition is still mostly transmitted orally and through the body rather than mainly passed down through written texts and durable artifacts. To better understand Nora requires studying it as a living cultural world.

โลกเปี่ยมชีวิตของโนรา

The Living World of Nora

พิธีกรรมโรงครูเป็นแหล่งความรู้ สำหรับการแสดง โนราทุกประเภท การแสดงโนราเป็นผลของการผสมผสาน ศิลปะและวัฒนธรรมที่ซับซ้อน ส่วนในพิธีกรรมการแสดงนั้น เสียงดนตรีช่วยสร้างบรรยากาศและเคลื่อนลำดับพิธีกรรม วงดนตรีมีบทบาทที่สำคัญในการสื่อสาร และทำงานประสาน กับนายโรงโนรา ชุดท่ายเครื่องแต่งกายของนายโรงโนรา ที่มีความสวยงาม ช่วยทำให้ศิลปินโนรามีความแตกต่าง ไปจากผู้คนธรรมดา และเปลี่ยนบทบาทในการแสดง ให้รับบทบาทต่าง ๆ องค์ประกอบเหล่านี้ผสมผสานกัน เป็นการแสดงโนราที่ซับซ้อนและมีชีวิตของวัฒนธรรมโนรา

บทนี้จะกล่าวถึงภูมิรู้สำคัญของนายโรงโนรา และคณะ ได้แก่ นางรำ พราน และวงดนตรีที่เป็นทั้งลูกคู่ และเล่นดนตรีในการสร้างสรรค์การแสดง และการค้นหา คำตอบว่าจะนำองค์ประกอบทางศิลปะเหล่านี้มาสร้างสรรค์ เป็นการแสดงได้อย่างไร

Rong Khru ritual continues to be the main source for all types of Nora performance. These performances are complex assemblages, centered on the activities of trained and initiated Nora masters and the troupes they run. Among the most prominent and important aspects of Nora culture are the distinctive rhythmic sounds emerging from its musical ensemble. The most visible signs of the Nora master appear in his elaborate costume and dress. These elements combine to form the Nora performances that comprise the complex, living world of Nora culture.

This chapter will first discuss the various activities of the Nora master and his troupe, which include Nora dancers, the Hunter character, and musicians who are chorus and perform music for the performance. It will then elaborate on the Nora music ensemble, and end by examining the Nora costume and dress. It will conclude with a short look at how these elements fit together into Nora performance.

ขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) บุรพศิลป์ และ อาจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์

ภูมิรู้ในตัวคนของนายโรงโนรา

ความรู้ที่อยู่ในเนื้อในตัวของคนโนรานั้น ได้จากการฝึกฝนที่ยาวนานจากครูผู้สอน และทำให้ศิลปะของโนรามีความโดดเด่น มีพลังกำลัง ว่องไว มีลักษณะเข้มแข็ง แตกต่างไปจากนาฏศิลป์ไทยในภูมิภาคอื่น ๆ แต่ไม่ว่าศิลปินโนราจะแสดงในรูปแบบใด ทั้งที่เป็นการแสดงในพิธีกรรม หรือการแสดงเพื่อความบันเทิง ความรู้ หรือภูมิรู้ที่สำคัญของศิลปินโนรานั้นได้แก่ การรำรำ การขับร้อง การทำบท และการใช้คาถาอาคม ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บทางกายและจิตใจ

The Embodied Knowledge of Nora Masters

The embodied knowledge of Nora culture is learned through extensive practice with a teacher. This has made the artistic knowledge of Nora unique. The strong and dynamic power of Nora performers differ from those who learn the performing arts in other parts of Thailand. The main types of knowledge of Nora artists are grounded in dance, singing, performance-making, the use of spells, and the treatment of physical and mental illnesses, whether they perform for ancestors in local Rong Khru or for entertainment on the public stage.

โนรายก ชูบัว ศิลปินแห่งชาติ รำโนราที่ศาลาโรงธรรม อวศรมนวลวัน จังหวัดสงขลา

การรำรำ

แม้ว่าลีลาการรำรำของโนราแต่ละคนจะมีมุมมองฯ เหลี่ยม วงแบบทำที่ต่างกันตามลักษณะการสืบทอดแต่ละสายตระกูล แต่พื้นฐานสำคัญของภูมิรู้โนราคือ การรำรำ ทำรำ และกระบวนรำของโนราไม่มีแบบฉบับตายตัว ชื่อเรียกทำรำอีกทั้งลีลาในการรำมีความแตกต่างกัน ผู้ที่เป็นลูกหลาน และลูกศิษย์จึงควรรำให้ถูกต้องตามแบบที่ครูของตนได้สอนไว้

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้โนรามีการรำรำที่แตกต่างโดดเด่นนั้นคล้ายคลึงกัน และเมื่อได้ฝึกฝนทำรำที่เป็นหลักพื้นฐานในการรำแล้วโนราแต่ละคนก็สามารถสร้างแบบแผนการรำรำ การประสมท่า และทำบทรำร้องให้สอดคล้องกับลีลาที่ตนชอบ และสร้างสรรค์ให้เป็นลีลาเฉพาะของตนเองได้สิ่งที่เป็นพื้นฐาน ที่โนราทุกคนต้องปฏิบัติ เพื่อให้สามารถรำรำได้คล่องแคล่ว มีพละกำลัง

Nora Dance

The dance style of Nora performers centers on a set of different angular poses which varies with the teacher. All masters teach slightly different forms of Nora dance, so the dance poses and movements one learns differ from master to master. Students are expected to learn the basic dance poses and moves correctly with their teacher, but they are then permitted to modify some elements or poses in their performances. This dynamic process of learning Nora dance ensures there is always a lively foundation of basic movements and openness to artistic innovation.

The basic training for the Nora apprentice to master in his dance will permit him to dance with energetic strength. It includes the following:

โนราคล้าย เจริญมาก รำถวาย พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ณ พระตำหนักเขาน้อย จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2502

การจัดระบบร่างกายโนรา

ร่างกายของผู้รำรำโนราเป็นร่างกายที่ได้รับการจัดระบบระเบียบอย่างมีวินัย ให้งดงามในแบบแผนของโนรา ร่างกายยืดหยุ่นแต่มีความองอาจสง่างาม แตกต่างไปจากผู้คนธรรมดา และนาฏศิลป์ไทยรูปแบบอื่น การฝึกโนราควรทำในวัยเด็ก ผู้รับการฝึกฝน ต้องมีความอดทนอดสาหัส และวินัยสูงภายใต้การอบรมสั่งสอนของครู

ผู้ที่รำโนราได้สวยจะต้องมีพื้นฐานการทรงตัวที่มั่นคง มีกำลังขาและพลังกำลัง ในการเคลื่อนตัว สร้างความสมดุลได้ในทุกท่วงท่าการรำ ต้องเชิดหน้า แ่นอก ลำตัว ยื่นไปข้างหน้า ส่วนก้นจะแอ่นออก หลังแอ่นเป็นวงโค้ง

การย่อตัวและเข้าทำให้ลำตัวช่วงบนมีสมดุลและนิ่ง โนราต้องใช้กำลังขามาก การย่อตัวและเข้าในการรำรำของโนรามีทั้งการย่อลงต่ำแบบเข้าชิดและเคลื่อนตัว ไปข้างหน้า หรือย่อลงต่ำและขยับขึ้นเปลี่ยนระดับความสูง การย่อตัวต่ำในท่ารำพื้นฐาน อยู่ในระดับนั่งเก้าอี้ เปิดเขากว้างเป็นเหลี่ยมจนขาส่วนบนขนานไปกับพื้น ท่าหลายท่า เป็นการยื่นขาเดียวและยกขาอีกข้างหนึ่งสูงเพื่อให้เกิดความสมดุล

โนรามีกระบวนการฝึกฝนหลายขั้นตอน ซึ่งไม่เพียงเป็นการฝึกร่างกายเท่านั้น แต่ยังเป็นการฝึกจิตใจ สมาธิ ความอดทน และเรียนรู้ตัวตน เพื่อให้สามารถควบคุม การรำรำได้อย่างที่ร่างกาย จิตใจ ลมหายใจสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียว เกิดท่ารำรำ และลีลาที่อาจโลดโผนแบบกายกรรม

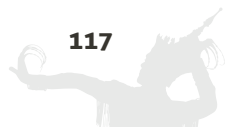

Bodywork

The body of a Nora dancer is a highly disciplined and codified body. This is most clearly seen in how dancers develop a compact and stable body core from which agile and acrobatic hand, arm and leg movements emerge in surprising ways. The elegant beauty of the Nora dancer's body differs from ordinary people's bodies. Skilled Nora performers need to begin training from childhood and both master and the student must be patient and focused.

Beautiful Nora dancers must have a solid, stable core and move in balanced way with deeply bended knees and low to the ground. By developing a strong, sharply curved back, the chest and the bottom will extend outward and lift the head up. Dancers also do long training in bending the hands, arms and legs. This produces Nora dancers with a distinctive bird-like body shape, poses and movements that combines into a balanced, angular, and beautiful unity.

Nora requires a long multi-staged process to learn, adjust and rearrange the whole body system into an extraordinarily flexible form. Since this training reworks the body from the inside out, it also requires learning to breathe differently and to focus the mind differently until mind, breath and body interact seamlessly. It permits dancers to concentrate, become stronger and more agile.

ท่ารำและกระบวนรำของโนรา

ครูผู้สั่งสอนจะถ่ายทอดหลักในการยืน นั่ง การทรงตัว กรีดมือ ขยับแขน จัดวง เหลี่ยม และสร้างพลังกำลังให้กับขา ให้มีความยืดหยุ่น และแข็งแรงพอที่จะเคลื่อนไหวและสร้างความสมดุลไม่ว่าจะอยู่ในท่ารำเช่นไร ครูแต่ละสายตระกูลมีท่าหลักหรือแม่ท่าที่อยู่ในตำนานกำเนิดโนรา เรียกกันว่า ท่ารำ 12 ท่า ที่แตกต่างกันไปบ้าง ท่ารำ 12 ท่า ตามที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงรวบรวมไว้จากคำชี้แจงของนายจงภักดี (ขาว) ศิลปินละครชาตรีที่เมืองตรังในบทพระราชนิพนธ์ตำนานละครอิเหนา ว่ามี 12 ท่ารำนั้น จะเห็นว่ามีความแตกต่างจากภาพถ่ายท่ารำของโนราคล้าย พรหมเมศ และโนราผดลัน พร้อมกับชื่อเรียกท่ารำ อีกทั้งท่ารำก็มี ลักษณะเฉพาะของครูโนราทั้งสอง ทำให้เห็นได้ว่าในทางปฏิบัติสืบสาน ท่ารำที่เป็นแม่ท่าเหล่านี้ ในชนบทพื้นบ้านนั้นขึ้นอยู่กับครูในแต่ละบ้าน แต่ละถิ่น ครูโนรา

แต่ละสายและอาจมีท่ารำพื้นฐานที่เป็นท่ารำที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะครูในแต่ละบ้านแต่ละชุมชนมีวิถีคิดและสร้างท่าพื้นฐานในการ ถ่ายทอดของตนเอง จึงเห็นว่าท่ารำพื้นฐานของโนราแต่ละสายล้วนมี ความเฉพาะในสายครูของตน ในเวลาต่อมาครูโนราผู้ถ่ายทอดสืบสาน ได้คิดท่ารำเพิ่มเติมและแตกต่างกันออกไปเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในกระบวนรำ เบื้องต้น ซึ่งต่อมาเมื่อมีการสืบทอดในระบบการศึกษา จึงมีการรวบรวม และบันทึกเพื่อให้ศิลปินได้ฝึกฝน (ประมาณ 83 ท่ารำ) ตามบทเพลง “บทครูสอน บทสอนรำ และบทประณม” แล้ว จึงฝึกการรำประสมท่าต่างๆ ให้เข้ากันอย่างกลมกลืนมีเอกภาพ ฝึกฝนการรำทำบทในทำนองเพลงกราว หรือ เพลงโทน ที่เป็นการดีทำประกอบการร้อง

Nora Dance Poses and Learning Nora Dance

The Nora master teaches students the basics of Nora dance, which includes standing, sitting, balancing, rolling the fingers, bending the arms, arching the back, creating open, angular poses with the arms and legs, strengthening the legs to make them flexible and strong enough to move and create a balanced body, shifting weight and to find the body's center regardless of its position. Nora masters typically have their own set of key poses and movements, tied to the line of Nora master they are part of. In recent decades one common set of twelve poses have been widely identified with the main poses of the Nora tradition tied to those codified by Prince Damrong Rajanubhab based on his interview with the Lakorn Chatri artist Chongphakdee (Khao) from Trang. His book Legends of the Inao Dance-Drama (Tumnan Lakhorn Inao) printed in 1964 lists twelve poses tied to Nora . Another earlier well-known set of twelve poses come from Khelai Bharommet. This set of poses were photographed and named differently from those of Prince Damrong. Since Nora is a set of local traditions grounded in the teachings of many different masters for students in diverse communities of Southern Thailand, there are many different poses and names for the basic poses of their specific tradition. There are new and different dance poses beyond the above twelve have been stressed by Nora masters. More recently, poses have been standardized and codified to make teaching more systematic and easier to learn for students from different backgrounds.

For instance, 83 dance poses are used to help students learn basic Nora dance movements, and they have been included in three mnemonic songs. This book uses the twelve poses of Khelai Bharommet, which were photographed in Bangkok early in the twentieth century.

การรำโนราสืบสองท่า โดยโนรา คล้ายชู้ทนอน

(ภาพถ่ายปี พ.ศ. 2466)

The Twelve Poses of
Nora Khlai Khinon,
with Nora Modlin
(photos taken in 1923)

ท่าที่ 1 ท่าขุนศรีทธา
Khun Sattha
(legendary founder of Nora)

ท่าที่ 2 ท่าครู
The Master

ท่าที่ 3 ท่าเขาควาย
Buffalo Horn

ท่าที่ 4 ท่าจีบหน้า
Forward "Jeeb" Gesture

ท่าที่ 5 ท่าย่างสามขุม
Great Stride

ท่าที่ 6 ท่าขี้นอน
Divine Half Bird-Half-Man
(Kinnon)

ท่าที่ 7 ท่าเหาะเหิน
Flying

ท่าที่ 8 ท่าลงจากน้อย
Small Square

ท่าที่ 9 ท่าจับระบำ
Dancing (pas de deux)

ท่าที่ 10 ท่าพรหมสี่หน้า
Four-Faced Brahman

ท่าที่ 11 ท่าขัดขวางอก
Mid-Chest Gesture
(Sud Wong OK)

ท่าที่ 12 ท่าแมงมุมชักใย
Weaving Spider

การรำในพิธีกรรมโรงครู

กระบวนรำรำที่สำคัญและอยู่ในการรำในพิธีกรรมโรงครู และมีขนบจารีตธรรมเนียมอันศักดิ์สิทธิ์เพื่อการสื่อสารเล่าถึงความรู้ และสิ่งที่ครูของตนสืบทอด ให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน ทั้งผู้ชมที่เป็นลูกหลานและผู้ชมที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ครูหมอโนราและบรรพชน ได้แก่ รำบทสิบสองเพลง ได้แก่ พิธีการรำถวายครูของโนราใหญ่ในวันที่สองของโรงครู ให้ครบ 12 เพลง ต่อจากนั้นรำท่าครู 12 ท่ารำถวายศาล แล้วแสดงเรื่อง 12 เรื่อง รำคล้องหงส์รำในพิธีครอบเทริด การรำรำมีผู้แสดง 8 คน นายพรานไล่คล้องพญาหงส์ ที่โนราใหญ่แสดง รำแทงเข้ เป็นบทที่ใช้รำในการเล่นโรงครูใหญ่เท่านั้น โนราต้องเหยียบแพก่อนลงไปรำรำ โดยโนราใหญ่จับบทเป็นนายไกร แทงจะเข้ที่เป็นสัญลักษณ์ของการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

These mnemonic songs are used in the Rong Khru ritual and by students to practice the various dance poses. Once students know the basic poses and movements of Nora dance, though, they practice combining some elements into their own dances.

Choreographed dances play a prominent role in Rong Khru ritual, following the strict patterns and sequences required of them. Audiences will know by the music and dance moves what the performers want to communicate to the audience, letting dance and music form a type of symbolic communication shared with the audience and the ancestors present.

Three key ritual dances are performed in the Rong Khru by a large group of initiated Nora masters: dances done according to the dances of the twelve songs; Catching the Swan; and Stabbing the Crocodile.

These three major dances in the Rong Khru provide opportunities to train younger Nora masters and to showcase the dancing and singing skills of senior Nora masters, as well as affect the audience and the spirits.

The dances of twelve songs presented by the Nora Yai on the second day of the Rong Khru ritual. After that, the Nora Yai dances the twelve poses and then performs several episodes from the twelve stories. They are selected to link dance and song to the moral teachings of the stories. Catching the Swan showcases senior masters, who play the swans, and the Hunters, who chase and try to capture the swans, and allows new Nora initiates to learn this complex dance. For the Stabbing the Crocodile dance, Nora masters show their dance skills as they go out on the imaginary waters on a raft to kill the crocodile, signaling the overcoming of various obstacles.

รำอาวตฝีมือ

สำหรับโนราที่มีความชำนาญยังมีการรำรำที่เป็นการอวดฝีมือและเป็นรำเฉพาะ ได้แก่ รำเพลงปี่ ที่เป็นบทการเต้นโต้ตอบกับคนเป่าปี่ ลีลาหวานปนเศร้าและโดดเดี่ยว รำเพลงทับ เป็นการรำโต้ตอบกับนักดนตรีผู้ตีทับที่เน้นความสนุกและการทำลีลาที่ผาดโผน คาคัดไม่ถึง รวดเร็วและสนุกสนาน

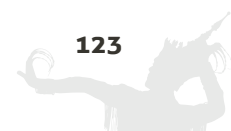
รำในการแสดงเพื่อชมขวัญคู่ต่อสู้ เพื่อทำการแข่งขันประชันโรง ได้แก่ รำเขียนพราย เขียวบลูกนาว (มะนาว) และรำขอเทริด ที่พรานถือเทริดของโนราไว้

ส่วนการรำที่ตัวละครอื่น ๆ ในคณะต้องรำรำ และมีแบบแผนเฉพาะ ได้แก่ รำออกพราน พรานเป็นตัวตลก ผู้แสดงจะสวมหน้ากาก ที่เรียกว่า หน้าพราน ที่ให้ความขบขัน ลีลาจังหวะ กระฉับกระเฉง ร่ายोटตัว หลั่งแอ่น เล่นแขน เล่นไหล่ ซี่นิ้ว เดินไปข้างหน้าสองก้าว ถอยหลังสองก้าว มุ่งให้เกิดความขบขัน

Other Nora dance pieces requiring highly skilled dancers who know the Nora tradition let them show off their interactive skills with musicians and with lesser characters and some in improvisation. These include first, the “Ram Phleng Pi” is a dance where the dancer interacts with the oboe player on a sweet, sad, and lonely melody while interacting with the dancer. The “Ram Phleng Tap” is the lively improvisational dance where the dancer and the drummer compete with one another in a fast-paced and fun piece with unexpected dance moves and rhythms. A final energetic dance is called “Whipping the Spirits while Squashing a Lime” shows the Nora master dancing while using a whipping stick and magic spells to show his power over the spirit-medium of the Nora troupe. The “Begging for the Crown” dance highlights the interaction of the Nora master and the Hunter character in a red wooden face mask, with both moving in a playful but competitive way. It is often performed in modern Nora dance competitions.

Other well-known pieces are: “Ok Phran” or the “Dance of the Hunter” is a humorous solo dance of the hunter character wearing a red wooden face mask. In this rhythmic dance, he moves back and forth on the stage, lifting his arms and shoulders, and pointing his index finger.

การขับร้องและทำบท

นอกจากการร่ายรำแล้ว โนราต้องเป็นผู้ที่ขับร้องได้ เพื่อสื่อสารบทกลอนที่สำคัญกับผู้ชม โดยมีเกณฑ์เรื่องเสียงดัง ฟังชัด เสียงร้องที่ดีต้องรับกับเสียงโหม่ง บทร้องของโนรา ได้แก่ บทกลอนที่เขียนไว้แล้ว เรียกว่า กำนพรด และบทกลอนที่โนรา คิดขึ้นเองจากปฏิกาณ เรียกว่า มุตโต

บทร้องที่ไม่มีทำรำ ได้แก่ บทที่ใช้สรรเสริญครู ได้แก่ บทภาคศครู 4 เพลง ได้แก่ บทขานเอ บทหน้าแตระ บทรายแตระ บทเพลงโทน เป็นบทกลอนที่ร้องเชื้อเชิญครูหมอ และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาที่โรงครู นอกจากนั้นยังมีบทกำพรดหรือ บทกลอนที่แต่งไว้ก่อนที่จะออกรำหน้าม่าน บทกลอนมุตโต ที่ใช้ปฏิกาณขับร้องออกไปตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

โนรา ต้องมีทักษะในการว่ากลอนทั้งที่เป็น บทกำพรด และบทมุตโต และความสามารถที่จะสร้างการร่ายรำให้เข้ากับ บทที่ขับร้อง เมื่อโนราขับร้องแล้วจะมีเป็นนักดนตรีลูกคู่ ร้องรับวรรคสุดท้าย ต่อจากนั้นวงดนตรีจะบรรเลงดนตรีรับ ตามบทร้อง

Nora Singing and Performance-Making

In addition to their dance skills, Nora masters need to be skilled singers to communicate with their audiences and the spirits. Skilled singers are noted for matching their voice with the sound of the gong instrument called “mong.” Being able to sing and dance well simultaneously is considered a high art for Nora masters. Lyrics in Nora songs include written verses called Kamprad and improvised verses called Mutto.

They learn and use these two types of verse, and both types of which are sung in the Rong Khru ritual: those done with dance and those without dance.

Several other songs with fixed lyrics without dance are used to connect with the realm of spirits, such as to invite or to pay respects to the Nora ancestral spirits, including for the mother earth, and for all previous Nora masters. Other songs without dance include some fixed verses sung behind the stage curtain and some special “mutto” improvised songs.

Nora masters need to be able to sing songs with fixed lyrics and be familiar with the many different melodies and the dances associated with these songs. Each melody requires a unique way of singing and a specific way of using the voice. When the Nora master sings, a chorus, performed by music ensemble, will often repeat the last verse sung by him while playing their percussion instruments along with the song in a call-and-response format. Nora masters need to find ways to combine dance and singing verses to tell stories.

แสดงเรื่อง รถมะ พระรถเสนหอกนางเมรี (โนราใหญ่) ให้ดื่มเหล้า
โนราขุนอุปถัมภ์ภักกร และดาพรีด คชรัตน์ (นายพราน)

ในพิธีกรรมโรงครู ยังมีการแสดงเป็นเรื่องสั้นๆ ที่เรียกว่า จีบบทสิบสอง หรือ ทำบทสิบสอง ซึ่งในการแสดงจะใช้ตัวละคร 3 ตัว คือ นายโรง ตัวนาง และตัวตลก บทที่แสดงเป็นบทสั้น ๆ ทำให้โนรา ต้องสร้างเรื่อง หรือ ฉากสั้น ๆ ที่เป็นเนื้อหาสอดคล้องไปกับบทกลอน ดั้งเดิม และเชื่อมโยงอย่างเหมาะสมกับผู้ชมของตนในขณะการแสดง ศิลปินโนราสร้างบทการแสดงจากหลายช่องทาง ทั้งที่เป็นบทจำอวด ตลกขบขันเพื่อผ่อนคลาย และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ชม อันเป็นเสน่ห์ ของศิลปิน ต่อมามีการสร้างบทการแสดง จากเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเวลานั้น หรือ เรื่องราวที่ผู้คนนิยม อาจเป็นนิทาน นิยายที่เป็นที่นิยม หรือแต่งเป็นเรื่องขึ้นใหม่

Rong Khru performances provide twelve set stories tied to local legends and Jataka tales as a framework and resource for the Nora master to create performances. These performances include three main character types: the Nora master (in his colorful costume), the comic character (in a red mask) and the female character (in some costume). Using the twelve stories as a framework for performances provides the Nora master with an open and expandable format for creating many different performances. He will create verses or dialogue to add into the scenes he has selected and leave opportunities for improvisational “mutto” singing. These verses will be of various styles, expressions, and verses and show the skills of Nora artists in their creative abilities, including comic, dramatic and moral elements. To engage the diverse audiences on many levels, the Nora master will also often weave together old stories, current events, familiar stories with people, and even their own new stories.

การรักษาโรคภัย และเยียวยาจิตใจ

ในพิธีกรรมการแสดงโนราโรงครู มีพิธีกรรมอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย ได้แก่ การแก้บน และการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ชาวบ้านและคณะโนราเชื่อว่า ครูหมอโนราที่เชื่อเชิญมาในพิธีกรรมโนราโรงครูสามารถรักษาอาการป่วยไข้บางอย่างได้ ซึ่งอาการป่วยไข้นั้นมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ อาการป่วยไข้ อันเกิดจากความผิดปกติของร่างกาย และการเจ็บป่วยทางจิตใจอันเนื่องมาจากไม่ดูแลหรือนับถือครูหมอโนรา

การรักษาเบื้องต้นคือการบนบานขอความช่วยเหลือจากครูหมอโนราที่ตนเคารพนับถือให้หายป่วยจากโรคนั้น ๆ แล้วจะแก้บนเมื่อหายเป็นปกติ โรคที่เกี่ยวข้องกับร่างกายและจิตใจ เช่น การเหยียบเสน เสนเป็นเนื้อที่งอกนูนจากระดับผิวหนังเป็นแผ่น ถ้ามีสีแดง เรียก “เสนทอง” ถ้ามีสีดำเรียก “เสนดำ” ไม่ทำให้เจ็บปวดหรือมีอันตราย แต่ถ้างอกบนบางส่วนของร่างกาย เช่น บนใบหน้าจะดูน่าเกลียด ถ้าเป็นกับเด็ก ๆ เสนจะโตขึ้นตามอายุ เสนไม่สามารถรักษาให้หายได้นอกจากให้โนราทำพิธีเหยียบเสนให้ในโนราโรงครู นอกจากการเหยียบเสนแล้ว ความรู้สึกเจ็บป่วยทางกายและจิตใจนั้น ถ้าเกิดจากการทำผิดคำสัญญาต่อบรรพบุรุษโนรา โนราใหญ่ก็สามารถเป็นสื่อในการช่วยรักษาอาการและแก้อาการเหล่านั้นได้ ด้วยการเป็นสื่อกลาง ส่งต่อผู้รับเครื่องเช่นสังเวद्यต่อไปให้ครูหมอ หรือการแก้ไขอาการให้ตั้งหิ้งบูชาครูหมอ และปฏิบัติตนให้ถูกต้อง ขอให้ครูหมอปกปักษ์รักษา

Nora Healing

During the Rong Khru ritual, Nora masters also use their special knowledge to heal diseases in the body and mind, often using special spells. One special type healing often done by Nora masters is their treatment of red or black marks or growths on the skin of (mostly) young people, which are called “saen.” But if the “saen” grows on certain parts of the body, such as the face, it will look ugly, and if it appears on children, “saen” will grow with age, so treatment is considered important. Nora masters use their special magical powers and spells to treat these marks in a rite known as “Yeab Saen” or “stepping on the mark,” which is often included in Rong Khru ritual.

In addition, some believe that some Nora masters can ritually treat other illnesses, again using their incantations. One type of illness manifests itself in bodily symptoms and another appears through the unusual or wild behavior, but both are believed to stem from their not treating their ancestors properly or well. It is believed that Nora masters can effectively treat these types of illness by being able to connect to the ancestral spirits through their dance, song and spells.

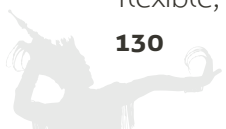
วงดนตรีโนรา

วงดนตรีของโนรามีบทบาทมากกว่าสร้างเพลงประกอบการร้อง จำ แม้ว่าบทเพลงต่าง ๆ จะถูกกำหนดตามแบบแผน แต่ในพิธีกรรมการแสดงโนราโรงครู นักดนตรีทำหน้าที่มากกว่าเล่นดนตรี แต่เป็นลูกคู่ร้องรับคำสุดท้ายของบทกลอน และสร้างเสียงดนตรีที่สอดคล้องประสาน ให้การสนับสนุนจังหวะในการร้อง การรำในแต่ละช่วงแต่ละตอนในการแสดงตามระบบ ระเบียบของการแสดง และ หลายครั้ง ต้องเล่นเครื่องดนตรีราวกับเป็นผู้แสดงใช้ลมหายใจ อารมณ์ ลีลาที่เป็นหนึ่งเดียวกันกับผู้แสดง

ในพิธีกรรมแต่ละครั้งการร้อง การรับ และการสอดใส่ทำนอง แม้จะมีแบบแผน และไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่วงดนตรีก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง นายโรงต้องมียังดนตรีที่รู้ใจ เข้าใจแนวทางในการแสดง เป็นผู้รับ-ส่ง จังหวะกับนายโรง วงดนตรีเป็นผู้สร้างบรรยากาศสำคัญช่วยให้นายโรงสามารถควบคุมช่วงเวลาต่างๆ และสร้างการสื่อสาร สัญญาณให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจในการปฏิบัติตน

The Nora Music Ensemble

The Nora music ensemble plays many different roles in Nora performances and is central to Nora culture. Musicians in the ensemble do more than just support the dance and singing with their music. They serve as key “actors” who play different roles in different types of Nora performance. Through their creative interactions with the Nora master’s dancing and singing, the musicians help to generate the Nora performance. The musicians also act as a chorus when they sing responsively the last verse sung by the Nora singer in some songs, using the same rhythm and tone as he does. As a mostly percussion-based group without much melody, the ensemble helps to produce the right rhythmic atmosphere for the Nora master, helping him to be aware of the specific moment for the dance and singing to change. The musicians provide structure, tempo and power to various Nora performances, whether in the ritual, in the dance episode or in the songs being sung through a mix of following strict regulations of the performance and the freer improvisation to match the singing and dance. They have to play their instruments as if they were actors, using the same breath, feeling, and tone as those of other performers. Each part of the Rong Khru must follow a specific musical pattern in line with the Nora tradition, but it is highly flexible, too.

เครื่องดนตรีโนราส่วนใหญ่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ดังนี้ The main Nora instruments are the following:

1. ทับ (โทน) เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นตัวควบคุมจังหวะ กำกับบทบาทลีลา ทำนองการรำ และการขับร้องกลอน การเปลี่ยนกระบวนรำ และการร้องกลอนทุกครั้งทับต้องเปลี่ยนตามทันท่วงที และกลมกลืน โดยเฉพาะการรำที่เรียกว่า “ทำบทเพลงทับ” หรือ รำเพลงทับ

1. **Thap** (Two face drum set, played horizontally with the hands) is the most important instrument in Nora culture. It controls the rhythm and the tempo of the music and the dance. As the lead instrument, it provides changes of rhythm and for supporting rhythm of the Nora performance, meaning the thap player must be aware of the dancer's movements and the overall flow of the performance.

2. กลอง เป็นเครื่องกำกับจังหวะที่คอยรับและขัดจังหวะทับที่เรียกว่า ขัดลูกกลอง โนราคณะหนึ่งมีกลอง 1 ลูก บทบาทของกลองใช้บรรเลงประกอบการแสดง ในอดีตใช้ตีเพื่อบอกชุมชนว่าโนรามาแล้ว

2. Klong (a cylindrical drum, played upright with wooden sticks) is a percussion instrument that keeps time with other percussion instruments and contrasts. It was previously used to inform the community that the Nora troupe was ready to perform.

3. โหม่ง เป็นฆ้องคู่เป็นเครื่องกำกับจังหวะ 2 ลูก เสียงแหลมเรียกหน่วยจี้ เสียงทุ้มเรียกหน่วยทุ้ม ปัจจุบันเรียกโหม่งหล่อ โหม่งมีส่วนสำคัญในการขับร้องเพลงให้ไพเราะ เสียงหวานกังวานอันเกิดจากความกลมกลืนระหว่างเสียงของโนรากับโหม่งเรียกว่าเสียงเข้าโหม่ง

4. ฉิ่ง มี 1 คู่ เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ใช้คู่กับโหม่ง โดยมุมหนึ่งของรางโหม่งจะผูกฉิ่งไว้ เวลาลูกคู่ตีโหม่ง จะใช้มือข้างหนึ่งตีฉิ่งไปด้วย

3. & 4. Mong and Ching (normally a composite instrument consisting of a wooden box housing both a double gong [Mong] and small cymbals [Ching]). The Mong is an important instrument for the singer and it helps to make the voice of the singer sound good through its sweet sound. The Ching is part of the same wooden box that houses the Mong but the Ching are located on one corner of it, used as a metronome to mark the tempo of the music.

5. ปี่ เป็นเครื่องเป่า เครื่องดนตรีให้ทำนองชนิดเดียวในการแสดงโนรา ทำให้การดำเนินดนตรีมีความไพเราะ ใช้บรรเลงเป็นหลักในการรำโนรา เรียกว่า รำเพลงปี่ รำยั่วปี่

5. Pi (oboe) It is the main instrument to provides the melody in the Nora performances. Its beautiful music provides the main musical theme in the special Nora dance of “teasing the oboe,” an improvisational dance where the Nora master interacts with the oboe player.

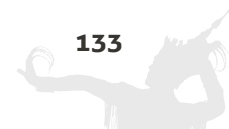
6. แตรระพวง หรือกรับพวง เป็นเครื่องประกอบจังหวะทำจากไม้เนื้อแข็งนำมาเจาะรูหัวท้าย ซ้อนกันประมาณ 10 อัน ใช้เรียวไม้หรือลวดเหล็กมัดเข้าด้วยกัน ตีให้ปลายกระทบกัน แตรระมีความสำคัญ 2 ประการ คือ เป็นครูของดนตรีโนราเวลาทำพิธีสวดเครื่อง ครูจะใช้กำไลสวมผ่านแตรระ ให้ไหลไปสวมมือโนราที่เข้าพิธีและเป็นดนตรีหลักในการขับร้องและรับบทกลอน เพลงที่เรียกว่า เพลงร้ายแตรระ และเพลงหน้าแตรระ นอกจากเครื่องดนตรีตามแบบแผนเหล่านี้แล้ว ในปัจจุบันยังพบเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในการแสดงโรงครู ได้แก่ ซอฮู้ หรือเครื่องดนตรีแบบสากลที่เป็นเครื่องไฟฟ้า เช่น กีตาร์ กลองชุด คีย์บอร์ด เป็นต้น เสียงเครื่องดนตรี และผู้ขับร้องมีไมโครโฟน มีเครื่องเสียงที่มีลำโพงขนาดใหญ่ทำให้เสียงดังก้องไปทั้งชุมชน

6. Trae Phuang or Krap Phuang (a unique percussive wooden folding clapper). This instrument consists of pieces of wood connected into a frame. It can be played by lifting and dropping the connected pieces of wood. It provides rhythmic punctuation in the Nora music ensemble. It is used in rituals for putting on the bracelets in the crowning initiation rite for Nora master. It also the main instrument for a special song to pay respects to the Nora master.

Other instruments are sometimes used in Nora ensembles, too, such as the Sor U or two-stringed Chinese style fiddle. More recently, modern instruments such as electric guitars, electric bass and the drum kit have been used to supplement and modernize the sound of the core Nora ensemble. The sound of the Nora ensemble is also regularly linked to microphones and an electric amplified sound system, often with large powerful speakers, to raise the volume of both the musical instruments and singers.

เครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงโนรา

ในการแสดงโนราไม่ว่ารูปแบบใด มีเครื่องแต่งกายสำหรับตัวละคร 2 ลักษณะ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย สำหรับโนรา และเครื่องแต่งกายสำหรับ พราน

โนรามีเครื่องแต่งกายที่มีสีสันทำด้วยลูกปัดหลากสี ทำให้โนรามีความโดดเด่นแตกต่างไปจากการแสดงนาฏศิลป์ชุดอื่น ๆ ของไทย แต่เดิมผู้แสดงโนราเป็นผู้ชายในการร่ายรำโนราไม่สวมเสื้อ สวมใส่แต่เทริด และเครื่องประดับตามตำนานที่เป็นเครื่องทรง เชื่อมต่อกันด้วยสายผ้าที่ตกแต่งด้วยลูกปัด และสวมผ้าถุงทับกางเกงความยาวได้เข้า นุ่งเป็นโจงร้องสูงแนบเข้ากับลำตัวผู้รำ ตกแต่งด้วยผ้าห้อยด้านหน้าและข้าง

ในปัจจุบันเครื่องแต่งกายโนราสร้างสรรค์ด้วยเครื่องลูกปัดที่ออกแบบพัฒนาขึ้นใหม่ เนื่องจากมีผู้หญิงแสดงโนรามากขึ้น ศิลปินโนราได้ออกแบบเครื่องลูกปัดให้สวยงามใช้ปกปิดร่างกายส่วนบน และพัฒนาตกแต่งให้เหมาะสมกับการร่ายรำ เครื่องลูกปัดได้รับความนิยมสูง เพราะช่วยขับเน้นการร่ายรำในจังหวะที่รวดเร็วให้มีความสวยงามโดดเด่น การถักทอลูกปัดเดิมใช้ลายข้าวหลามตัด และเป็นลูกปัดมีสีสัน เหลือง แดง น้ำเงิน ขาว เขียว โนราสามารถออกแบบลวดลาย สีสันได้เอง เพื่อให้การแสดงของตนมีความแตกต่าง มีโทนสีที่ดูงดงามตามที่ตนชอบ หรือเหมาะกับโอกาสที่แสดง

ตามตำนานกำเนิดโนรานั้น พระยาสายฟ้าฟาดประทานครองคันหรือเครื่องทรงกษัตริย์ที่ประกอบไปด้วยเทริดและเครื่องประดับให้กับศิลปินโนราคนแรกผู้ร่ายรำไต้ดงาม และต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์ศิลปิน เป็น “ขุนศรีศรธา” ซึ่งได้ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้เห็นการเชื่อมต่อระหว่างโนราและราชสำนัก ตามชนบทดั้งเดิมนั้นผู้ที่สวมใส่เครื่องแต่งกายนี้ คือ นายโรง หรือ โนราใหญ่ เท่านั้น

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการทำให้ คนธรรมดา เปลี่ยนบทบาทเป็นโนราผู้ศักดิ์สิทธิ์และเมื่ออยู่ในชุดโนราแล้วก็จะตัวละครอื่นหรือเพศใดก็ได้ สามารถที่จะเล่นปรับเปลี่ยนบทบาทสมมติไปตามบทละครในแต่ละเรื่อง โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ (props) เพื่อช่วยเสริมบทบาทตัวละครให้ชัดเจน เช่น พระขรรค์ หอก หวาย ไม้เท้า และผ้าขาวม้า เป็นต้น ในปัจจุบันนักแสดงโนราทั้งชายหญิงสวมชุดโนราสีสันสวยงามตามที่ตนชอบ

Costume and Dress for Nora Performance.

Nora performances use two types of costume, one for Nora and one for Hunters. Some female characters will also wear ordinary women's dress to show their gender.

Costumes for Nora

Nora costumes are now noted for their colorful beaded costumes, which help to distinguish Nora from other performing arts traditions in Thailand. In earlier times, only men performed Nora, wearing less costume on their upper torso and so wore less beadwork.

Today, Nora's multi-colored costumes consist of several pieces worn on the upper body with elaborate designed beadwork. The fuller costumes and greater use of beadwork in Nora costumes has become more common in recent decades. They help to highlight the abrupt movements and turns in Nora dance and to show the individuality of Nora dancers. It is also partly because covering the upper torso has become more important once more women began performing Nora. Currently, Nora costumes for women and those for men are basically the same. While there were some traditional color schemes (white, blue, red, green yellow) and patterns in the beadwork (diamond-shaped), Nora performers now regularly select designs for their own beadwork patterns to individualize their costumes.

According to legend, after first Nora master did a beautiful dance for the king Phraya Sai Fa Fard, he received royal decorations, including a special crown or "serd," along with a noble title "Khun Sri Sattha" as a court artist. This legend marks the symbolic link of Nora culture to a royal court, and the decorations and crown alluded to in the legend have become parts of typical Nora costumes today. Traditionally, only initiated Nora masters could wear these items, but they now are used more widely by those trained in Nora performance even if they are not initiated as Nora masters.

Dressing in Nora costumes is crucial to transforming ordinary people into powerful Nora performers. Once wearing the Nora costume, the performer can be any character or any gender, and assume magical powers. He can take many different roles and play in different stories, whether in the Rong Khru ritual or in popular stage shows. Special props, such as the ritual dagger, whip, spear, loincloth, walking stick, etc., likewise help audiences to identify the character and the scene being performed.

เครื่องแต่งกายโนรา

เครื่องแต่งกายโนรา: เทร็ด และองค์ประกอบ

เทร็ด เป็นเครื่องสวมใส่บนศีรษะของนายโรง หรือ ตัวยืนเครื่อง มีลักษณะคล้ายมงกุฎ ปลายมียอดเรียว ตกแต่งด้วยดอกเทร็ดที่มีลักษณะคล้ายกลีบบัวเล็กๆ โดยรอบ มีกรอบหน้าและหูเทร็ด ถ้าเป็นเทร็ดที่เข้าพิธีแล้วจะมีด้ายมงคลตกแต่งประดับไว้

เครื่องประดับสำหรับตัวนายโรง หรือ เครื่องต้นในตำนานโนรา มี 9 ชิ้น ทำด้วยเงินหรือโลหะ ได้แก่ ทับทรวง หรือ ตาบ เป็นเครื่องประดับอก 1 ชิ้น ปีกนกแอ่น 2 ชิ้น ที่ปลายสายพาด หรือสายสังวาลด้านซ้ายและขวา ประจำยาม 1 ชิ้น ติดไว้ด้านหลังสำหรับบังคับสายสังวาลให้ไขว้กันสวยงาม ปั้นเหนง 1 ชิ้น ประดับไว้ที่เอว “ไหมร” หรือกำไลต้นแขน 2 ชิ้น กำไลปลายแขน 2 ชิ้น

เครื่องลูกปัด เป็นชุดเครื่องแต่งกายโนราทำด้วยลูกปัดหลากสี เป็นงานฝีมือที่ออกแบบลวดลายสีสันให้งดงาม มีทั้งลายที่เป็นแบบแผนดั้งเดิม และลายที่ออกแบบขึ้นใหม่ สีสันสวยงามตามรสนิยมของผู้เป็นเจ้าของ เครื่องลูกปัดมีหลายชิ้นประกอบกัน เพื่อใช้คลุมตกแต่งร่างกายส่วนบนของนักแสดง เครื่องลูกปัดเชื่อมเครื่องประดับไว้ที่เป็นโลหะด้วยกันอย่างงดงามแล้ว เครื่องลูกปัดทำด้วยมือ และยังประกอบไปด้วยเครื่องตกแต่งที่มีลักษณะเฉพาะช่วงบนของโนรา ได้แก่

สายบ่า เป็นแผงลูกปัดรูปสามเหลี่ยมมี 2 ชิ้น ใช้สวมทับบ่าบนและบ่าขวา

สายคอ สร้อยลูกปัดร้อยเป็นแถบ สำหรับห้อยทับทรวง

สายพาดซ้ายขวา หรือสังวาล มีสองเส้นไขว้กัน สำหรับห้อย ปีกนกแอ่นด้านซ้ายและขวา มีประจำยามติดไว้ช่วงหลังเพื่อบังคับสายพาดให้ไขว้กันได้อย่างสวยงาม

พานโครง ใช้พันรอบอก ใช้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง

ปั้งคอ แผงลูกปัด สามเหลี่ยม 2 ชิ้น สำหรับสวมที่คอ ด้านหน้าและหลัง

ปั้งโพก แผงลูกปัดสี่เหลี่ยมคางหมู สำหรับคาดทับผ้านุ่ง เพื่อให้เรียบร้อยสวยงาม

นอกจากนี้ยังมี

หน้าเพล เป็นกางเกงขาทรงกระบอกสำหรับใส่ตัวใน นิยมปักปลายขาสวมแล้วนุ่งผ้านุ่งทับ

ผ้านุ่ง เป็นผ้าลายดอกหรือผ้าสีพื้นก็ได้ ใช้นุ่งทับหน้าเพล นุ่งและรัดรูป รัดสูง

หน้าผ้า ลักษณะเดียวกับ ขายไหว ทำด้วยผ้าสามแถบ

ผ้าห้อยหน้า เป็นผ้าโปร่งสีสดใส ห้อยไว้ซ้ายและขวาของหน้าผ้า

ปีก หรือที่เราเรียกกันว่า หาง หรือหางหงส์ เดิมทำด้วยเขาคาวายปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโลหะ เป็นรูปคล้าย ปีกนกคู่ ประกอบเป็นปลายปีกเจิดงอนขึ้น และผูกรวมกันไว้เป็นพู่ทำด้วยด้ายสี หางหงส์ทำให้ โนราเชื่อมโยงกับการเป็นตัวละคร กิร ในนิทานชาดกเรื่องพระสุธน-มโนราห์

เล็บ เครื่องสวมนิ้ว ให้ไค้งงาม คล้ายเล็บกิ้งก่า และกิ้งก่า ทำด้วย ทองเหลือง หรือเงิน ปลายร้อยด้วยหวาย ที่มีลูกปัดเล็ก ๆ ประดับ นิยมสวมมือละ 4 นิ้ว การสวมเล็บ ทำให้ท่ารำที่ใช้มือและนิ้ว เช่น การจีบ การกรีดนิ้ว หรือ การขีดท่า เปลี่ยนตำแหน่งมือขณะรำอย่างรวดเร็วจึงมีความโดดเด่นงดงาม สร้างความตื่นเต้นแก่ผู้ได้ชม

กำไลโนรา ทำด้วยทองเหลือง เป็นรูปวงแหวน ใช้สวมข้อมือ ข้อเท้าข้าง 5-10 วง เมื่อเวลาปรับเปลี่ยนท่า จะเกิดเสียงดัง ทำให้เกิดความตื่นเต้น เร้าใจ

เครื่องแต่งกายโนรา

Nora Costume

The Nora Master's "Serd" or Crown and other Decorations

The "Serd" is a uniquely designed short "crown" made of wood which Nora performers wear on their head during performances. It is also set on a special stand during the Rong Khru ritual. Formerly, only men could receive and use it, but now women performers can wear it, too. Among the special features of the Nora crown are its design to frame the face, the arrangement of small lotus-flower-petal pieces around the crown, and its decoration with ceremonial thread received from having participated in Rong Khru ritual.

Among other special accessories of a Nora master performers are the following nine items: a breastplate hung on the chest, two bird-wing shaped decorations placed on each side of the body, sun-shaped piece worn on the back to hold cloth pieces together, a girdle worn on the waist, lower and upper arm bracelets for each arm. According to legend, these nine items, together with the "Serd" or "Crown," are collectively known as "Krueng Ton" or "royal costume" which were reputedly given by a king to the first Nora master. These decorations were traditionally made of silver, but now are made of different metals, but are distinguishing features of the Nora costume.

The special handmade beaded costume is also a unique part of Nora culture. It consists of several pieces with beautiful designed beadwork that both cover different parts of the upper torso and serve to hold the nine decorations discussed above. These beaded pieces include: two triangular shoulder covers, one wrapping around each shoulder; a beaded neck cover over which there is a beaded necklace holding the metal breastplate; beaded suspenders which hold the bird-winged decorations and the sun-shaped piece on the back; a beaded chest cover; a beaded cover around the posterior, with beads hanging down to cover the loincloth.

In addition to the decorations and the beadwork for the upper body, there is also dress for the lower body. These include tight decorated calf-length white underpants over

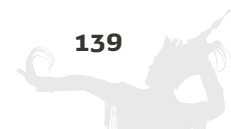
which a chintz or solid color loincloth is tightly wrapped. These are wound round with a long waist sash and a front waist sash hanging down. The metal girdle is on a belt placed over the two sashes.

There are also other distinctive parts of the Nora master's costume distinctive to Nora culture. Especially important here are the "swan tail," worn on the back of the Nora dancer, and the eight long, curved metal nails worn on eight fingers of the Nora dancer's hands (all except the thumb on each hand).

These two items help to link the Nora dancer to the legendary supernatural part-bird, part-human figure in the Suthon-Manorah Jataka tale and other bird legends. The "swan tail" is shaped like folded bird wings and is associated with flight. It was originally made from two buffalo horns, but is now made of metal and is often beaded with a brightly colored tassel of yarn ball at its tip.

The long, curved nails, reminiscent of bird-talons, were made of brass or silver, but now are extended with rattan and decorated with beads. The Nora performer wears four nails on each hand, making the dancer's gestures and abrupt hand movements more visible and striking. Changing movements in the long, curved nails and movements become a unique focal point of Nora dance.

The Nora master also wears 5-10 metal bangles on each arm and leg. These produce sounds when he moves his hands and feet while dancing and are a distinctive part of Nora dance.

พราน : หน้าพราน

พราน เป็นตัวละครสนับสนุนสำคัญ ในการแสดงของโนรา พรานสวมหน้ากาก ครึ่งหน้าจึงพูดเจรจาได้ หน้ากากที่เรียกว่า หน้าพรานนี้ แยกจากไม้ มี 2 แบบ หน้าพราน สีแดง สำหรับตัวละครชายและ หน้าทาสี เป็นหน้ากากสีขาว สำหรับตัวละครหญิง และเมื่อสวมใส่หน้ากากแล้วจะเปลี่ยนบุคลิก และบทบาทหน้าที่ในการแสดงไปตามท้องเรื่อง พรานในโนรามีหลายตัว ปัจจุบันมีทั้งผู้หญิง และผู้ชาย

พรานเป็นตัวละครตลกเจ้าปัญญา มีวาจาแหลมคม ในความขบขันมักให้คำแนะนำ ดี ๆ สติ และข้อเตือนใจ พรานมีดนตรีเพื่อการ ร่ายรำเฉพาะของตน เป็นตัวละครที่มีพละกำลัง มีเวทมนตร์ และได้รับการนับถือเช่นเดียวกับ โнора เป็นตัวละครที่เชื่อมต่อสถานะของตัวละคร ในวังหรือราชสำนักกับผู้คนธรรมดา ๆ ที่เป็น ชาวบ้าน สร้างเสียงหัวเราะ และเชื่อมต่อ เหตุการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้ชมได้อย่างสนุกสนาน

นอกจากตัวละคร นายโรง และพรานแล้ว ในการแสดงเป็นเรื่องทำบทมีตัวละครอีกหลายตัว ทั้งที่เป็นหญิง และชาย สถานะแตกต่างกัน สวมเสื้อผ้าตามสถานะตัวละครโดยมี เครื่องประกอบอื่น ๆ แต่งเติม เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าสไบ พระขรรค์ แต่ถ้าเป็นโนรา อาจคงชุด นายโรงไว้แต่ไม่สวมเทริด

Costumes for Hunter characters

The main supporting characters in Nora performances are known as “Phran” or Hunters, always performed by men. The main sign of the Hunter’s costume is a wooden half-mask, which permits them to speak and sing. His sharp, humorous speech is matched by the comic look of the mask he wears. There are two kinds of mask for the Hunter: a red one for a male character and a white one for a female character. The male Hunter will wear a simple loincloth and no top, while the female Hunter will wear ordinary women’s clothing. When playing in characters, besides wearing a mask, the Hunter will change his personality and behavior to suit the gender or situation being performed.

Hunters often play comic characters with a lot of witty dialogue and songs as a kind of jester. They can play many different roles in Nora performances, such as offering advice or playing in disguise, and they often allude to or even mock current events. They dance and sing simply but powerfully, and can use magic spells, so their audiences respect them as much as they respect Nora masters, with whom the Hunter will often interact onstage during performances. Hunters bridge the world presented onstage with the present living world of the audience, permitting them to communicate and connect with human audiences in different dimensions.

Besides the above two main character types, there are also sometimes some female characters appearing in Nora performances whose gender is indicated by the ordinary women’s style of clothing they wear.

การแสดงโนราประสานศิลป์

องค์ประกอบในวัฒนธรรมการแสดงโนราล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้โนราเป็นขนบการแสดงที่มีชีวิต ขณะที่โรงครูเป็นแหล่งความรู้ ที่เป็นแบบแผนของโนราพิธีกรรมการแสดงที่จัดแสดงขึ้น กลับปรับเปลี่ยนไปและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมสมัยใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ การปรับเปลี่ยนนี้มีผลต่อวัฒนธรรมของโนราที่แม้จะแตกต่างกัน แต่ก็มีความคล้ายคลึงที่เชื่อมต่อเป็นเครือข่ายครอบคลุมเดียวกันได้

ในการสร้างสรรค์การแสดงโนราเริ่มต้นที่ความคิดว่างานที่จะเกิดขึ้นนี้ ทำเพื่อจุดประสงค์ใดและใครเป็นผู้ชมการแสดง จัดที่ไหน ในสถานการณ์ใด มีระยะเวลาในการแสดงอย่างไร ทั้งหมดเป็นตัวกำหนดว่าตัวการแสดงโนรานั้นจะถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างไร และจะสามารถผสมผสานการรำรำ การขับร้องบทกลอน และบทเพลงที่ดนตรีเล่นประกอบอย่างไร ให้เหมาะสมในการสื่อสารเรื่องราว ความรู้สึกและแนวคิดของการแสดงให้กับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ความรู้ที่ศิลปินโนราที่มีอยู่ในตนมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาชิ้นงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ชม

ด้วยองค์ประกอบทั้งหมด การแสดงโนราจึงมีความพิเศษที่สามารถสร้างความสดชื่น มีชีวิตชีวาให้กับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในขณะที่โนรายังคงรักษาเอกลักษณ์ที่เลียนแบบไม่ได้ แต่ก็เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในภาคใต้ อย่างเหนียวแน่น

โนราโรงครูยังคงมีอยู่ทั่วไปในฐานะพิธีกรรมของท้องถิ่น แต่การแสดงโนรานั้นเราพบได้บริบทของพิธีกรรม โนราทุกรูปแบบล้วนเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีการแสดงโนราที่มีชีวิตที่สามารถเรียนรู้ได้จาก โรงเรียน เวทีสาธารณะ หรือช่องทางอื่น ๆ ในสื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ การขยายพื้นที่ของขนบธรรมเนียมการแสดงโนราให้มีผู้ชมสมัยใหม่และทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้ ทำให้วัฒนธรรมโนราได้แพร่กระจายไปในพื้นที่ใหม่ ๆ และแสดงให้เห็นว่า โนรานั้นสามารถดำรงอยู่ได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลง

The Nora Performance Assemblage

The different elements of Nora performance culture detailed above are part of a living tradition. While the Rong Khru community rituals provide the source for Nora tradition, the communities where Rong Khru is practiced have been transformed by being caught up in national, modern and global processes. These transformations have changed Nora culture, too. Yet these elements fit together into Nora performances which, although different, bear a family resemblance to one another. They can be considered as part of the living Nora performance assemblage.

In producing this performance assemblage, Nora masters and Nora troupe are still central players. When arranging for any performance, Nora masters begin by thinking about what and who the piece will be for. The circumstances of the performance - when and where it will take place, how long it should be, who will be in the audience, who will be available to perform - all shape what Nora piece will be created.

Using their embodied knowledge, as outlined above, Nora masters will create and develop a piece appropriate to the situation and the audience.

By thus blending familiar elements with innovative improvised movements, singing and musical sounds in diverse ways, Nora performance is able to constantly refresh itself for a changing society and culture while maintaining an inimitable identity tied to the cultural life of people in Southern Thailand.

Nora performances are still common in local Rong Khru rituals, but Nora performances are found outside of the communities practicing Rong Khru. They all are part of the living Nora tradition. This complex tradition is found not just in the homes of Nora masters, but also in schools, on public stages, in mass media, and on social media platforms, both in Thailand and abroad. By expanding the spaces, participants, and audiences where the Nora tradition lives, Nora culture has likewise proliferated into new areas and shown it can survive in a changing world.

โนรา กับโลกที่เปลี่ยนแปลง

The Changing World of Nora

โนราคล้าย เจริญมาก (ภาพบน) โนราจับ ครีไชย (ภาพล่าง) รำถวายทอดพระเนตร พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ณ พระตำหนักเขาน้อย จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2502

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ทอดพระเนตรการแสดงโนรา ณ สโมสรจังหวัดสงขลา

โนรา กับโลกที่เปลี่ยนแปลง

ในโลกที่เปลี่ยนแปลง การแสดงโนราและสิ่งทีนายโรงโนราทำหรือปฏิบัตินั้นเป็นส่วนหนึ่งของ “วัฒนธรรมที่มีชีวิต” ของโนรา โนราเริ่มมีตัวตนชัดเจนในประวัติศาสตร์ นับแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โนราได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและเริ่มมีชาวต่างชาติให้ความสนใจกับศิลปโนราและชนบ ในการแสดง ภาพถ่าย ภาพเขียนลายเส้น และคำอธิบายเกี่ยวกับศิลปะของโนรา รวมถึงบทสัมภาษณ์ครูโนราล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างการรับรู้ว่ามีตัวโนรานั้นมีตัวตนและผูกพันใกล้ชิดอยู่กับประวัติการพัฒนาประเทศไทย

นับแต่ปี พ.ศ. 2493 ประเทศไทยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ศิลปินโนราและคณะได้พัฒนาเส้นทางใหม่ในการสร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยน และนำเสนอการแสดงโนราที่ปรุงขึ้นใหม่ในช่วง 80 ปีที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “โนรา” โดยนักวิชาการทางคติชนวิทยานักประวัติศาสตร์วัฒนธรรม นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการร่ายรำ ได้ผลิตความรู้ลักษณะใหม่ที่แสดงให้เห็นว่าโนราเป็นศิลปะการแสดงที่ยังรากลึกทั้งในวัฒนธรรมถิ่นได้และในประวัติศาสตร์ของไทย

The Changing World of Nora

Nora performances and the activities of Nora masters are part of a living Nora culture in a changing world. Nora has entered more clearly into history since 1900s. On the one hand, the Thai Royal family has paid more attention to Nora artists and traditions ; on the other hand, some foreigners began looking into this new local art form in Southern Thailand. Together, their photographs, drawings, and summaries of the Nora art and artists in southern Thai communities, along with interviews with old masters, have helped to reveal how Nora culture is tied to Thailand’s historical development.

Since 1950 or so, Nora masters and troupes have developed new ways to make, modify, reproduce, and distribute Nora culture during the period of Thailand’s rapid development. For more than sixty years, research on Nora culture by folklore experts, cultural historians, educators, and specialists in dance has produced new knowledge of how this performing art is rooted in both southern Thai culture and in Thai history.

โนรายก ชูบัว
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา)
ประจำปี 2530

นายควน ทวนยก
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน)
ประจำปี 2553

โนรากัน บันเทิงศิลป์ หรือ นางก้น เขาวพ้อง
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา)
ประจำปี 2561

สถาบันทางการศึกษาแบบใหม่และรางวัลในระดับชาติสำหรับศิลปินโนราช่วยขับเน้นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมโนราเผยแพร่สู่คนวงกว้าง สร้างศิลปินโนรารุ่นใหม่ขึ้นมาพร้อมกับเวทีการแสดงแบบใหม่ และช่องทางการแสดงผ่านสื่อเทคโนโลยีหลายรูปแบบ ซึ่งทำให้ศิลปินโนรา ผู้ชื่นชอบและผู้ชมโนรา มีประสบการณ์ในการรับชมและสร้างสรรค์การแสดงโนราที่เป็นส่วนหนึ่งของยุค

More recently, new academic institutions and national awards for Nora artists have helped to highlight their local identity, making knowledge and understanding about Nora culture spread to the wider public and create a new generation of Nora artists with a new stage. At the same time, new venues and media outlets have provided Nora students, artists, fans and audiences with new ways to experience the changing world of Nora, both in Thailand and outside it.

บทนี้ จะสำรวจมิติและมุมมองของวัฒนธรรมโนรา กับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่โนรายึดโยงกับวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านไทย การพัฒนาประเทศ การศึกษาแบบใหม่ สื่อสารมวลชน และวิถีชีวิตแบบใหม่ที่ต้องการ ความโด่งดังมีชื่อเสียง ซึ่งน่าจะทำให้มองเห็นการปรับเปลี่ยนวิธีการแสดง ของโนราในโลกที่เปลี่ยนแปลงชัดเจนยิ่งขึ้น

This chapter will explore key dimensions and aspects of Nora culture and how it has changed, especially after World War II. These explorations will include looking at how Nora is tied to Thai popular performance culture, national development, education, mass media, and modern celebrity life. Doing so will help to show how this traditional folk performing art has evolved as part of a changing world and helped to change the world it is part of.

โนราเข้าสู่โลกสมัยใหม่

เทคโนโลยีการสื่อสารค่อย ๆ เข้ามาเป็นส่วนสำคัญของชีวิตผู้คน เริ่มจากภาพยนตร์ ตามด้วยวิทยุ และโทรทัศน์ สื่อทั้งสามรูปแบบสร้าง การรับรู้และทัศนคติใหม่ให้แก่ชุมชนสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางความคิดรสนิยม และมีผลต่อศรัทธาของคนรุ่นใหม่

ในยุคหลังสงคราม โนราโรงครูชบเซาและเชื้องข้าในการเข้าไปสู่ สังคมร่วมสมัย ผู้คนมองว่า โนราเป็นวิถีชีวิตของโลกเก่า กระทั่งเมื่อพบว่า โครงการใหม่ ๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับ และการเปลี่ยนแปลงแบบโลกาภิวัตน์ไม่ได้นำพาให้ชีวิตไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคงดังที่คาดหวัง การตอบสนองจากผู้คนในภาคใต้ก็คือการหวนกลับมา ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอันเป็นวิถีดั้งเดิมอีกครั้ง หนึ่งใน การศึกษานั้น ก็คือ พิธีกรรมโนราโรงครู

การกลับฟื้นคืนมาอีกครั้งมาพร้อมกับรสนิยมใหม่ในการรับชมโนรา ทั้งที่เป็นแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ แม้ว่าผู้ชมรุ่นเก่ายังคงชื่นชอบวิถีเดิม และมีค่านิยมยกย่องโนราใหญ่ที่มีความเข้มแข็งในทางไสยศาสตร์แต่คน ร่วมสมัยจำนวนไม่น้อยที่หันมาชื่นชอบโนรารุ่นใหม่ ที่ให้ความสนใจ

เรื่องความงามของรูปลักษณ์ เช่น การเสริมสร้างร่างกาย ความงามของ ใบหน้าโดยใช้เครื่องสำอางและชุดเครื่องแต่งกายที่วิจิตร

วันนี้โลกของโนราโรงครูจึงเปลี่ยนแปลงตามกระแสหลัก สำเนียง เสียงเพลงที่ได้ยินจากพิธีกรรมแตกต่างไปจากเดิม เพราะโนราใช้เครื่องเสียง และเพิ่มเติมด้วยเสียงดังอีกทีของกลองชุด กีตาร์ไฟฟ้า และคีย์บอร์ด ทับ-โทนยังทำหน้าที่ที่เคยปฏิบัติแต่มีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เสริมเติมเข้ามา เป็นทางเลือก ที่ทำให้โนราไม่น่ากลัวสำหรับคนรุ่นใหม่มีความเป็นมิตร มากขึ้นและเป็นรสนิยมที่แตกต่าง

Nora Enters the Modern World

Thailand has experienced many social, economic, and political changes since World War II. These changes have had a profound effect on government national development policy, and affected people's desire to develop their own communities and to be part of a society that is more modern and international.

New media forms gradually moved in, starting with radio and cinema, and followed with television. They helped produce a new attitude in local communities and society, leading to changes in the thinking, tastes, and beliefs of recent generation.

The Nora Rong Khru ritual was slow to enter into contemporary society in the postwar era, so many have seen it as a relic of the past. But when people found that the new national development projects and globalizing forces did not lead their lives to the prosperity they hoped for, one response by people in southern Thailand has been to revive older traditions in their local communities. Central among these traditions is Nora, especially the Rong Khru ritual.

This change helped to draw younger audiences to the louder performances as well as to make the performances less frightening. The world of Nora culture rooted in the Rong Khru ritual has thus been changing, assuming some features from ordinary mainstream culture in Thailand, seen in new tastes, new performers, and new music.

โนราสู่การเป็นมหรสพการแสดง

แม้ว่าโนราจะเป็นนาฏกรรมของผู้ชายมาก่อน ผู้ชายซึ่งสามารถเข้าพิธีครอบเทริด สามารถเป็นโนราใหญ่ที่ผ่านการบวชในพุทธศาสนา แต่ในช่วง 80 ปีที่ผ่านมาโนราเปิดพื้นที่การแสดงให้กับผู้หญิงที่มีความสามารถในการแสดงได้เท่าเทียมกับผู้ชาย ศิลปินโนราผู้หญิง ผ่านพิธีไหว้ครู ครอบเทริด อีกทั้งเครื่องแต่งกายโนราในปัจจุบันผู้หญิงยังสามารถสวมเทริด และชุดการแสดงเช่นเดียวกับโนราผู้ชายในการแสดงโนราที่ไม่ได้เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์

ในโลกของโนรา ผู้หญิงมีความสำคัญไม่แพ้ผู้ชาย ผู้หญิงเป็นใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้สืบทอดที่ดิน โดยมีผู้ชายเป็นอยู่ผู้อาศัย มีบทบาทอย่างสูงในมิติของตำนานที่ใช้สืบทอด และในขณะที่มีการจัดโรงครูที่ทุกคนในครอบครัวต้องมีส่วนร่วม อีกทั้งในหลายครอบครัววิญญาณบรรพชนสามารถเลือกผู้หญิงให้เป็น “ร่างทรง” ได้

The Transformation of Nora Culture into Entertainment

For a long time, Nora performances were mostly been performed by men, since only men could fulfill the basic requirements needed to be initiated as a Nora master, such as the need to be ordained as a Buddhist monk. During the last seventy years or so, however, Nora has opened up to include more women, who mastered the arts of Nora and became famous performers. They have also begun to receive “serd” or crowns in “wai khru” rites, and to be able to wear Nora costumes and “serd” just like men in non-sacred performances.

While becoming modern, women’s place in Nora culture has long been strong.

Nora communities have had a matrifocal focus, with men living in families where women often control the house and the land. There is a balance between genders seen in how women have a key role in the Nora myths and legends, in helping to organize a Rong Khru ritual, and in being “chosen” to play the role of spirit-medium for the family, permitting them alone to publicly give voice to their ancestors concerns.

โนราผู้หญิงกลุ่มแรกที่นายโรงโนราผู้ชายกล่าวขวัญถึงในการแข่งขัน ได้แก่ โนราคลาด โนราเลียบ และโนราพร้อม จากตรังและนครศรีธรรมราช โดยเริ่มมีผู้หญิงแสดงโนราโรงแข่งตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2470 แต่โนราผู้หญิงคนแรก ที่เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงมาก ได้แก่ โนราคณะหนูวิน-หนูวาด ลูกสาว โนราวัน (เฒ่า) แห่งนครศรีธรรมราช เป็นคณะโนราผู้หญิงที่ครบเครื่อง มีการรำรำที่สวยงาม อ่อนช้อย และมีความรู้ความสามารถที่จะร้อง รำ ทำบทได้ เช่นเดียวกับคณะโนราผู้ชาย ด้วยสัมผัสเสียงของศิลปินหญิงที่นำเสนอความคิด ทักษะที่แตกต่างในวิถีของ “มหรสพ” ให้ความบันเทิงและความรื่นรมย์ใจที่แตกต่างนับแต่ปี พ.ศ. 2482

The first female Nora known to compete with men on stage were Nora Klad, Nora Leab, and Nora Prom who were performed in Trang on the Andaman Sea and Nakhon Si Thammarat on the Gulf of Thailand. They danced and sang Nora in competition with men from 1927. Two famous women who were popular Nora performers were the sisters known as Miss Win and Miss Wat. Daughters of the famous Nora master Nora Won (Thao) from Nakhon Si Thammarat, with whom they performed, they were famous since 1939. They mastered the arts of Nora just as well as men, and were noted for their refined dancing and their ability to improvise new strong lyrics during live entertaining stage performances.

โนราผู้ทรงคุณะหนูวิน-หนูวาทต่อมาได้แต่งงานและรวมคณะกับโนราเดิมเมืองตรังผู้มีความโด่งดังจากการว่ากลอนปฎิภาณ มุตโตและทำบท ทำให้การแสดงโนราในวิถีของการเป็นมหรสพบันเทิงมีความชัดเจนขึ้น มีการสร้างเวทีลักษณะใหม่แบบยกพื้น และนักแสดงสวมถุงเท้าในการรำรำ การแสดงแม้ยังคงลำดับขั้นตอนแบบดั้งเดิมไว้บ้างแต่ก็ผสมผสานเรื่องราวบทกลอนที่มาจากปฎิภาณและการสร้างสรรค์เกิดความนิยมการแสดงลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้นในเขตรอบนอกของทะเลสาบสงขลา เกิดคณะโนราผู้ทรงคุณะอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งที่ให้สืมเสียงและกระบวนการแสดงที่แตกต่างไปจากวิถีของการแสดงแบบผู้ชาย พัฒนาการสำคัญของคณะโนราเดิม วิน วาด มาสัมพันธ์กับวิถีทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงสู่แนวคิดที่สร้างประเทศไทยให้มีความทันสมัยและเป็นชาติที่มีอารยะในแบบสากลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นปรากฏการณ์

ที่ส่งผลต่อศิลปินท้องถิ่นในทุกภูมิภาคเป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับความเป็นสากลนิยม แต่ก็เป็แรงผลักดันให้คณะโนราเดิม วิน วาด ไปสู่การแสดงละครเป็นเรื่องราวที่เป็นสมัยนิยม และการแต่งกายแบบสากลสำหรับคณะโนราเดิม วิน วาด แล้วคู่แข่งสำคัญในยุคสมัย คือ ภาพยนตร์ที่ทำให้โลกและการรับรู้ของผู้ชมในยุคสมัยนั้นเปลี่ยนแปลงไป

ความนิยมของผู้ชมเมืองตรังที่มีต่อคณะโนราเดิม วิน วาด นั้นเป็นปรากฏการณ์ของการปรับเปลี่ยนพื้นที่การแสดงโนราโนราเดิม วิน วาด สามารถเปิดการแสดงที่ต่อเนื่องในวิถีของการเป็นมหรสพและพัฒนาเส้นทางของการเป็นคณะโนราที่เป็นคณะของศิลปินเชิงพาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2503 คณะโนราเดิม วิน วาด บุุกเบิกการสร้างคณะในวิถีของการเป็นมหรสพโดยมีห้างโอสถสภาเด็กเฮงหยู เป็นผู้สนับสนุน และแจกยารักษาโรคพื้นฐานให้กับผู้ชม ตระเวนแสดงใน 14 จังหวัดในภาคใต้

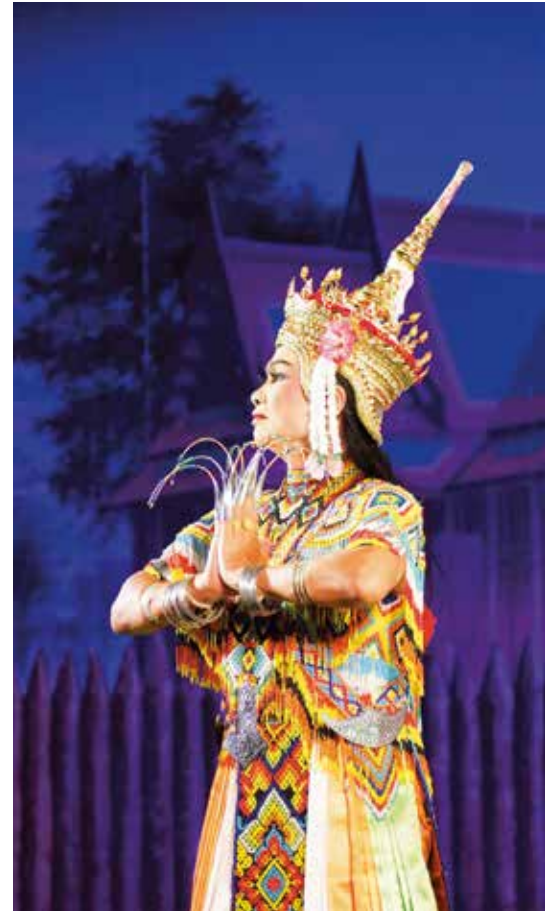
Both of these women married the famous Nora master Nora Tuem from Trang province in 1946. He was famous for doing his Nora-style improvisational verse or “Mutto” and for making performances that focused more on entertainment, using a proscenium stage platform. Although his new performance style retained a somewhat traditional sequence, it incorporated new stories and creative improvised poems. The troupe performed together as “Nora Tuem Win-Wat” from 1946 and helped make Nora increasingly popular beyond the Songkhla Lake basin. Other Nora women troupes also emerged and became famous in this time due to the different voice and style from male Nora troupes.

Some developments of the Nora Tuem Win-Wat troupe relate to the changing political environment. During the second Premiership of Field Marshal Plaek Phibunsongkhram (1948-1957), he promoted efforts to present Thailand as a modern and civilized nation in the new international era. These efforts affected local artists in every region of the country, including Nora. It became an impetus for the “Nora Tuem-Win-Wat” troupe to wear new non-Nora style costumes, including wearing socks while they danced, and in using modern storylines.

Nora Tuem also sought to modernize his troupe’s performances to compete with cinema, including performing on nationally- broadcast radio programs from Bangkok, and eventually appeared in films, too. This helped to make them even more famous. The popularity of “Nora Tuem Win-Wat” among Trang viewers is also seen in the changes of Nora performance. They were able to perform continuously in new theaters and became a popular entertainment company which focused on Nora and became commercially successful. When they were sponsored by the Osotspa Teck Heng Yoo medicine company in 1960, they toured through a circuit of fourteen major cities in Southern Thailand. The troupe distributed basic medication to the audience while performing in many provinces in the southern region.

ใน “พื้นที่ของศิลปะการแสดง” ที่มีโนราผู้หญิงเข้ามาบุกเบิก ทำให้เกิดภาพโนราที่เป็นมหรสพบันเทิง คู่ขนานไปกับคณะโนราของผู้ชาย เวทีในการแสดงเป็นแบบยกพื้น มีฉากหลัง โนราผู้หญิงสร้างรสนิยมที่แตกต่างให้กับผู้ชม “ส้อมเสียง สำเนียง เสียงร้องที่แตกต่างฉาดฉาน ทั้งที่เป็นคำกลอนและการด้นด้วยปฏิภาณและสร้างบทการแสดงใหม่ ๆ จากนวนิยาย ในมุมมองของผู้หญิง” เป็นความขัดแย้งที่งดงาม และสะท้อนความเชื่อดั้งเดิมที่โยงใยกับบรรพชนในสายแม่ สำหรับผู้ชมแล้ว โนราผู้หญิงทำให้orroรสของการเสพ “โนรา” เปลี่ยนแปลงไป แต่ก็มีข้อสังเกตว่า โนราหญิงที่ปรากฏตัวเป็นโนรานั้น ยังมีลักษณะเดียวกับโนราชาย คือมีความซึ้งซัง ตรงไปตรงมา กล่าวได้กล่าวเสีย ใจนักเลงและตลกโปกฮา ไม่ใช่งามชดช้อยเรียบร้อย การที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทเช่นนี้ทำให้เกิดการแสดงแบบชายจริงหญิงแท้ และการทำบทการแสดงจากเรื่องราวสมัยนิยมแนวโรแมนติกของคนยุคใหม่

In the performing arts, other women pioneers in Nora developed a new type of entertainment in cities throughout Southern Thailand that worked in parallel to the Nora performances by men, which were still mostly centered in local communities around Lake Songkhla. Nora women provided audiences with different tastes and sensibilities. The distinct direct vocal communication of women singing, along with their use of modern stories, presented in fixed and improvised verses, and their unique way of dancing permitted the staging of distinct women’s perspectives which differed from what male Nora performers did. This extended the Nora platform for women beyond their traditional role in community Rong Khru rituals, where they supported and gave voice to the ancestors. Nonetheless, women Nora performers were equally skilled with men. While male Nora tended to be solemn, straightforward, and funny, women performers could act in the popular romantic stories of the modern people differently and to sing in popular style of the day. This helped to expand the scope of Nora performance culture.

ในช่วงปี พ.ศ. 2500 เกิดกระแสการนำวงดนตรีแบบลูกทุ่งเข้ามาผสมระหว่างการแสดง และสุดท้ายมีการริเริ่มเอาดนตรีสากลและการขับร้องเพลงในแบบวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดง ซึ่งเป็นที่นิยมในการแสดงโนราแบบมหรสพ การนำวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาใช้ในการแสดงโนรา จึงเริ่มพัฒนาขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการแสดง โดยแสดงโนราในแบบผสมวงดนตรีลูกทุ่ง เปลี่ยนการแต่งกายให้เป็นไปตามสมัยนิยมของวงลูกทุ่ง มีสาวหางเครื่อง และวงโนราที่มีจำนวนนักแสดงเพิ่มมากขึ้น มีการลงทุนสูง มีคณะโนราที่เปิดแสดงในลักษณะนี้มากมาย อาทิ คณะโนราบำรุงศิลป์ คณะโนราปรีชา อำนาจศิลป์ คณะโนราสมพงษ์น้อย ดารุ่ง และคณะวิเชียรศรัชย์ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาคณะโนราผู้หญิงที่สามารถบริหารจัดการและตั้งเป็นคณะโนราแบบใหม่และประสบความสำเร็จ อาทิ โนราคณะอ้อมจิตร เจริญศิลป์ เป็นต้น

นับแต่ปี พ.ศ. 2483 พื้นที่การแสดงโนราในวิถีของการเป็นมหรสพความบันเทิงนั้นค่อย ๆ พัฒนาและปรับเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีพื้นที่ให้ “โนราบันเทิง” ในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ขยายตัวจากการเล่นในหมู่บ้านชุมชนมาสู่เวทีใหญ่ จากที่เคยเป็น “วิถีพิเศษ” ที่ผูกพันกับสายตระกูล และจากการคัดสรรคัดเลือกของครูหมอนอราและบรรพชน แต่โนราผู้หญิงก็ได้รับการคัดเลือกแล้ว และได้บุกเบิกพื้นที่โนราในวิถีของการแสดง ซึ่งทำให้โนราที่มีผู้ชมมากขึ้น เป็นมหรสพของคนได้ที่ไม่ใช่เฉพาะผู้สืบเชื้อสายโนราเท่านั้น

From 1957, Nora troupes started using the country music style of Luk Thung band in their shows. This was followed in later years by using Western music sounds and country music singing. All this helped make Nora more popular and entertaining to diverse modern audience. Mixing in modern Luk Thung sounds into their Nora performances, change in their performances in other ways, too. They adopted new dress and costume from Luk Thung bands, including chorus singing girls and grew the size of their troupe. Many male led Nora troupes have come to use similar modern popular music styles, like Nora Bamrungsilpa, Nora Preecha Amnuaysilpa, Nora Sompongnoi Dao Rung, and Wichiansornchai. This trend helped establish new and successful Nora troupes led by women, such as Nora Aomchit Charoensilpa, in later years.

Since around 1940, Nora began performing more entertaining urban stage shows outside of local communities in the South. By extending the interest to wider areas of Southern Thailand and to new venues and by mixing with new forms of popular entertainment and mass culture, Nora began changing. Nora performance opened up to more public spaces, stages and screens beyond communities in the Lake Songkhla basin. Beyond its connections to ancestral spirits and teachers in the Nora Rong Khru, women began playing more roles in developing Nora culture, pioneering Nora into new areas such as public entertainment for southern Thai people outside of those in the Nora lineage.

การสืบทอดโนราในวิถีของการศึกษาศสมัยใหม่

โดยพื้นฐานประเพณีการสืบทอดโนรานั้นมีการฝึกฝนอบรมสั่งสอนที่บ้านของครูซึ่งเป็นโนราใหญ่ผู้ประกอบพิธีกรรมผู้สืบเชื้อสายโนรา เมื่อการเล่นโนราโรงครูเสื่อมความนิยมลงในแถบทะเลสาบสงขลา จึงเกิดความพยายามที่จะสืบทอดหรือให้ความสนใจในการทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ผ่านสถาบันการศึกษาแผนใหม่

นักการศึกษาด้านโนรา

ท่านขุนอุปถัมภ์นารากร หรือ โนราพุ่มเทวา (พุ่ม ช่วยพูลเงิน) เป็นครูโนราผู้ใหญ่ ศิลปินโนราอาวุโสที่มีชื่อเสียงแห่งอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้เขียนไว้ในบทก่อนนี้ว่า โนราพุ่มเทวาผู้นี้ ได้เคยเข้าเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พัทลุงและสงขลาในปี พ.ศ. 2458 และต่อมาได้เป็นกำนันในปี พ.ศ. 2468 แม้จะเลิกเป็นโนรา แต่ก็ได้ใช้วิชาการร่ายรำโนราในการจัดระดมทุนสร้างสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชน เช่นระดมทุนในการสร้างถนนเชื่อมต่อจังหวัด จนเป็นที่รักและกล่าวขวัญถึง จากคุณความดีได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลและเกียรติยศในระดับชาติหลายครั้ง โนราพุ่มเทวาได้แสดงโนราเพื่อรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในปี พ.ศ. 2502 และได้เข้าเฝ้าที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐานในปี พ.ศ. 2514

โนราพุ่ม เทวารับคำเชิญจากโรงเรียนฝึกหัดครูสตรีสงขลา เมื่อ พ.ศ. 2507 โดยมีอาจารย์สมบูรณ์ ศรียาภัย (อาจารย์ใหญ่) อาจารย์วิจิตร จันทรากุล (รองอาจารย์ใหญ่) และอาจารย์ภิญโญ จิตต์ธรรม (ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่) เป็นผู้ประสานงานให้มาสอนการรำโนราให้กับนักเรียนฝึกหัดครู ระหว่างปิดภาคการศึกษาที่โรงเรียนฝึกหัดครูสตรีสงขลา ท่านจึงนำคณะศิษย์และนักดนตรีของท่าน มาช่วยสอนเป็นเวลา 10 วัน ผู้เรียนโนรารุ่นแรกของท่านเป็นผู้หญิงมีการฝึกรำพร้อม ๆ กันเข้าจรดคำ และมอบเกียรติบัตรให้เมื่อจบการศึกษาตามโครงการฯ

การสอนรำในครั้งนี้ของโนราพุ่ม เทวา ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาศิลปะการรำ การร้อง และการทำบทของโนรา ทำการฝึกหัด และสืบทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ของโนราเป็นแบบแผน มีมาตรฐาน เน้นสุนทรีย์ความงามตามสายของโนราพุ่ม เทวา

The Transformation of Nora through Modern Education

Nora was traditionally taught and learned within the homes of Nora masters to male students. As Nora became less popular in local communities around Lake Songkhla from the 1950s, other groups and institutions began to study it and seek to preserve it. Several key figures sought to teach and preserve Nora performance culture in southern Thai educational organizations.

Nora Educators

First of all, Khun Ouppathumnarakorn, better known as Nora Phum Theva., was a well-respected Nora teacher and a famous Nora artist with a Nora troupe in Khuan Khanun District of Phatthalung province. As noted previously, he had performed for King Rama VI in 1915 in his hometown. When he became a district head from 1925, he gave up his troupe and being a Nora master, but continued to perform Nora in temples and communities to raise funds for local infrastructure, like road-building, receiving national and royal recognition for his work. He performed twice for King Rama IX, once in 1959 in Phattalung and again in 1971 at Chitlada Palace in Bangkok. He also well as for other members of the royal family.

In 1964, Ajarn Somboon Sriyaphai (Principal) Ajarn Wijit Chandrakul (Deputy Principal), and Ajarn Phinyo Jittham, (Assistant Principal), of Songkhla Women's Teacher Training School, invited and co-ordinated Nora Phum Theva to teach Nora dance to the teacher training students during the semester vacation. Nora Phum Theva accepted the invitation from the Teachers Training School and taught Nora dance to students for ten days during that semester break. His teaching style was to dance together with his students from dawn to dusk for the full ten days. Those who completed the course received a certificate. The first group of his Nora students were all women.

Nora Phum Theva's efforts to teach Nora dance at this time is considered an important starting point in the development of including the arts of Nora dance, singing and script writing in schools. This was a new mode of transmitting the knowledge of Nora dance of Nora with a more standardized pattern, one which emphasized the unique muscular aesthetics of Nora Phum Theva's tradition.

โนราชอุปถัมภ์นรากร (ฟุ่มเตวา) และ ผศ.สาโรช นาคะวิโรจน์ ในพิธีครอบเทริดให้กับนักศึกษา วิทยาลัยครูสงขลา

การที่ต้องสอน “นักเรียนผู้หญิง” ที่ไม่มีพื้นฐานมาก่อน ทำให้ผู้สอน ผู้ถ่ายทอดต้องคิดค้นกลวิธีที่จะสื่อสาร และกลวิธีในสร้างความพร้อมของร่างกาย การใช้ภาษาและตัวอย่างที่ทำให้ศิลปะการรำรำโนราในสายท่านขุนฯ นั้น เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ ฝึกฝนได้ และสามารถปฏิบัติได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นชายหรือหญิง และเป็นผู้สืบเชื้อสายโนราหรือไม่ก็ตาม

โนราฟุ่ม เทวา รับคำเชิญและฝึกอบรมปฏิบัติการโนรา เช่นนี้ติดต่อกัน 5 ปี ทำให้โนราฟุ่ม เทวาเป็นผู้เชื่อมต่อโลกของโนราที่เป็นวิถีของการแสดงในพิธีกรรมมาสู่พื้นที่ของการศึกษาสมัยใหม่ ท่านได้สร้างศิลปินโนราที่เป็นนักการศึกษาเป็นโนราที่ร่างดงาม ร้องได้ไพเราะ มีความรู้ทางภาษาไทย วรรณกรรมที่แตกฉาน และสามารถสร้างกลอน สร้างเรื่องราวที่มีมิติที่แตกต่าง ลูกศิษย์ของท่านที่ต่อมาเป็นครูโนราที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นายโรงโนราสาโรช นาคะวีโรจน์ วิทยาลัยครูสงขลา และนายโรงโนราจิน ฉิมพงษ์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

Teaching female students without any prior knowledge of Nora by those transmitting it requires new strategies to communicate with and to teach them this art. Nora Phum Theva developed new ways for students to prepare their bodies, using

language and examples that make Nora dance easily teachable. With him Nora became something that was accessible and learnable by anyone, whether a man or a woman or born into a family with a Nora master.

Nora Phum Theva accepted this invitation and trained Nora at the school for five consecutive years, until 1969. By doing this, he created a network of artists and teachers in the area, and helped the world of Nora to become a unique performing art grounded in the modern Thai education system rather than in local Rong Khru ritual performance. He created a type of Nora performing artist who is an educator familiar with the basics of the arts of dancing, singing, relates it to Thai literature and creates verses and complex stories. His disciples who later became famous Nora teachers were Nora Master Saroj Nakavirot of Songkhla Teachers' College and Nora Master Jin Chimphong of Nakhon Si Thammarat Teachers' College.

ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

นักวิจัยด้านโนรา

การทำวิจัยรวบรวมข้อมูลด้านโนรา และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบทางวิชาการพัฒนาขึ้นนับตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2521 ศาสตราจารย์ ดร. สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ก่อตั้งสถาบันทักษิณคดีศึกษา ที่สงขลา ที่นี้กลายเป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรมภาคใต้ที่สำคัญรวมทั้งโนรา ในปี พ.ศ. 2511 วิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาเขตภาคใต้ได้เปิดทำการที่จังหวัดสงขลา ศ.ดร.สุธีวงศ์ได้ไปช่วยงานที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ในฐานะหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย อาจารย์สอนให้นักศึกษาเรียนรู้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและทำให้เกิดชุดข้อมูลขนาดใหญ่โดยเฉพาะข้อมูลทางวัฒนธรรมด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การบันทึกเทปภาพถ่ายภาพนิ่งและภาพยนตร์ วัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าเหล่านี้ได้รับการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ในปี พ.ศ. 2539 วิทยาเขตภาคใต้สงขลาเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ และยังคงเป็นสถานที่สำคัญสำหรับการวิจัยการประชุมและการแสดง และเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมไทยภาคใต้

Nora Researchers

Professor Suthiwong Pongpaiboon founded the Thaksin Khadee (Institute for Southern Thai Studies) in 1978 in Songkhla. It has become a major study center of southern culture, including Nora. In 1968, the Southern Campus of the College of Education was opened in Songkhla. Prof. Suthiwong was loaned from Songkhla Teachers College to assist at the Songkhla College of Education. As the head of the Department of Thai, he has led students in learning how to do field data collection, and this resulted in a large set of data, especially cultural data such as tape recordings, photographs, slides, and films, along with those valuable folk cultural data which is stored in a systematic way. In 1974 the Southern Campus of Songkhla was made part of Srinakharingtharaviroj University campus. Prof. Suthiwong worked to develop this school into Thaksin University, which opened in 1996, to which the Thaksin Khadee is connected. It remains an important site for research, conferences and performances, and houses a museum of southern Thai culture.

นายโรจน์โรจน์ใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สโรช นาคะวิโรจน์ เป็นโนรา꾼ใหม่ในระบบการศึกษาสมัยใหม่ เป็นศิลปิน นักการศึกษาและนักวิชาการรุ่นบุกเบิกวางรากฐานการสอนโนราในวิทยาลัยครูให้เป็นระบบ วิเคราะห์ท่ารำอันเข้มแข็งสง่างามของโนราพุ่มทewaและพัฒนารูปแบบการสอนโนราทีละขั้นตอน นำมาถ่ายทอดให้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ผ่านการฝึกฝนปฏิบัติได้สำหรับทุกคน ผู้เรียนสามารถรำพื้นฐาน ร้องและทำบทเบื้องต้นได้

วิทยาลัยครูสงขลาได้ผลิตบัณฑิตครูที่มีความรู้ในหลักสูตรนาฏศิลป์ท้องถิ่น มีทักษะการแสดง การรำรำ และถ่ายทอดโนราแก่นักเรียนในระดับต่าง ๆ เป้าหมายสำคัญคือการทำให้นักศึกษาครูสามารถสอนโนราให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ อาจารย์สโรชสอนโนราที่วิทยาลัยครูสงขลาที่มีสถานะเป็นชมรม และต่อมาเป็นหลักสูตรพิเศษ เป็นเวลา 30 ปี ได้ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้แน่นในหลักสูตรนาฏศิลป์โนราท้องถิ่น มีทักษะในการแสดงและสืบทอดความรู้โนราไปยังนักเรียนในระดับต่าง ๆ ในโรงเรียน และนักเรียนที่เป็นเป็นเยาวชนเหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นคณะโนราเพื่อรำรำในกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นในโรงเรียน และชุมชน

New Nora Masters

Assistant Professor Saroj Nakavirot continued as a new generation of academic Nora teachers in the modern education system. He was a pioneering educator and scholar who laid a more systematic foundation for the teaching of Nora in teacher's colleges. He analyzed Nora Phum Theva's powerful dance moves and developed a step-by-step form of teaching Nora as a learnable and embodied art for all which conveyed the basic Nora dance moves, modes of singing and experiences in creating basic performances. His goal was to make his students able to teach Nora to elementary and secondary students. He taught Nora at the Songkhla Teachers' College for 30 years as a club and a special course. He produced many graduates with firm knowledge in the local Nora dance curriculum, with skills to perform and transmit Nora to students at different levels in schools. The students formed a Nora company which performed for special events held in the school as well as their communities.

ขุนอุปถัมภ์นรากร (ท่อม เทว) และ ผศ.สาโรช นาคะวิโรจน์
ทำพิธีครอบเทริด โนนารธรรมนิยน์ นิคมรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ หรือ โนราธรรมนิตย์ สวงนศิลป์ เป็นผลิตผลคนสำคัญของโครงการวิทยาลัยครูสงขลา และยึดเป้าหมายของนายโรงโนราสาโรชในการจัดระบบระเบียบท่ารำของโนราฟุ่มเทวและทำให้หมดจดงดงาม ครูธรรมนิตย์มีความรักอย่างลึกซึ้งในงานศิลปะของโนรามาดั้งแต่ยังเด็กและทุ่มเทให้กับงานนี้ โนราธรรมนิตย์ได้รับการรับรองสถาปนาให้เป็นโนราใหญ่ ผ่านพิธีครอบเทริด โดยมีโนราฟุ่มเทวเป็นอุปัชฌาย์และโนราสาโรชเป็นคู่สวด

โนราธรรมนิตย์เป็นศิลปินโนราที่สืบทอดวิธีการร่ายรำอันทรงพลังและสง่างามจากโนราฟุ่มเทว และบรรจุ “องค์ความรู้” นี้ในหลักสูตรวิชาเอกโนรา ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ ในปี พ.ศ. 2548 หลักสูตรที่ออกแบบขึ้นใหม่เน้น “การปฏิบัติ” และบริบททางวัฒนธรรมของโนรา วิเคราะห์การร่ายรำของโนราฟุ่มเทว พัฒนาเป็นเรียนการสอนนำไปสู่การจัดการการแสดงขั้นสูง และพัฒนาการร้องรำทำบท พัฒนาฝีมือนักแสดงให้รู้ทั้งขนบดั้งเดิมและการทำงานร่วมสมัย มีความรู้ในการสร้างสรรค์งานด้านดนตรีและการแสดง ในเวลา 4 ปี นักศึกษาจะได้เรียนรู้เรื่ององค์ประกอบในการแสดงของโนรา อันได้แก่ การสร้างเครื่องแต่งกาย และเทริดโดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้นโนราเป็นศิลปวัฒนธรรมสำหรับคนที่มีความสนใจสามารถเรียนรู้ได้ นอกจากนี้โนราธรรมนิตย์ยังได้ทำให้วัฒนธรรมโนราเป็นที่ปรากฏและยอมรับทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศทั่วโลกโดยการเข้าร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ งานเทศกาล และการประชุมสัมมนานานาชาติทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

Assistant Professor Thummanit Nikomrat or Nora Thummanit is an important product of Khru Nora Saroj's Songkhla Teachers' College Nora program. Nora Thummanit took Khru Nora Saroj's goal of systematizing Nora Phum Theva's art and refined it. He had a deep love for the art of Nora since he was young and devoted himself to it. He was initiated as a Nora master by Nora Phum Theva and Khru Nora Saroj. He is a Nora artist who has inherited the powerful and elegant way of dancing from Nora Phum Theva, which put into a university fine arts curriculum by analyzing the dance Nora Phum Theva.

His new curriculum emphasizes the practice and cultural context of Nora. He developed his Nora teaching to include advanced levels of Nora performance, systematically teaching all aspects of Nora culture, from refined singing and dancing to music and performance-making, even seeing how costumes and "serd" are made. His goal is to teach Nora as a rich cultural form for all interested in studying it

Nora Thummanit created a Nora Performing Arts program in the Faculty of Fine Arts of Thaksin University in Songkhla in 2005 that seeks to bring Nora wisdom into higher education, providing local southern folk wisdom greater academic acceptance both nationally and internationally.

ผศ. สุพัฒน์ นาคเสน

โนรายก ชูบัว

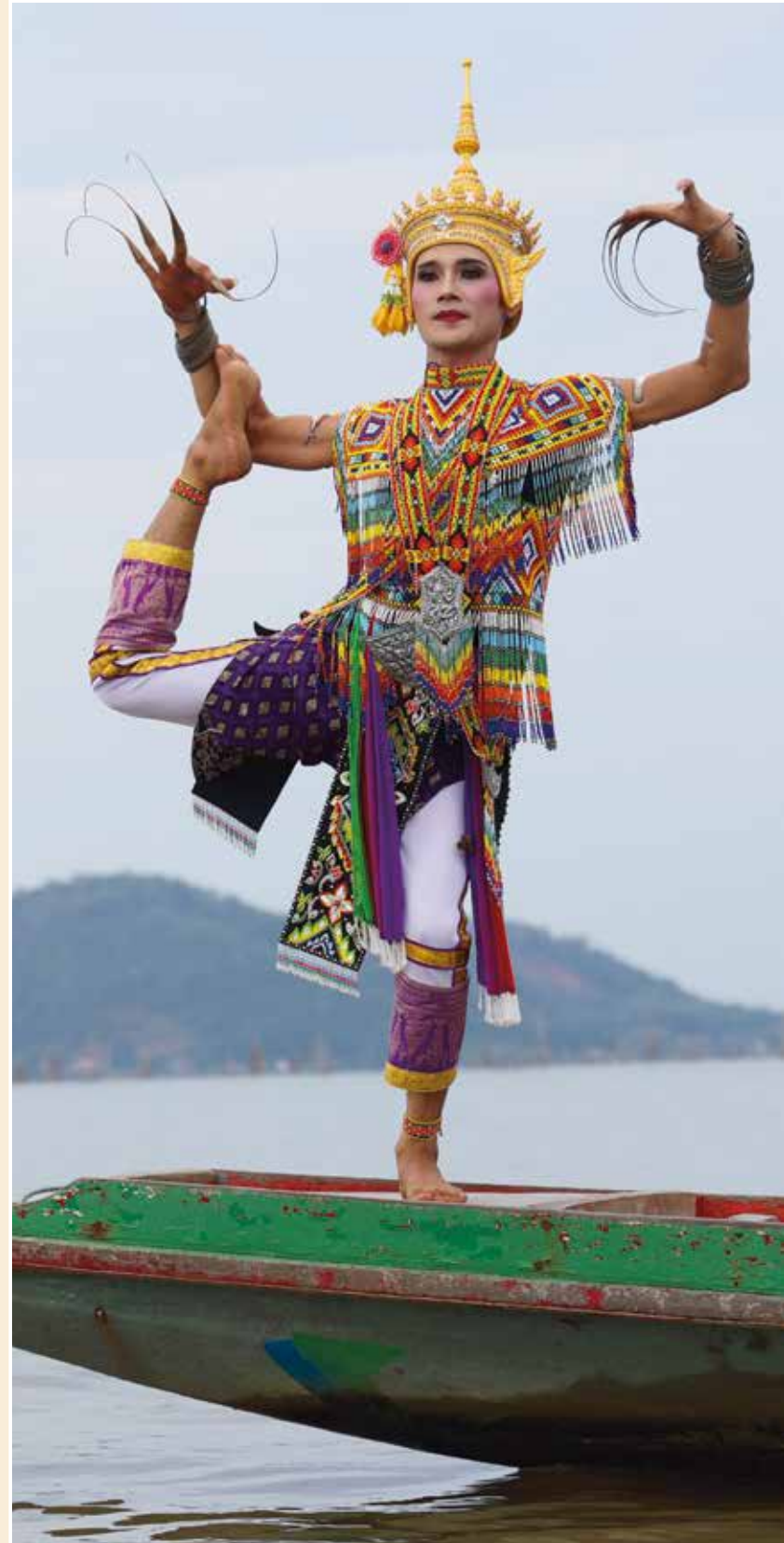
นอกจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาและมหาวิทยาลัยทักษิณแล้ว ยังมีสถาบันการศึกษาที่นำเอาท่ารำของศิลปินโนราที่มีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในระดับชาติมาพัฒนาเป็นรายวิชาเพื่อการเรียนการสอน สถาบันที่ริเริ่มพัฒนาในเส้นทางนี้ ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพัฒน์ นาคเสน ซึ่งเป็นผู้ร่ำเรียนและฝึกฝนการร่ายรำจากโนราพร้อม จำว้าง ต่อมาได้รับการครอบเหรีตเป็นราชครูโนรา โดยโนรายก ชูบัว ศิลปินโนราคนแรกที่ได้เป็นศิลปินแห่งชาติ ในสาขาศิลปะการแสดง ในปี พ.ศ. 2528 ได้ติดตาม โนรายก ชูบัว ไปในพิธีโนราโรงครูใหญ่หลายครั้ง โนราสุพัฒน์ นาคเสน ได้ศึกษาท่ารำ 12 ท่าของ โนรายก ชูบัวและนำลีลา และท่ารำของ โนรายก ชูบัวที่มีความอ่อนช้อย งดงาม มาใช้ในการสร้างหลักสูตรการสอนรำพื้นฐาน และการทำบทพัฒนาเป็นหลักสูตรท่ารำพื้นฐาน ให้กับผู้เรียนนาฏศิลป์ที่วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

พัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษานั้นใช้เวลากว่า 60 ปี ในการสร้างแบบแผนมาตรฐาน และพัฒนาเป็นหลักสูตรการสอนในระดับต่าง ๆ จนถึงวันนี้ การเรียนการสอนโนรากลายเป็นหลักสูตรที่สอนในระดับปริญญาตรี และหลักสูตรทั้งที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น และรายวิชาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ อีกหลายแห่งในภาคใต้

Beyond this, he has worked hard to make Nora culture more visible in Thailand and around the world by participating in Thai and international workshops, festivals, and conferences.

Aside from Songkhla Rajabhat University and Thaksin University, other educational institutions have included the teaching of Nora dance into the curriculum. Another teaching institution is the Nakhon Si Thammarat College of Dramatic Arts, under the Bundit Patanasilpa Institute of the Ministry of Culture. Assistant Professor Supat Naksen, who studied and practiced Nora in the ancient style from Nora Phrom Ja Wang who later was initiated as a Nora Rajakhru by Nora Yok Chubua, who in 1986 was the first Nora master to become a national artist in Thailand. The teacher carried on the Nora ceremony at the headmaster several times. Nora Supat Naksen studied the twelve dance moves of Khru Yok and developed them as basic dance moves. To the learners and the style and dance moves of Khru Yok Chubua are beautiful and delicate, used in the construction of the teaching curriculum, script making and performance.

In the field of modern education, Nora is a course of study which focuses on creating aesthetics, beauty and preserving the graceful dance style. Nora Thummanit Nikomrat of Thaksin University and Nora Supat Naksen give importance to creating a system of formalities and for knowledge in the performing arts of Nora, important figures regarded at the national level such as Nora Phum Theva family line and that of Nora Yok Chubua, the artist of the country are important to give the Nora art greater recognition.

การสืบทอดโนรา นอกรั้วมหาวิทยาลัย

การพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตร โนราในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในวันนี้เกิดศิลปิน ครูโนรารุ่นใหม่จำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย และสอนโนราได้ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความรู้สามารถในการสอนและถ่ายทอดการรำโนราให้กับศิษย์ และเยาวชนของตนได้ ทั้งสร้างสรรค์กิจกรรมการแสดงให้เยาวชนสามารถรำรำ โดยจัดเป็นกิจกรรมอวดฝีมือในโรงเรียนและในชุมชน และยังสามารสอนเยาวชนที่สนใจฝึกฝีมือเพื่อเข้าร่วมแข่งโนราในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับจังหวัดและในพื้นที่ภาคใต้

โรงเรียนหลายแห่ง เชื่อมต่อกับศิลปินโนราในชุมชน ให้มาเป็นครูสอนเด็กเล็ก ๆ ได้ฝึกฝนโนราตัวอ่อนและออกแสดงในการทำกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ศิลปะของโนรา เป็นกิจกรรมพิเศษ สำหรับศูนย์ศิลปะหรือโครงการส่งเสริมเยาวชนหลายโครงการ

นโยบายแห่งรัฐในวันนี้ใส่ใจในการสร้างพื้นที่ศิลปะให้เกิดความยั่งยืน ทำให้โรงเรียนและชุมชนประสานความร่วมมือกันในการสร้างพื้นที่ให้มีการเรียนการสอนเยาวชนเรื่องศิลปวัฒนธรรมใกล้ตัว ภาพเด็ก ๆ รำโนรา และมีความสนใจรักชอบศิลปะของโนราจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาในพื้นที่ภาคใต้ ศิลปินโนรา หลายคนเป็นครูช่วยสอน และจัดการแสดงให้กับเด็ก ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนที่สนใจ เกิดกิจกรรมฝึกฝนโนราระยะสั้น ในชุมชนต่าง ๆ

วัฒนธรรมสมัยนิยม และระบบการศึกษาช่วยให้โนราค้นพบ “ศิลปะ” ของการแสดงโนราที่ไม่ต้องผูกกับพิธีกรรม เป็นศิลปะที่สามารถปลูกฝังเนื้อในตัวของศิลปิน เป็นภูมิรู้ของท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดให้กับเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตนทั้งกายใจผ่านการรำรำที่งดงามของเยาวชน ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจในความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน

The Transformation of Nora Outside Universities

Because of the above developments, there is now a new generation of university graduates who teach Nora in many provincial schools. They also arrange for their students to perform in school and community events and in local and regional competitions. These young instructors teach Nora in elementary and secondary schools and also outside of the education system. They are helping to make Nora dance training and performance available to more young people so they can dance in organized activities to both enliven public events and to publicly show off their skills. These young Nora performers can also join in Nora competitions among schools and in provinces.

Many schools also connect themselves with professional Nora artists in communities who help teach young children. A popular practice for young people is the acrobatic form of Nora, which young children perform in artistic and cultural activities of the school and in local communities. The living arts of Nora are special ones for many art centers or youth promotion programs in Southern Thailand, too.

Government policy in Thailand today cares about creating sustainable art spaces which enable schools and communities to collaborate in making opportunities to teach young people local artistic and cultural traditions. Pictures of children dancing Nora show they are interested in this local art, and it is quite visible in Southern Thailand. Many Nora artists teach and organize shows for and by children in interested schools, in special Nora camps, and in communities.

Popular culture and education have also helped to make Nora into its own art form. It is a recognized and embodied form of local knowledge that produces in young people a better understanding of making strong bodies and minds, graceful movements, lovely looks, and strengthening one's relationship to a powerful local culture which continues to shape community life.

โนราในวิถีร่วมสมัย

เมื่อพื้นที่การแสดงของโนราต้องปะทะกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตสมัยใหม่ บทบาทของโนราในสังคมมีความแตกต่างไปจากบทบาทเดิม ๆ พื้นที่สำคัญ คือการเป็นศิลปินมืออาชีพ สร้างความสุข ความสนุกสนาน ร้องรำ ทำเรื่องราวที่ให้สาระและความบันเทิงเป็นบทบาทที่ศิลปินโนราทั้งผู้หญิงและผู้ชายทำได้ดี การแสดงโนราเป็นที่นิยมในการแสดงหลายรูปแบบทั้งที่เป็นแบบโนราในพิธีกรรมและการแสดงสดเพื่อความบันเทิงรวมไปถึงการแสดงผ่านสื่อในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้โนรามีภาพลักษณ์ใหม่ในโลกร่วมสมัย

ในโลกของสื่อศิลปินโนราสื่อสาร นำพาสาระการแสดงของตนสู่ผู้ชม ผ่านแถบบันทึกเสียง แผ่นซีดี รายการโทรทัศน์ ทั้งที่เป็นของท้องถิ่นและส่วนกลาง มีศิลปินโนราเป็นนักร้อง นักแสดง และมีภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นจากเรื่องราว ตำนาน การกำเนิดของโนรา ถ้าเข้าไปในสื่อดิจิทัล จะพบข้อมูลของโนราในเพจและเว็บไซต์ มากมาย สื่อดิจิทัลเหล่านี้ เป็นพื้นที่ในการสื่อสารให้ความรู้และเครือข่ายของศิลปินโนรา กำหนดการแสดงทั้งในแบบโรงครู และในพื้นที่ของมหรสพ

การจะเป็นศิลปินโนราในวันนี้ได้หลายแนวทาง ไม่จำกัดเพศ และไม่จำกัดว่าต้องเป็นผู้สืบเชื้อสายโนราหรือไม่ ในพื้นที่มหรสพมีคณะโนราที่เปิดการแสดงที่เน้นธุรกิจบันเทิงเต็มรูปแบบ พื้นที่

การแสดงโนราอยู่ทั้งงานเทศกาล งานเฉลิมฉลองทุกระดับในชุมชน ในจังหวัด มหกรรมการแสดงที่จัดโดยภาครัฐในระดับประเทศ และเทศกาลศิลปะในระดับนานาชาติ ทำให้คณะโนรามีโอกาสในการนำเสนอศิลปะของโนรา ในหลายพื้นที่การแสดง คณะโนราที่มีการแสดงที่ต่อเนื่องและมีศิลปินโนราที่สามารถพัฒนาผลงานการแสดงในเวทีที่แตกต่างกัน แสดงในภาพยนตร์ ภาพยนตร์โฆษณาประชาสัมพันธ์ และสื่อลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการแสดงในพิธีกรรมโรงครู

คณะโนราหลายคณะสร้างการแสดงที่แตกต่าง เพื่อสร้างความสนใจสำหรับผู้ชมรุ่นใหม่ ทำให้เกิดการแสดงที่หลากหลาย ผสมผสาน คัดสรร ให้ความสำคัญเป็นตนเองที่แตกต่างไปจากศิลปะพื้นบ้านแขนงอื่น ๆ

Nora in a Contemporary Mode

Nora has faced many changes in modern life. Its roles in society now differ from its previous roles. Especially important now is the role of being a professional Nora artist in a media-saturated world. Modern Nora performers - both men and women - use their complex and flexible art to create delightful performances that combine singing, dancing, and making stories to entertain audiences and worship spirits. This permit Nora performers to do well and become popular in their many different live performances for ancestors and people, as well as in recorded media performances. They help to create new images and roles for the new world of Nora.

In the new media world, Nora artists communicate and convey the essence of their art to audiences through audio recordings, CDs, and television programs, both in Southern and Central Thailand. Nora artists have become well-known as singers, actors and performed in films which are tied to legends tied to the origins of Nora.

New digital media platforms distribute the words, images, sounds, and video clips of Nora culture to wider audiences. These digital media spaces help to convey Nora as a distinct and modern form of cultural life, to distribute Nora knowledge and skills, and to connect networks of Nora artists to their fans.

All of this means that there are many ways to be a Nora artist today. Gender matters less now, as does being a descendant of a Nora family. In the entertainment arena there is a well-known type of Nora that focuses on producing enjoyable and spectacular show business-oriented performances. Nora troupes and artists perform at festivals in local districts, in provinces, around the country and even internationally. There are now more opportunities for Nora culture to show itself in celebrations or other events. This helps to keep Nora troupes busy as local artists who perform continually across many different stages, screens and platforms, beyond their performances at community Rong Khru rituals.

Nora troupes continue to create new types of performances to appeal to their changing audience base. The more diverse types and blends of Nora performances remain different from other types of local performing art.

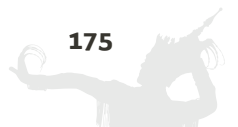

แม้ว่านายโรงโนรายังคงประกอบพิธีกรรมโนราตามแบบแผนที่เคยเคร่งครัด แต่โลกที่ล้อมรอบโนราในวันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยังมีการทำพิธีกรรมการแสดงโนราโรงครูในละแวกบ้าน แต่สำเนียงเสียงเพลงที่ได้ยินแตกต่างไปเสียงดังอีกทีด้วยกลองชุด คีย์บอร์ด และกีตาร์ไฟฟ้าผ่านลำโพงขนาดใหญ่ ทับ-โทน และปี่ใน ยังทำหน้าที่ที่เคยปฏิบัติ เพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันยังมาร่วมงาน และรอชมมหรสพที่กำลังจะเริ่มในค่ำคืน เมื่อคณะโนรามาถึงบริเวณโดยรอบโรงพิธีคึกคัก ทุกคนเริ่มปฏิบัติหน้าที่ของตน เด็ก ๆ จูงมือ ย่า ยาย ในละแวกเดียวกัน มาจับจองที่รอชมแสงไฟ วาบวับเปลี่ยนสีโนราใหญ่ดูตรวจตราเครื่องเล่นให้ว่ เด็ก ๆ วิ่งเล่นรอเวลา ในความขลังยังคงมีความสนุกสนาน โนราใหญ่หรือผู้สามารถประกอบพิธีสำคัญตามขนบแบบแผน ได้ปรับวิธีการแสดงในแต่ละช่วงแต่ละขั้นตอนให้เอื้อต่อผู้ที่มาร่วมพิธีกรรม ให้มีความทันสมัย รวมถึงใช้นักแสดงผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักให้มาร่วมแสดง

Despite the continued importance of traditional Nora masters and culture, the world around Nora has changed. There are still performance halls built for Rong Khru rituals in local communities, but the sounds and music found in them are now bigger and louder, with echoes of drum sets, electric guitars, and keyboards often amplified through over-sized speakers, sometimes drowning out the traditional oboe and drum. Nora dances insert traditional movements into lively new group dances with famous Nora stars choreographed to appeal to younger audiences. Neighbors still flock to be part of this community experience, waiting to see the performance about to begin. On the first night of the Rong Khru, the area around the ritual hall is bustling. Children hold their grandmother's hands while flashing strobe lights change colors like a live stage show. It shows that during the sacred serious ritual, there still is room for some play and for great fun. The Nora masters have adjusted the flow and content of the performance to a changing society and culture, adapting to modern sensibilities. Famous Nora artists dance under modern lighting and sound technologies environments which expand the Rong Khru to a spectacular level.

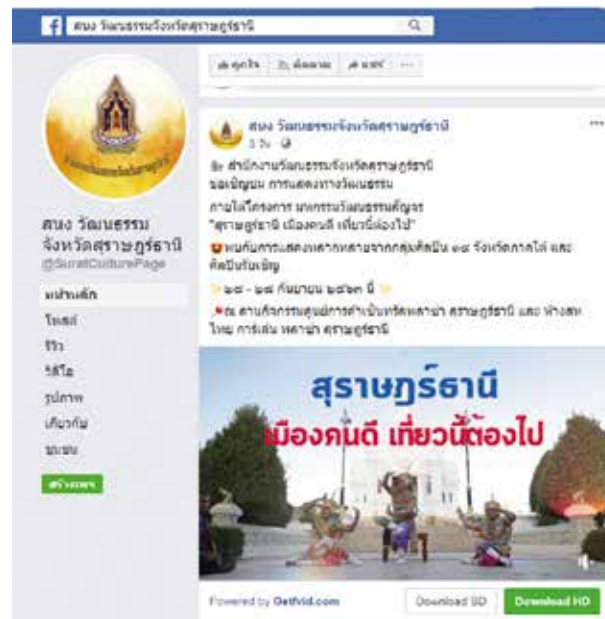
วิถีของโนราโรงครูอันศักดิ์สิทธิ์เปิดพื้นที่ให้ผู้ชมคนรุ่นใหม่ ทั้งได้รับรู้และรับทราบเรื่องราวเหนือคำอธิบายที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของสายตระกูล ทำให้มีผู้คนสนใจ เข้าใจชีวิต และความศรัทธาของโนรามากขึ้น ทำให้ “โนราแบบดั้งเดิม” ที่เคยเป็นความลับได้เชื่อมต่อกับผู้คนทั้งเก่าและใหม่ ศิลปินโนรารุ่นใหม่เชื่อมต่อพิธีกรรมได้เมื่อตนพร้อม และมีความชำนาญมากพอ

โนราโรงครูในวันนี้หลายสายตระกูลจัดขึ้นในวัดเพื่อให้การเล่นโรงครูนั้นเป็นเสมือนพื้นที่ในการศึกษาเรียนรู้ และเป็น “การแสดง” เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง โนราโรงครูในหลายพื้นที่เป็นศรัทธาของผู้คนในชุมชน เช่น โรงครูวัดท่าแค ปัจจุบันกลายเป็นพิธีกรรมใหญ่ เคลื่อนมาสู่ความเป็นปัจจุบันมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่มีความร่วมสมัย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

Nora Rong Khru ritual has thus opened up spaces for audiences of the new generation to get to know and acknowledge the stories and patterns of Nora culture. They inherit the Nora tradition from their ancestors and teachers, but also from universities, live stage shows, television, Instagram and YouTube. More people can now have access to Nora culture in diverse spaces where “old Nora” mixes with “new Nora” in both live venues and digital platforms.

The Nora Rong Khru at Wat Tha Khae has become a highly visible type of Nora ritual that is open to the public. Held annually, it has been promoted by the Tourism Authority of Thailand as an event worth attending to discover a unique and significant part of southern Thai culture. This promotion has attracted Thai and international attendees, and drawn in Thai Public Broadcasting Service (Thai PBS), too.

โนราโรงครูวัดท่าแค พัทลุง เป็นพื้นที่ของพิธีกรรมที่มีผู้คนรับรู้และเข้าถึงเปิดกว้างแก่สาธารณะ ให้ผู้คนที่มีศรัทธาในพิธีกรรมโรงครู เข้าถึงได้ มีรายการโทรทัศน์ ติดตาม มีเรื่องราวแบ่งปัน และเป็นส่วนหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้คนให้ความสนใจและมีส่วนร่วม มีทั้งที่มาแก่นบน รักษาโรค และมาเป็นผู้ชมทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ มาร่วมชมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไร้พรมแดนของโลกแห่งความเป็นจริง โลกแห่งวิญญาณและในโลกของสื่อออนไลน์ ผู้ชมที่สนใจ พิธีกรรมโนราโรงครูไม่ต้องเดินทางไปหมู่บ้าน หรือร่วมชมในวัดอีกต่อไป ผู้สนใจสามารถพบเรื่องราวของโนราโรงครูในสื่อกระแสหลัก สื่อออนไลน์ ในรายการที่ติดตามเรื่องราวของโนรามานำเสนอ

ปัจจุบันมีลูกหลานผู้สืบเชื้อสายโนราที่ทำงานในองค์กรทางศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ นักวัฒนธรรม ผู้จัดการศิลปวัฒนธรรม ที่ทำงานในค่ายอบรมศิลปะ โดยทำงานเพื่อสนับสนุนวิถีของโนรา ในเรื่องความเชื่อ ศรัทธาของผู้คนในโลกร่วมสมัย เรื่องราวตำนานของโนราได้รับการเผยแพร่เป็นภาพยนตร์ ได้แก่ เทร็ด (2559) และโนราห์ (2561) ศิลปะการร่ายรำของโนรา ได้รับการออกแบบ จัดวางและเล่าเรื่องในแบบที่ทำให้คนดูร่วมสมัยสนุกสนาน เราสามารถรับรู้เรื่องราวประวัติตำนานของโนรา และชมการแสดงของโนราได้ผ่านสื่อดิจิทัลแบบต่าง ๆ

People interested in Rong Khru ritual do not need to go to small villages or large public performances at Buddhist temples. They can also find them in mass media outlets. Nora is now found in TV shows and series, and they help to share Nora as a living local art in southern Thai culture and many people are interested and involved in them. Other people come to watch live shows and then do Kae Bon or to be healed after the main show. Modern popular entertainment culture now intermixes with the spiritual world.

Currently, Nora descendants also work in the cultural sector as culture managers, camps or at cultural centers. People have put their visions of Nora's legends and culture into movies such as "Serd" (2016) or "Norah" (2018), and also TV series. These helped to give more visibility to Nora in Thai popular culture. Designed and told in ways that would appeal to contemporary viewers, they feature popular stars, new film techniques, modern story-telling and contemporary settings. This helps to reach wider and younger audiences so they can learn about Nora's legendary history and culture.

มีคณะโนราที่เป็นที่ชื่นชอบและเป็นภาพลักษณ์ ตัวอย่าง New Idol ให้กับคนรุ่นใหม่ในวันนี้ อาทิ โนราเกรียงเดช นวลระหงษ์ ผู้เป็นเจ้าของพิธีและหัวหน้าคณะเทพศรัทธา โนราไขเหลียม หัวหน้าคณะวิเชียรศรัทธา โนราไพศาล ขุนหนู พระเอกภาพยนตร์ รวมถึงคณะโนราในเส้นทางแสดง ได้แก่ คณะสร้อยเพชรดาวรุ่ง คณะสมพรจิตร รักษาศิลป์และคณะลูกจูงเตี๋ อามน้อย เกาะสมุย คณะสุนันทา ดาราศิลป์และคณะมนโนราศรีธน ธนชัย

โนรา กลายเป็นศิลปะที่ผู้คนหลากหลายฝึกฝนเรียนรู้เป็นลมหายใจของคนรุ่นใหม่ และสามารถรายได้งดงาม ถ้ามีความรู้ความเข้าใจในหลักการรำ และมีความเชี่ยวชาญในการอวดฝีมือ โนราเอง มีการคลี่คลายและผู้ชมในชุมชนมีส่วนในการทำให้โนราปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง แต่ยังคงเป็นลมหายใจของชาวใต้ในวิถีใหม่

There are also new favorite Nora troupes and new Nora idols who perform live, in mass media, and on social media for today's new generation, such as Nora Kriangdej Naunrahong who is a Nora Master and head of the Thep Sattha troupe; Nora Khailiam, who heads the Wichiansornchai performance troupe and Nora Phaisan Khunnu, who is a film actor, who their fans see as young god-like idols. There are also Nora troupes which focus more on music concerts, such as the Soipetch Dao Rung Troupe, Sompornjit Raksasilpa Troupe, Armnoi Kor Samui Troupe, Sunantha Darasilpa Troupe, and Srithon Thanonchai Troupe.

In recent years, Nora has become a public performing art which is both popular and refined, one which many different people can practice, learn, and perform in many different settings. It attracts young people who can learn to dance beautifully. If trained Nora performers' embodied knowledge and understanding of dance can produce expertise in showing off Nora's unique skills, then it helps strengthen community audiences involved in making Nora adapt and change. As a living tradition, Nora still breathes the air and shows the life of southern Thai culture, albeit in a new way.

โนราในโลกกว้างไกล

Nora in the Wider World

ภาพนักแสดงละครชาวยามนำกลับมาจากบางกอก ถ่ายภาพโดย Jacques-Philippe Potteau ปี พ.ศ. 2404

วัฒนธรรมโนราในวันนี้ยังมีศูนย์กลางอยู่ที่ภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชุมชนล้อมรอบทะเลสาบสงขลามิคณะโนรารวมตัวกันอยู่ประมาณ 400 คณะ มีที่ตั้งกระจายอยู่ในบริเวณ 5 จังหวัด ได้แก่ สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง และสุราษฎร์ธานี

โนราเป็นการร่ายรำที่เป็นเอกลักษณ์ของคนใต้ได้รับความนิยมสูง มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในชุมชนชาวพุทธและยังพบบ้างในพื้นที่ของชุมชนมุสลิม และในระบบการศึกษาสมัยใหม่มีการเรียนการสอน ถ่ายทอดโนราในฐานะของศิลปะท้องถิ่นในสถาบันการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเรื่องราวของโนรามีปรากฏในสื่อทั้งที่เป็นกระแสหลักและสื่อออนไลน์ อันทำให้เครือข่ายของโนรามีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นในวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงของไทย

ในประเทศไทยวัฒนธรรมการแสดงในวิถีของโนรามีความหลากหลายสามารถเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ **โนราแขก** : ที่เป็นการแสดงโนราในพื้นที่ชุมชนมุสลิมในประเทศไทย **โนราไกลน** : การแสดงที่เน้นความขบขัน มะโย่ง พี่น้องทางวัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียงกับโนราในการรักษาความเจ็บป่วยของชุมชน แต่วัฒนธรรมของโนรานั้นไม่ได้เป็นเพียงวัฒนธรรมในภาคใต้ของไทยหรือคาบสมุทรมอินโดจีน แต่เป็นส่วนหนึ่งของโลกในศตวรรษที่ 21

Nora culture today is still centered in Southern Thailand, especially in the communities around the Lake Songkhla basin. Of Thailand's nearly 400 Nora troupes, most located in Songkhla, Phatthalung, Nakorn Si Thammarat, Trang, and Surat Thani provinces.

Nora remains a unique dance popular in southern Thailand, but there are several distinct varieties of Nora still recognized and performed. It is not only passed on from generation to generation in local Buddhist communities, but also found in Muslim communities.

Moreover, Nora is increasingly taught in schools and universities, part of popular culture shown on stages and in mass media formats, and part of new media outlets which together form the complex web of Thai performance cultures.

In Thailand, some of the Nora's variety includes the following forms linked to other parts of mainland Southeast Asia: Nora Khaek, practiced in Muslim communities, Nora Klon, a simplified comic form of Nora, and Mak Yong, a cultural cousin of Nora used in community healing rituals.

But Nora culture is also part of a bigger world beyond southern Thailand, too, first of all in Southeast Asia, and, since the start of the 21st century, globally.

โนราสยาม ประเทศมาเลเซีย พ.ศ. 2452
A Siamese Theatre at Kuala Lumpur, Malaysia, July 1909

โนราในเครือข่ายของวัฒนธรรมการแสดง ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัฒนธรรมโนราเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่รวบรวมการแสดงท้องถิ่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะพิธีกรรมของชุมชนและมหรสพที่ได้รับความนิยมที่แพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคแห่งนี้ ตั้งแต่ภาคใต้ของประเทศไทยและคาบสมุทรมลายู เครือข่ายนี้รวบรวมประเพณีการแสดงที่หลากหลายมีความคล้ายคลึงกันในฐานะเป็นพิธีกรรมการแสดง

Nora in the Web of Southeast Asian Performance Cultures

Nora culture is part of a web of local performance cultures in Southeast Asia which are used for community rituals and popular entertainment. Spread throughout Southern Thailand and the Malay peninsula, the various performance traditions comprising this web are distinct, while sharing some similar features.

โนราโกลน

โนราโกลนหรือโนราจำอวดเป็นการแสดงที่มีจุดประสงค์เพื่อจะสร้างความขบขันให้แก่ผู้ชมโดยล้อเลียนวิธีการแสดงของโนรา หรือตกแต่งเพิ่มเติมให้เกินไปจากแบบแผนของโนรา นักแสดงต้องมีความรู้และเข้าใจรูปแบบลีลาจังหวะของโนรา แล้วจึงสร้างงานที่ย้อนแย้งแตกต่าง โนราโกลนเน้นไปที่อารมณ์ขันและความสนุกสนาน ร่ายรำน้อย เต็มยียัก ทำตลก ใช้ท่าใบ้ เล่นสนุกเพื่อให้ผู้คนหัวเราะ โนราโกลนเป็นการแสดงประกอบดนตรี ในลักษณะใกล้เคียงกับโนรา

นักแสดงต้องมีไหวพริบปฏิภาณมีคารมคมคาย การแสดงเล่าขานเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรือความวุ่นวายทางสังคม โนราโกลนสร้างความตลกขบขันด้วยการล้อเลียนบางแง่มุมของโนรา และเหตุการณ์ที่ผู้ชมสนใจในขณะนั้นมาใช้ในการสื่อสารและสร้างความสนุกให้กับผู้ชม การแสดงโนราโกลนมีแบบแผนปฏิบัติ มีขอบในการถ่ายทอด พบมากในจังหวัดพัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช

Nora Klon

Nora Klon is a form of comic performance which combines some simplified or exaggerated elements of Nora, such as bodily movements, singing, costumes and music performed in southern Thailand. Its performers must know and understand Nora's basic singing and dancing styles. While much of Nora Klon performance uses singing and dancing to express humor and fun, its performers also often use parody and satire to joke about current news events or social foibles. By distorting some aspects of Nora in its performances, Nora Klon performers create comedy and mime to engage local community audiences.

โนราแขก

เป็นชื่อไทยที่ใช้เรียกการแสดงโนราที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นที่มีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ที่คนไทยพุทธ และคนไทยมุสลิมอยู่ใกล้ชิดกัน เป็นพิธีกรรมโรงครูตามแบบแผนที่สร้างขึ้นเฉพาะถิ่นของตนในตอนใต้สุดของไทยในจังหวัดนราธิวาสและปัตตานี และยังพบได้บ้างในจังหวัดพัทลุง

โนราแขกเป็นศิลปะการแสดงชาวบ้านที่ใช้ในการสื่อสารกับวิญญาณบรรพชนและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในท้องถิ่นและเป็นมรดกของชุมชน พิธีกรรมการแสดงนี้เป็นการแสดงที่ชุมชนมีส่วนร่วม จึงเป็นกิจกรรมที่เป็นทั้งการสื่อสารและการเชื่อมความสัมพันธ์ในชุมชน

โนราแขกเป็นการสร้างสรรค์ประสาณศิลป์และประเพณีวัฒนธรรมที่น่าลักษณะเด่นของพิธีกรรมการแสดงของชุมชนโนราที่เป็นพุทธ กับชุมชนมะโย่งที่เป็นมุสลิม โดยผสมผสานเรื่องราวการขับร้อง การรำรำ บทเพลง และดนตรีทำให้มีสัมผัสเสียง สำเนียงผสมผสานไพเราะของสองวัฒนธรรม

นายโรง หรือ เป้าะโนรา ยังสวมเทริดและแต่งตัวแบบโนราในชุดลูกปิด พูดภาษาไทย ตัวละครหญิง หรือนางมโนราห์สวมเสื้อผ้าแบบท้องถิ่นและร้องเพลงในภาษายาวี พรานสวมหน้ากาก ครึ่งหน้าใช้สองภาษาในการแสดง

Nora Khaek

is the Thai name of the form of Nora practiced and performed in Muslim communities in Southern Thailand. Currently, it is mostly practiced in Muslim areas of Narathiwat and Pattani provinces, with some activity also in Phatthalung. Like the Nora discussed above, Nora Khaek is a folk performing art used to communicate with ancestral and local spirits and to entertain local communities. By involving communities in this process, it works both as a kind of mass media and to foster social relations.

Through its network of performing artists and cultural traditions, Nora communities, typically Buddhist, coexist with Thai Muslim communities and support one another. The Nora Khaek tradition adapted features from the Nora tradition of Buddhist Thais and Mak Yong traditions practiced by Muslim Thais to create a distinct blend of dance, song, and story, along with a distinct music ensemble. Performances highlight stories done for both ritual and entertainment purposes, and often include the main male character as a Nora master dressed in a Nora style, some female dancers, and the Hunter character in a mask. The Nora master sings and chants in both Thai and Jawi (local Malay), and female dancers wear local-style clothes and sing in Jawi

มะโย่ง

มะโย่งเป็นละครพื้นบ้านแบบพิธีกรรม ที่ฝังรากลึกในหลายชุมชน ในพื้นที่ตอนใต้สุดของไทยและตอนเหนือของมาเลเซีย การแสดงมะโย่งมีความคล้ายคลึงกับโนรา ทั้งในรูปแบบลำดับการแสดง บทบาทหน้าที่ของการแสดงที่มีต่อชุมชนและสังคม และมีต้นกำเนิดที่คลุมเครือ แต่มะโย่งก็เป็นพิธีกรรมการแสดงที่มีความแข็งแกร่งมานานเกือบ 200 ปี ในการเชื่อมโย่งชุมชนในเขตจังหวัดนราธิวาสและปัตตานี บริเวณตอนใต้ของไทย และชุมชนในหลายรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย และยังเชื่อมต่อไปที่อินโดนีเซียและชุมชนจามในกัมพูชา

การแสดงมะโย่งสื่อสารกับวิญญาณพื้นถิ่นผ่านเสียงดนตรีและการรำรำที่เชื่อมโยงกับตำนานท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบพุทธและพราหมณ์จากชาวเผงอยู่ มะโย่งใช้ทั้งภาษาไทยและยาวีในการสื่อสารกับวิญญาณของชุมชน

ในชนบทดั้งเดิมผู้แสดงมะโย่งเป็นผู้หญิงล้วน ยกเว้นตัวตลกที่เป็นผู้ชาย นักแสดงนำจะแต่งตัวเป็นกษัตริย์และราชินี นางกำนัล ตลก และลูกคู่ขับร้องเพลงร่ายรำระหว่างฉากแสดงและในตอนจบ มีการแสดงมะโย่งทั้งในสยามและรัฐมลายู ในประเทศไทยยังมีการแสดงมะโย่ง เจ้าชายแห่งรัฐกลันตันได้สร้างหมู่บ้านวัฒนธรรมสำหรับการแสดงละครแบบดั้งเดิมซึ่งรวมถึงมะโย่งด้วย แต่ในช่วงทศวรรษที่ 70 มะโย่งกลายเป็นการแสดงที่มีความงดงาม และเข้าสู่เส้นทางธุรกิจบันเทิงในมาเลเซีย มีการแสดงนอกเขตรัฐกลันตันโดยเฉพาะที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

แม้ว่ามะโย่งใกล้จะขาดผู้สืบทอด แต่การใช้พิธีกรรมการแสดงในท้องถิ่นยังคงดำเนินต่อไป มะโย่งได้รับการรับรองให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแห่งมวลมนุษยชาติ (จับต้องไม่ได้) โดยยูเนสโกของประเทศมาเลเซีย ในปี 2548 และเพิ่งได้รับอนุญาตให้สามารถเปิดการแสดงต่อสาธารณชนในรัฐกลันตันได้ในปี 2562 ที่ผ่านมา

Mak Yong

is a ritualistic folk theatre rooted in local communities throughout Southern Thailand and in the northern Malay peninsula. In its form, flow, style and cultural functions, it has a family resemblance to Nora. Its origins are unclear, but for least 200 years it has been strongly connected to communities in what's now Pattani and Narathiwat in Southern Thailand, and in the northern states of Malaysia, with some links to Indonesia and even the Cham people in Cambodia.

Mak Yong performances engage local spirits through music and dance tied to local myths, but they also contain some Buddhist and Javanese Hindu elements. Its ritual language includes both Thai and Jawi to voice the spirits of the community. Traditionally, all performers were female except for the clowns, who are always male. Characters included lead performers dressing as a king and a queen, palace girls, clowns, with a chorus singing and dancing between the performed scenes and the ending. Mak Yong was performed in both old Siam and the Malay states. It remains a locally practiced form in Thailand and Malaysia. A Kelantan prince built a cultural village for traditional theatre performances, including Mak Yong, but by the 1970's Mak Yong had become more glamorous and commercialized in Malaysia, with performances moving outside Kelantan, especially to Kuala Lumpur.

Although Mak Yong neared extinction and public performances banned in Kelantan since the 1990s, its local ritual uses continued. It was named an element of Intangible Cultural Heritage by UNESCO for Malaysia in 2005, with the ban on its public performance in Kelantan lifted in 2019.

มโนราห์ในมาเลเซีย

หนึ่งในพื้นที่หลักนอกเขตประเทศไทยที่สร้างชื่อเสียงให้การแสดงโนราเป็นที่รู้จักนั้นอยู่ที่ชุมชนไทยในรัฐกลันตัน รัฐเกดะห์ รัฐปะลิส และปีนัง ซึ่งเป็นรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ประเพณีการแสดงโนรา ในมาเลเซียนั้นเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของรัฐสยามในคริสต์ศตวรรษที่ 20 และยังใช้คำว่า เมโนราห์หรือ เมโนรา (Menorah or Menora) ในการเรียกขานการแสดงโนราในชุมชนของตน

ชุมชนไทยในตอนเหนือของมาเลเซียมีความเข้มแข็งและตั้งเป็นคณะโนราตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 การแสดงประกอบด้วยการทรวงวิญญานเพื่อรักษาโรค การแก้บน และสืบทอดรับรองศิลปโนราคนใหม่ พิธีกรรมการแสดงจัดขึ้นในวัดพุทธศาสนาในวาระโอกาสต่าง ๆ เช่น การครบรอบการมรณภาพของภิกษุสงฆ์ที่มีผู้เคารพนับถือ หรือในงานต่าง ๆ ของชุมชนไทย ทั้งที่เป็นงานมงคล และอวมงคล พิธีกรรมการแสดงจัดที่วัดไทยหรือในบ้านของผู้ที่ฐานะเช่นเดียวกับการแสดงโนราในประเทศไทย รวมถึงการร่ายรำที่มีแบบแผนการขับร้อง การเล่นตลก และการแสดงละครตามเรื่องชาดกในพุทธศาสนาและตำนานท้องถิ่น เครื่องแต่งกายเป็นชุดลูกปิดอันประณีต เมโนราห์ในปีนังมีความแตกต่างออกไป เพราะนำลักษณะเด่นจากวัฒนธรรมมาเลย์และจีนมาใช้ในการแสดง

ในรัฐกลันตันการแสดงของเมโนราห์ผสมผสานขนบธรรมเนียมการแสดงที่พบในพื้นที่นั้น ได้แก่ มะโย่ง ดนตรีที่ใช้ในการแสดงนั้นเป็นเครื่องผสมของเครื่องดนตรีที่พบในมาเลเซียมากกว่าไทย ขับร้องบทเพลงต่าง ๆ เป็นภาษาไทยและยาวิ แม้ว่าการร่ายรำจะยังคงแบบของไทยแต่เรื่องและบทเจรจาคล้ายคลึงกับมะโย่งในหลาย ๆ ตอน ในปี พ.ศ. 2544 รัฐกลันตันห้ามประชาชนแสดง มะโย่ง, เมโนราห์ และวายัง กุลิต (หุ่นเงา) ในที่สาธารณะ เพราะเป็นการละเมิดแนวทางและกฎระเบียบของอิสลาม การแสดงเมโนราห์ในพื้นที่สาธารณะยังคงถูกห้ามปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน (2563)

Menorah in Malaysia

One of the main areas where Nora is known and practiced outside of Thailand is in Thai communities on the Malay peninsula, where it is often called “Menorah” or “Menora”. Nora traditions linked to 19th century Siam are found among Thai communities living in the northern Malaysian states of Kelantan, Kedah, Perlis and Penang. Some troupes active in Malaysia since the early 20th century performed spirit medium healing rituals, rites to fulfill vows and to initiate performers, at Buddhist temple fairs to mark the death of monks or at community gatherings like weddings and festivals, often at Thai Buddhist temples or for rich families.

Like Nora in Thailand, Menorah performances include stylized dance, singing, comedy, and drama based on Buddhist stories and local myths, and used elaborate beaded costumes. Menorah in Penang took on features from Malay and Chinese culture. In Kelantan, Menorah performance has come to include some features of other traditions found there like Mak Yong. The musical ensemble of Menorah consists of instruments more common in Malaysia than in Thailand, and Menorah singing and chanting uses both Thai and Jawi. While the dance and singing is largely like that in Thailand, the stories and dialogue resemble Mak Yong in some ways. In 1991, the Kelantan state banned public performances of Mak Yong, Menorah, and Wayang Kulit for violating various Islamic guidelines and rules, and Menorah remains banned there as of 2020.

โนราในโลกกว้าง

นอกจากเครือข่ายที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมการแสดงที่กล่าวไปแล้ว วัฒนธรรมการแสดงโนรายังมีความแข็งแกร่งและมีชีวิตชีวาไปถึงชุมชนไทยที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกพรมแดนไทยด้วย โนรายังเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ผู้ชมที่สนใจอยากรู้จักศิลปะของโนรานั้นกว้างไกลขึ้นเพราะมีพื้นที่ใหม่ ๆ และเทศกาลการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นตามกระแสโลกในศตวรรษที่ 21 ส่วนหนึ่งมาจากการแลกเปลี่ยนศิลปินผ่านที่กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศของรัฐบาลไทย อีกส่วนหนึ่งที่ทำให้โนราเป็นที่ยอมรับในวงกว้างนั้นอยู่ที่ความอดสาหัสของศิลปินผู้เป็นครูโนรา คณะโนรา และสถาบันหลายแห่งที่สอนศิลปะของโนราในประเทศไทย รวมถึงแพลตฟอร์มที่หลากหลายในสื่อออนไลน์

Nora in the Wider World

Outside of the interconnected web of performance cultures in Southeast Asia discussed above, Nora culture is alive beyond the borders of Thailand, including other areas of the region, especially in Thai communities in Southeast Asia.

Nora is also becoming better known globally. Interest in Nora has moved into new areas and venues in the 21st century due to several new trends. Part of this greater interest stems from the exchange of artists through the Thai Ministry of Culture or the Foreign Ministry. Another part of the wider recognition of Nora is due to the individual initiatives of Nora masters, troupes and institutions in Thailand. Thirdly, various internet platforms have been used to spread greater awareness of Nora culture to the rest of the world.

ความพยายามเพื่อส่งเสริมโนราในโลกกว้าง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาโนราได้รับการส่งเสริมให้ไปแสดงในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการแสดงที่จัดขึ้นโดยรัฐบาลไทยผ่านสถานทูตไทยโดยเฉพาะสถานทูตไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งให้ความสำคัญกับโนราในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย บางครั้งโนราก็เปิดการแสดง และการเรียนการสอน การฝึกอบรมในวัดพุทธของไทยในชุมชนไทยทั่วโลก

วัฒนธรรมการแสดงโนราดึงดูดความสนใจในงานเทศกาลเด่นรำ การประชุมสัมมนาและการฝึกอบรมนานาชาติในระดับภูมิภาค อาจารย์ธรรมนิทย์ นิคมรัตน์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้นโนราเป็นที่รู้จักในระดับโลก นับตั้งแต่ปรากฏตัวในงานเทศกาลที่จัดขึ้นที่ประเทศฟินแลนด์ ในปี พ.ศ. 2549 เพื่อจัดแสดงการเด่นรำจากพื้นที่โดยรอบมหาสมุทรอินเดียที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดสึนามิเมื่อปี พ.ศ. 2548

ต่อจากนั้นครูโนราธรรมนิทย์ก็ได้นำคณะลูกศิษย์ไปแสดงในเทศกาลละคร และการเด่นรำนานาชาติที่จัดขึ้นหลายครั้งทั้งในสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งยังได้ทำการฝึกอบรมและสอนโนราในงานเทศกาลเด่นรำและการประชุมในสิงคโปร์และมาเลเซียหลายครั้ง ทั้งนี้ด้วยการผสมผสานการรำรำ การขับร้องและดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของโนรานั้นมีความโดดเด่น จึงสร้างความสนใจให้กับสถาบันทางศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาคในความละม้ายคล้ายคลึงกันของศิลปะการแสดง

Thai Efforts to Promote Nora in the World

Nora is known and performed around the world, primarily where there are Thai communities, especially communities rooted in southern Thai culture. In recent years, Nora has also been promoted in cultural events and shows organized by the Thai government at Thai embassy events, especially at Thai embassies in Southeast Asia, where they highlight Nora as a unique part of Thai culture. Nora is also sometimes shown and taught in Thai Buddhist temples among Thai communities around the world.

Nora performance culture has also attracted attention in regional dance festivals, conferences, and workshops. Master Thummanit Nikomrat and his students at Thaksin University, Songkhla, have been especially important to making Nora better known on the world stage. Since appearing in a festival organized in Finland in 2006 to showcase dances from the Indian Ocean basin struck by the 2005 tsunami, Master Thummanit has taken his Nora troupe abroad to several places in Southeast Asia. Besides performing several times at dance festivals and conferences in Singapore and Malaysia, Indonesia, Japan and the People's Republic of China. This shows a strong interest in Nora's unique blend of dance, singing and music among regional arts organizations.

วัฒนธรรมโนราออนไลน์

ในศตวรรษที่ 21 โนราได้กลายเป็นตัวแทนของศิลปะการแสดงไทยที่ผู้ชมเข้าถึงได้ทั่วโลกบนแพลตฟอร์มที่หลากหลายของ ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) และอินสตราแกรม (Instagram)

แพลตฟอร์มออนไลน์เหล่านี้ช่วยให้ผู้ชมและผู้คนที่เป็นผู้นิยมชมชอบโนรา อีกทั้งนักแสดงโนรา สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมโนราได้กว้างขึ้นเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงวัฒนธรรมของโนราในช่วงการระบาดใหญ่ของ COVID 19 ในปี ค.ศ. 2020 เมื่อการแสดงสดพิธีกรรมต่าง ๆ จำนวนมากในประเทศไทยถูกยกเลิก

Nora Culture Online

The art of live Nora performance has been broadcasted in both mass media and on social media, so it also exists as digital media in many online channels and platforms. In the 21st century, Nora also has become well-represented and available globally on platforms ranging from YouTube and Facebook to Instagram, These online platforms have helped to provide wider access to Nora culture for people in Thailand or just for fans or certain Nora performers. They have also been key go-to media channels for Nora culture during the COVID 19 pandemic in 2020, when many live performances were delayed or cancelled.

การขึ้นทะเบียนโนราในฐานะตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ต่อยูเนสโก

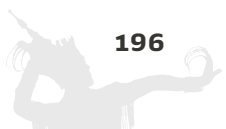
หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2559 “โขน” เป็นรายการแรกที่ประสบความสำเร็จในการขอขึ้นทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ ต่อยูเนสโก ในปี พ.ศ. 2561 ต่อมา “นวดไทย” ก็ได้รับประกาศให้ขึ้นทะเบียนฯ ในปี พ.ศ. 2562 อีกเช่นกัน

รัฐบาลไทยมีมติเห็นชอบให้เสนอโนราเป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติต่อองค์การยูเนสโก เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 จากนั้นยูเนสโกแจ้งต่อผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การยูเนสโก ณ กรุงปารีส ให้ทราบว่ารายนามโนรามีลำดับอยู่ในวาระการพิจารณา รอบปี พ.ศ. 2564 หากโนราได้ขึ้นทะเบียนต่อยูเนสโกจะช่วยส่งเสริมรูปแบบศิลปะที่โดดเด่นและแบ่งปันความรู้นี้ให้กับโลกในฐานะมรดกภูมิปัญญาแห่งมวลมนุษยชาติ

UNESCO's ICH Listing of Nora

Thailand began applying for intangible cultural heritage listings in UNESCO once it ratified the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage on June 10, 2016. Khon or classical masked dance first successfully received a place on the Representative List for ICH in December 2018. This was followed, in 2019, by Nuad Thai or traditional Thai massage receiving a place on the ICH Representative List.

The Thai government submitted the formal application of Nora for ICH listing in March 2020, with expectations that Nora will be put on the ICH Representative List in 2021. The listing of Nora will help promote this unique art form and knowledge to share with the world as a part of the heritage of humanity.

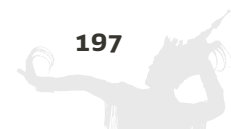
โนราในโลกใหม่

ในปี พ.ศ. 2563 โนรายังคงเป็นส่วนสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ของประเทศไทย ในขณะที่ยังมีศูนย์กลางในชุมชนส่วนใหญ่รอบทะเลสาบสงขลา โนรากลายเป็นศิลปะการแสดงแบบขนบที่มีการเรียนการสอนในสตูดิโอและห้องเรียนในภาคใต้มากขึ้น ฝังลึกในวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของคนไทยและคนอื่น ๆ ในภูมิภาค

โนรายังดำรงเอกลักษณ์ เป็นส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาของมวลมนุษยชาติทั่วโลก เราหวังว่าผู้อ่านจะสนุกไปกับการแนะนำสั้น ๆ เกี่ยวกับโลกวัฒนธรรมโนรา และลองค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมที่จะสามารถเข้าถึงได้ในการสำรวจในโลกของโนราที่มีชีวิตชีวาและน่าหลงใหลนี้

Nora for a New World

Now in 2020, Nora remains an important and unique part of the cultural life of communities in Southern Thailand. While still centered in communities mainly around Lake Songkhla, Nora is increasingly a performing arts tradition being taught in studios and classrooms in the South and has embedded in the cultural lives of the Thai people and others in the region. It also represents a unique part of the cultural heritage of all of humanity around the world. We hope you enjoyed this short introduction to the world of Nora and you will find more to explore of this lively and fascinating part of humanity's intangible cultural heritage

ตัวแทนรายชื่อโนราอาวุโส รอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

มโนราห์หนูแหม่ม ประดิษฐ์ศิลป์

โนราครี้น้อย ดาวรุ่ง

โนราเคลื้อม เสียงแก้ว

โนราจุก ศรีวรรณะ ศ. แป้นตรัง

โนราจงดี เกาะสมุย

โนราแจ่มศรี บุญฤทธิ์

โนราห์เจือ ชูศิลป์

โนราห์จำเริญ ศ.พนมศิลป์

โนราใจดี ประเสริฐศิลป์

โนราเฉลิม แก้วพิมพ์

โนราขาลี ศิษย์พ่อจ้าย สายศิลป์เมืองนคร

โนราชะอ่า เชิดชูศิลป์

โนราขบ สมจิตร ประดิษฐ์ศิลป์

โนราชม สมหมาย กระจำงศิลป์

มโนราห์ชม ศ.เยื้อง ประดิษฐ์ศิลป์ (ชม ทองนิมิตร)

โนราถวิล สายพิน จำปาทอง

โนรานอม โสภาศิลป์

โนราบุญฤทธิ์ ทวนทอง

โนราบุญเสริม ดำรงค์ศิลป์

โนราบุญเสริม บันทึงศิลป์

โนราปัญญาศิลป์ นครศรี

โนราเปลี่ยม เสียงเสน่ห์

โนราเพ็ญศรี วิชัยดิษฐ์

โนรายอดเหลี่ยม ศิษย์พ่อท่านยอด

โนรายุพิน เสียงทอง

มโนราห์เยื้อง ประดิษฐ์ศิลป์ (เยื้อง เรือนแก้ว)

โนราวาสนา ประดิษฐ์ศิลป์

โนราสพรั่ง สวีศิลป์

มโนราห์สรเสรีญะ เจริญศิลป์ (นายเสรีญะ ไชยวรรณ)

โนราสมพงษ์ ศ. สมบูรณ์ศิลป์

โนราสมบูรณ์ เทศรศิลป์

โนราสมปอง อนันต์

โนราสมหมาย กระจำงศิลป์

โนราห์สุวิทย์ บันทึงศิลป์

โนราหนูเรียง สง่าศิลป์

โนราหนูเอียง เสียงทอง

โนราอุไรวรรณ เสียงเสน่ห์

โนราห์อรุณ แก้วสัตยา บ้านท่าข้าม อ.หาดใหญ่

โนราอารี เสียงทอง

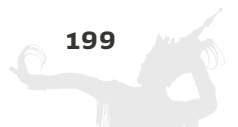
โนราอำนาจศิลป์ นครศรี

โนราอ้อมจิตร เจริญศิลป์

บรรณานุกรม

- กนิศ ศรีเปาระยะ. การศึกษานาฏลีลา นาฏพิธี และจักรวาลทัศน์ ในโนราโดยเปรียบเทียบกับมโหรีและบารอง. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, 2559.
- ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. “พิธีกรรมที่น่าสนใจในโนราโรงครู” ใน พุ่มเทวาทะ ที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้ : ชุนอุปถัมภ์นรากร. หน้า 111 - 125. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2523.
- ชวน เพชรแก้ว. “ปัจจุบันและอนาคตของโนรา” รวมบทความวิชาการวัฒนธรรมศึกษาที่ทรงคุณค่า. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, 2540.
- ดำรงราชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ตำนานละครโอเปร่า. พระนคร : คลังวิทยา, 2507.
- เทวสารโร (นามแฝง). เทพสารบรรพ 2. พัทยา : โรงพิมพ์สกุลไทย, 2508.
- ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์. รายงานการวิจัยโนราแขก : การปรับเปลี่ยนการแสดงเพื่อวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2542.
- ถ่ายเอกสาร
- _____. มโนห์รา. เอกสารประกอบการอบรมปฏิบัติการสร้างสื่อบุคคลด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ของทุกภาค ครั้งที่ 4, 2543.
- _____. โนรา กับ การผสมผสานทางศาสนากับวัฒนธรรมท้องถิ่นในเอเชียใต้การรับและการปรับใช้อย่างกลมกลืน. วารสารฉบับพิเศษ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณปี, 2549 : 20 - 27.
- _____. โนรา รำพื้นฐาน สายตระกูลชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวาทะ). ข้อมูลการพิมพ์ : สงขลา : สาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา, 2561.
- นเรศ ศรีรัตน์. “โนราโรงครู” ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 8. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2542.
- ปรานี วงศ์เทศ. พื้นบ้านพื้นเมือง. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2525.
- พิทยา บุชรัตน์. การแสดงพื้นบ้าน : การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา กรณีศึกษาหนังตะลุงและโนราช่วง การปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 2544
- _____. โนรา ฉบับสถาบันทักษิณคดีศึกษา. สงขลาสถาบันทักษิณคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2556.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. โนรา. สงขลา : โรงเรียนฝึกหัดครูสงขลา, 2508.
- มนตรี ตราโมท. การละเล่นของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2540.
- รุ่งทิพย์ สุวรรณสถิตย์ และกฤษณา ไวกมล. การส่งเสริมและการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงมโนราห์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (2562) : มกราคม - มิถุนายน
- สาโรช นาคะวิโรจน์. โนรา. สงขลา : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา, ม.ป.ป.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. ร่องรำท่าเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2523.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. “โนรา”, ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 8. หน้า 3871 - 3896. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542.
- เอียรชัย อิศรเดช. “ตัวตนของคนได้ นัยความหมายได้พิธีโนราโรงครู” หนังสือบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 1 เรื่องคนมองคน : นานาชาติ ในกระแสการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : แพลนพริ้นติ้ง, 2546.
- _____. “ศักยภาพโนราในการพัฒนาท้องถิ่น” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “สถานภาพ บทบาท และแนวทางการอนุรักษ์ส่งเสริมโนรา”, 2548.
- _____. การฝึกหัดและการถ่ายทอดการรำโนรา : http://krunora.blogspot.com/2013/12/blog-post_5075.html. (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2563)
- โนราโรงครู กระทรวงวัฒนธรรม. <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/129-nora>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2563)
- อรรธรณ สันโหละ. โนราผู้หญิง. วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อุดม หนูทอง. “การเหยียบเสน” ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 18. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2542.
- _____. การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้ ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2542.
- โอภาส อิสโม. ศึกษาพิธีครอบเทริดโนรา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา, 2544.

- Brandon, James R. *Theatre in Southeast Asia*. Cambridge: Harvard University Press, 1967.
- Gesick, Lorraine M. *In the Land of Lady White Blood. Southern Thailand and the Meaning of History*. (Studies on Southeast Asia, 18). Ithaca: Cornell University Press, 1995.
- Ginsburg, Henry D. "The Sudhana-Manorah Tale in Thai: a Comparative Study Based on Two Thai Texts from the National Library, Bangkok, and Wat Machimawat, Songkhla. PhD dissertation, University of London, SOAS, 1971.
- Ginsburg, Henry D. "The Manora Dance-Drama. An Introduction." *Journal of the Siam Society* 60.2: 169 - 181, 1972.
- Horstmann, Alexander. "Manora Ancestral Beings, Possession and Cosmic Rejuvenation in Southern Thailand: Modern Adaptations of the Multi-Religious Manora Ancestral Vow Ceremony." *ANTHROPOS* 107: 103 - 114, 2012.
- Horstmann, Alexander. "Reconfiguring Manora Rongkru: Ancestor worship and spirit possession in Southern Thailand." In Kirsten W. Endres, Andrea Lauser, eds. *Engaging the Spirit World: Popular Beliefs and Practices in Modern Southeast Asia*, 184 - 199. New York and Oxford: Berghahn Books, 2012.
- Guellden, Marlane P. "Ancestral Spirit Mediumship in Southern Thailand. The Nora Performance as a Symbol of the South on the Periphery of a Buddhist Nation-State." Honolulu. PhD dissertation, University of Hawai'i at Manoa, 2005a.
- Guellden, Marlane P. "Spirit Mediumship in Southern Thailand. The Feminization of Nora Ancestral Possession." In W. Sugunnasil (ed.), *Dynamic Diversity in Southern Thailand*, 179 - 212. Chiang Mai: Silkworm Press, 2005b.
- Hemmet, Christine. "Le Nora du sud de la Thaïlande. Un culte aux ancêtres." *Bulletin de l'École française d'Extrême - Orient* 79.2: 261 - 282, 1992.
- Johnson, Irving Chan. "Seductive Mediators: The Nuuraa Performer's Ritual Persona as a Love Magician in Kelantanese Thai Society." *Journal of Southeast Asian Studies* 30.2: 286 - 309, 1999.
- Jungwiwattanaporn, Parichat. "In Contact with the Dead. Nora Rong Khru Chao Ban Ritual of Thailand." *Asian Theatre Journal* 23.2: 374 - 395, 2006.
- Kershaw, Roger. "A little drama ethnicity: Some sociological aspects of the Kelantan menora." *Southeast Asian Journal of Social Science* 10.1: 69-85, 1982.
- Miettinen, Jukka. *Classical Dance and Theatre in South-East Asia*. Singapore & Oxford: Oxford University Press, 1993.
- Nicolas, Rene. "Le Lakhon Nora ou Lakhon Chatri et les origines du Theatre classique Siamois." *Journal of the Siam Society* 18.2: 85 - 110, 1924.
- Nunsuk, Preecha. "Nora: A Southern Thai Dance Drama." In Chua Soo Pong, editor, *Traditional Theatre in Southeast Asia*, 117 - 130. Singapore: National University of Singapore Press, 1995.
- Plowright, Poh Sim. "The Art of Manora: An Ancient Tale of Feminine Power Preserved in South-East Asian Theatre." *New Theatre Quarterly* 14.4: 373 - 394, 1998.
- Rutnin, Mattani Moj dara. *Dance, Drama, and Theatre in Thailand: The Process of Development and Modernization*. Chiang Mai: Silkworm Books, 1996.
- Sheppard, Mubin. "Manora in Kelantan." *Journal of the Malaysian branch of the Royal Asiatic Society* 46.1: 160 - 170, 1973.
- Skilling, Peter. "Jātaka and Paññāsa-jātaka in South-East Asia." *Journal of the Pali Text Society* 28: 113 - 174, 2006.
- Suthiwong Phongpaiboon. 2004. "Cultural Way (thang sai watthanatham)." Presented at the conference *Experiencing Southern Thailand: Current Social Transformations from People's Perspectives*, Pattani, Thailand. June 13 - 15. Bangkok: Sukkaphapjai Publisher, Book Time Co. Ltd. (in Thai).
- Tan, Sooi-Beng. "The Thai 'Menora' in Malaysia: Adapting to the Penang Chinese Community." *Asian Folklore Studies* 47.1: 19 - 34, 1988.
- Yousof, Ghulam-sarwar. "Nora Chatri in Kedah: A Preliminary Report." *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*. 55.1: 53 - 61, 192.

สัมภาษณ์

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช. ผู้เชี่ยวชาญด้านลูกปัดโบราณ. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563.
มโนราห์น้ำอ้อย เสียงทอง. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563.
นายภูมิ จิระเดชวงศ์. นักประวัติศาสตร์. สัมภาษณ์, 4 มิถุนายน 2563.
นายเกียรติศักดิ์ เทพทวี. โรงเรียนใต้คอนยาง. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563.
โนราแซม เสียงทอง. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563.
นายทิวากร เครือแก้ว. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563.

มโนราห์สายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2563.
นางจุฑาภรณ์. โสถถิโยธิน. เจ้าของตลาดใต้โหนด. สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2563.
โนราเจือ ชูศิลป์. ศิลปินโนราอาวุโส. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2563.
นายณัฐพงศ์ กระจายโภชน. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2563.
โนราสรรเสริญ อมรศิลป์ ศ. พุ่มเผ่า. ศิลปินโนรา. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2563.

รายชื่อผู้ให้ความอนุเคราะห์การจัดพิมพ์หนังสือ และภาพถ่าย

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ - The National Archives of Thailand.
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร - Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre
สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดสงขลา - Songkhla Provincial Public Relations Office.
พระครูวินัยธรณัฐฐานันต์ สิทธิธนา - วัดยางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช Phrakhru Vinaithorn Natthasan Siththiyano - Wat Yangyai, Nakhon Si Thammarat
ผู้อำนวยการ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา - Director, Institute for Southern Thai Studies, Thaksin University, Songkhla.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ - Assistant Professor Saroj Nakaviroj
มโนราห์อ้อมจิตร เจริญศิลป์ - Manora Aomjit CharoenSilp
นายพิทยา บุขรรัตน์ - Mr. Pittaya Busararat
นายชัยวุฒิ พิชะกุล - Mr. Chaiwut Phiyakun
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ - Assistant Professor Thummanit Nikomrat
นางวรารภรณ์ อ่องเซ่ง - พิพิธภัณฑสถานโนราเดิม-วิน-วาด สงขลา - Mrs. Varaporn Ongseng - Nora Teum Win Wad Museum
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจียรชัย อิศรเดช - Assistant Professor Dr. Thianchai Isaradej
นายสุพิชัย รักสกุล (โนราศุภชัย ศ.สาโรช) - Mr. Supichai Raksakul (Nora Supachai S. Saroj)
โนราเกรียงเดช ขำณรงค์ - Nora Kriengdej Khamnarong, Thep Sathha Troupe
นางสาวเบญจวรรณ บัวขวัญ - Ms. Benjawan Buakwan
นายวิระเดช ทองคำ - Mr. Wiradet Thongkam
นางสาวรุธาภา รอดทิม - Ms. Ruyapa Rodthim
นายไพศาล อีสโร - Mr. Paisal Issaro
นางสาวพรพรรณ อารยะวีระสิทธิ์ - Ms. Pornpan Arayaveerasid
เพจ พัทลุง ทุเดย์ - Phatthalung Today
นายภูมิ จิระเดชวงศ์ - Mr. Pum Jiradejwong
นายยุทธนา อัมมะรงค์ - Mr. Yuthana Ammarong
Dr. Jukka O. Miettinen and Mr. Veli Rosenberge. Helsinki. Finland
Mr. Eddin Khoo และ Pusaka. Kuala Lumpur, Malaysia.
Mr. Rydwan Anwar and Ms. Koh Sian Eng. The Esplanade. Singapore.
Dr. Kanit Sripaoraya และ Mr. Rosnan Rahman, Malaysia.
ช่างภาพอาชีพ และช่างภาพสมัครเล่น ในหนังสือเล่มนี้ทุกท่าน - Professional and amateur photographers in this book.

ที่มาของภาพ

Page No.	Credit (TH)	Credit (ENG)
บุคคล		
171	กฤษฎา วิสัยรัตน์	Kritsada Wisairat
27	กัญญาวิรี ประเสริฐศรี	Kanyawee Prasertsri
32, 179	เกรียงเดช ขำณรงค์	Kriangdej Khamnarong
113	โกวิท เอนกชัย (เขมานันท์)	Kovit Anekachai (Khemananda)
58	เจริญ สังข์ทิพย์	Charoen Sungtip
คำนิยม	ฉัตรชัย สุขากิมณต์	Chatchai Sukharpiman
160	ชนินทร์ มูลสังข์	Chanin Moolsung
Cover, 25, 26, 59, 72, 74, 75, 76, 77, 82, 83, 91, 120, 141, 176	ชวิน ถวัลย์กียโย	Chawin Thawanphiyayo
107	ณัฐพงศ์ กระจายโภชน์	Nattapong Krajayphot
Cover, สารบัญ, 23, 172, 178, 179	ณัฐสิทธิ์ สุทธิปัญญา	Nattasit Suttipunya
16, 68	ตะวัน วงศ์พลธรา	Tawan Wongpontara
14, 17, 64, 65, 66, 67, 69	ทศพล ศิริบุรณ์	Tossapon Siriboon
95	เทอดศักดิ์ สังข์แก้ว	Terdsuk sungkaew
44, 47, 100, 123, 125, 140, 151, 157, 162, 168	ธรรมนิธย์ นิคมรัตน์	Thummanit Nikomrat
19, 143	ธวัชชัย พูนแก้ว	Thawatchai Phoonkaew
75, 128	ธีระพล บุญสุข	Teerapol Bunsuk
ปรกรอง, สารบัญ, ปกหลัง, 6, 8, 10, 11, 13, 18, 20, 21, 24, 27, 29, 34, 42, 45, 49, 51, 54, 55, 78, 79, 82, 88, 90, 91, 99, 121, 122, 131, 132, 133, 134, 137, 143, 144, 162, 164, 165, 166, 167, 169, 175, 197	นิกสิทธิ์ วงศ์สวัสดิ์	Nikkasit Wongsawas
73	ปุนรดา คชรัตน์	Punnlada kotcharat
185	พงศธร สัมแป้น	Pongsaton sompan
73	พชนิดา อนงค์	Pachanida Anong
18	พชร ยอดเกื้อ	Pachara Yodkue
171	พรปวีร์ เครือวัลย์	Pornpavee Kruawan
123, 173	เพ็ญสินี วงเวียน	Pensinee Wongwian
48, 51, 56, 74, 104, 105	ภูมิ จิระเดชวงศ์	Pum Jiradejwong
193	ยงกฤต สายเนตร	Yongkrit Sainet
11, 31, 97, 122, 156	รยุภา รอดทิม	Ruyapa Rodthim
101	วัฒนพล จาระโฮ	Wattanapon Jaraho
188	วินัย มะดารี	Winai Madaree
143, 156	ศิริเกียรติ ลักษณะนวงศ์	Sirikiat Luxsananuwig
168	สุพัฒน์ นาคเสน	Supat Naksen
107, 171	อาทิมา อิสระ	Atima Issara
39, 43, 58, 78, 81, 99, 180, 186, 187	เอกรักษ์ ศรีรุ่ง	Egarak Srirung
192	เอกลักษณ์ หนูเงิน	
87	เอนก นาวิกมูล	Anake Nawigamune
43, 48, 84, 89, 91, 98, 149, 161, 194, 198	Lowell Dean Skar	Lowell Dean Skar
190, 191	Courtesy of PUSAKA, photo by Cheryl Hoffmann	Courtesy of PUSAKA, photo by Cheryl Hoffmann
189	Courtesy of PUSAKA, photo by Karl Rafiq Nadzarín.	Courtesy of PUSAKA, photo by Karl Rafiq Nadzarín.
189	Courtesy of Rosman Rahman	Courtesy of Rosman Rahman
COVER, 193	Jukka O. Miettinen http://www.jukkaomiettinen.com/	Jukka O. Miettinen http://www.jukkaomiettinen.com/

Page No.	Credit (TH)	Credit (ENG)
หน่วยงาน / องค์กร		
36, 85, 86, 102	สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	National Archives of Thailand
183	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)	The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre
ปรกรอง, 112, 115, 126, 131, 159, 160, 163	สถาบันคึกฤทธิ์ และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	Kukrit Institute and Bangkok Bank Public Company Limited.
15, 19, 26, 38, 40, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 53, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 83, 94, 99, 110, 111, 114, 116, 120, 129, 130, 133, 135, 149, 161, 186	สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ	Institute for Southern Thai Studies Thaksin
28	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา	The Faculty of Fine Arts, Thaksin University, Songkhla
สารบัญ, 30	สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดสงขลา	Public Relations Department Songkhla
สารบัญ, 12, 46, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 70, 71, 79, 124, 125, 126, 127, 157, 174, 175	วัดยางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	Yangyai Temple, Nakorn Si Thammarat Province
Cover, 150, 152, 153, 154, 155	พิพิธภัณฑ์โนราเดิม วิน วาด	Nora Teum Win Wad Museum
170	โรงเรียนใต้โคนยาง จังหวัดพัทลุง	Tai Kon Yang School, Phatthalung
172	บริษัท มีมิติ จำกัด	Memiti Company Limited
177	บริษัท แม่เรียงฟิล์ม จำกัด	Mae-Rieng Film Co., Ltd.
9, 37, 136, 138	เรือนดอกกรัก สงขลา	Ruendorkrak Songkhla
196	Nation Photo	Nation Photo
สารบัญ, 32, 192	Photos courtesy of Esplanade - Theatres on the Bay	Photos courtesy of Esplanade - Theatres on the Bay
หนังสือ		
87, 102, 119	ตำราฐานภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ดำนาละครโอเหนา. พระนคร: คลังวิทยา, 2507.	
158	โนรา อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ขุนอุปถัมภ์นารากร (พุ่ม เทวา) 25 กันยายน 2527	
88	สำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. โบราณสถานวัดเขียนบางแก้ว ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง.	
92	สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542). "โนรา" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 8. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.	
115, 116, 146, 147	หนังสือสมุดภาพ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรภาคใต้ พ.ศ. 2502 เล่มที่ 2	
168	หนังสือโนรา ฉบับสถาบันทักษิณคดีศึกษา	
	หนังสือเสด็จฯ เยี่ยมราษฎร ภาคใต้ พ.ศ. 2502 เล่ม 2	
Website		
9	Google Earth https://earth.google.com/web	Google Earth https://earth.google.com/web
23, 33	เพจ มโนราห์ไหล่ลิ้ม วิเชียรศรีชัย https://www.facebook.com/profile.php?id=100044437603792	Fan page: Manora Khailiam Wichien Sornchai https://www.facebook.com/profile.php?id=100044437603792
31	วิดีโอต้น ศรีธการารำแก้บน ที่วัดท่ากระ https://youtu.be/NGHODRIOUcM For the screenshot of the "I came to dance" Nora girl from YouTube in the introduction - it is from this YT video https://youtu.be/NGHODRIOUcM	https://youtu.be/NGHODRIOUcM For the screenshot of the "I came to dance" Nora girl from YouTube in the introduction - it is from this YT video https://youtu.be/NGHODRIOUcM

Page No.	Credit (TH)	Credit (ENG)
31	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร https://www.sac.or.th/main/th/newsletter/details/33#book/	The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (SAC) https://www.sac.or.th/main/th/newsletter/details/33#book/
80	เพจ Nakhon Si Thammarat นครศรีธรรมราช https://www.facebook.com/NakhonSiThammaratCity/	Nakhon Si Thammarat https://www.facebook.com/NakhonSiThammaratCity/
93	Asian and African studies blog https://blogs.bl.uk/asian-and-african/2020/07/suthon-and-manora-a-jewel-of-thai-literature-art-and-performance.html	Asian and African studies blog https://blogs.bl.uk/asian-and-african/2020/07/suthon-and-manora-a-jewel-of-thai-literature-art-and-performance.html
96	หนังสือ "สุวรรณภูมิ ภูมิอารยธรรมเชื่อมโยงโลก" https://www.stkc.go.th/sites/default/files/ebook/1553586950.pdf	SUVARNABHUMI TERRA INCOGNITA https://www.stkc.go.th/sites/default/files/ebook/1553586950.pdf
97	สำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/27018?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iJESyekDrYY0M-7JUwL48oWRUXEGMFI3Q3OSXmJ2Rn6cQnKkQkpGYm5tYlFgCNg0WrgBwCUak	Ecole française d'Extrême-Orient (EFEO) https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/27018?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iJESyekDrYY0M-7JUwL48oWRUXEGMFI3Q3OSXmJ2Rn6cQnKkQkpGYm5tYlFgCNg0WrgBwCUak
97	สำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28000?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iIUesyekDrYY0M-7JUwL48oWRUXEGMFI3Q3OSXmJ2Rn6cQnKkQkpGYm5tYlFgCNg0WrgB0O0aq	Ecole française d'Extrême-Orient (EFEO) https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28000?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iIUesyekDrYY0M-7JUwL48oWRUXEGMFI3Q3OSXmJ2Rn6cQnKkQkpGYm5tYlFgCNg0WrgB0O0aq
102	สำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28036?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iKGZeskJBK2KNDOyVMJePqHkVfxhJBSP0OzkL5idkZ-nEJypEJKRmJub-WJRYAjYNFrAAAnjpG2Q\$	Ecole française d'Extrême-Orient (EFEO) https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28036?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iKGZeskJBK2KNDOyVMJePqHkVfxhJBSP0OzkL5idkZ-nEJypEJKRmJub-WJRYAjYNFrAAAnjpG2Q\$
104	สำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28036?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iKGZeskJBK2KND0yVMJePqHkVfxhJBSP0OzkL5idkZ-nEJypEJKRmJub-WJRYAjYNFrAAAnjpG2Q\$	Ecole française d'Extrême-Orient (EFEO) https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28036?vc=ePkH4LF7w6yelGA1iKGZeskJBK2KND0yVMJePqHkVfxhJBSP0OzkL5idkZ-nEJypEJKRmJub-WJRYAjYNFrAAAnjpG2Q\$
105	สำนักฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพทิศ https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28030?vc=ePkH4LF7w6yelGA1CLiijGBoFWRZka-WStjLJ5SciUmkElRmp38Er-Mz8vMUgJMvQJSc3MTixJL-wKbBAhYAmghG0w\$	Ecole française d'Extrême-Orient (EFEO) https://collection.efeo.fr/ws/web/app/collection/record/28030?vc=ePkH4LF7w6yelGA1CLiijGBoFWRZka-WStjLJ5SciUmkElRmp38Er-Mz8vMUgJMvQJSc3MTixJL-wKbBAhYAmghG0w\$

Page No.	Credit (TH)	Credit (ENG)
106	พิพิธภัณฑ์เก บร็องลีย์ http://www.quaibranly.fr/fr/explorer-les-collections/base/Work/action/show/notice/888826-sans-titre-deux-danseurs-en-position-de-combat/	Le musée du quai Branly http://www.quaibranly.fr/fr/explorer-les-collections/base/Work/action/show/notice/888826-sans-titre-deux-danseurs-en-position-de-combat/
120	เพจ มโนราห์เหลียม วิเชียรศรัย	Fan page: Manora Khailiam Wichien Sornchai
150	Photograph by Henry Ginsburg (British Library, Photo 1213(233))	Photograph by Henry Ginsburg (British Library, Photo 1213(233))
177	เพจ สนง.วัฒนธรรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี https://www.facebook.com/SuratCulturePage/	
182	พิพิธภัณฑ์เก บร็องลีย์ http://www.quaibranly.fr/en/explore-collections/base/Work/action/show/notice/537546-comedien-siamois-dapres-une-photographie-rapportee-de-bangkok/page/1/	Le musée du quai Branly http://www.quaibranly.fr/en/explore-collections/base/Work/action/show/notice/537546-comedien-siamois-dapres-une-photographie-rapportee-de-bangkok/page/1/
184	COLLECTIE TROPENMUSEUM - a studio portrait of a group of Wayang Topeng performers - # TMnr_60027221 um in The Netherlands here: http://collectie.wereldculturen.nl/?query=search=*=TM-60027221#/query/723886b4-bb19-4f28-b6ad-f343e487a641	COLLECTIE TROPENMUSEUM - a studio portrait of a group of Wayang Topeng performers - # TMnr_60027221 um in The Netherlands here: http://collectie.wereldculturen.nl/?query=search=*=TM-60027221#/query/723886b4-bb19-4f28-b6ad-f343e487a641
184	Leiden University Library. Javaans maskerspel (topeng) op de pasar malam te Soerabaja photo by Kurkdjian, 1905/1906 # KITLV 10857 Wayang Topeng Surabaya http://hdl.handle.net/1887.1/item:905038	Leiden University Library. Javaans maskerspel (topeng) op de pasar malam te Soerabaja photo by Kurkdjian, 1905/1906 # KITLV 10857 Wayang Topeng Surabaya http://hdl.handle.net/1887.1/item:905038
184	The National Archives UKCO 1069-494-22 https://www.flickr.com/photos/nationalarchives/7888239192/	The National Archives UKCO 1069-494-22 https://www.flickr.com/photos/nationalarchives/7888239192/
195	POSTER for Kulfest "Festival Kampoeng Nusantara" 2017, Nov. 24-26 - A Twist of Cultural Tales https://www.indonesiakaya.com/agenda-budaya/detail/kulfest-festival-kampoeng-nusantara-2017	POSTER for Kulfest "Festival Kampoeng Nusantara" 2017, Nov. 24-26 - A Twist of Cultural Tales https://www.indonesiakaya.com/agenda-budaya/detail/kulfest-festival-kampoeng-nusantara-2017
195	เพจ คลัสเตอร์ นววิจัย ด้านศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย https://es-es.facebook.com/ThaiPerformancePracticeResearch/posts/2228333440809396/	Facebook Page. Performance Practice as Research [PPaR]. Department of Dramatic Arts - Chulalongkorn University https://es-es.facebook.com/ThaiPerformancePracticeResearch/posts/2228333440809396/
197	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย https://www.rmutsv.ac.th/en/node/874[16/23]	Rajamangala University of Technology Srivijaya https://www.rmutsv.ac.th/en/node/874[16/23]

โนรา : ศิลปะการร้องรำ ที่ผูกพันกับชีวิต (Nora : A Living Dance Tradition of Southern Thailand)

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

จัดพิมพ์ : พฤศจิกายน 2563 จำนวน 3,200 เล่ม

Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture

ISBN : 978-616-543-695-3

ที่ปรึกษา

นายชาย นครชัย	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นางสาวอัจฉราพร พงษ์ฉวี	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นายชัยพล สุขเอี่ยม	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
นางสาววราพรรณ ชัยชนะศิริ	ผู้อำนวยการกองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
นายอิสระ ธีวตระกูลไพบูลย์	เลขานุการกรม

ผู้เรียบเรียง

ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรง
ดร.โลเวลล์ สการ์

บรรณาธิการและคณะทำงาน

นางสุกัญญา เย็นสุข	นางสาวรัชดาพร ศรีภิบาล
นางสาวชนาภรณ์ แสงวงทรัพย์	นายชาคริต สิทธิฤทธิ์
นางภัทนี สุธรรมพร	นางสาววรลักษณ์ อ้อยชัยศรี
นางสาวรัชฎาภรณ์ กุลสวน	นางสาวอรุณี จีรพรบัณฑิต
นายณัฐดนัย ไหมน	

ภาพประกอบ

กลุ่มช่างภาพท้องถิ่น และองค์กรวัฒนธรรมในภาคใต้
กลุ่มประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
กองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
โทร. 0 2247 0013 ต่อ 1312 - 4 โทรสาร 0 2645 3061
เว็บไซต์ <http://ich.culture.go.th>
เฟซบุ๊ก www.facebook.com/ichthailand
อีเมล safeguard.ich@gmail.com

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

Project Consultants

Mr. Chai Nakhonchai	Director-General of the Department of Cultural Promotion
Miss Acharaporn Pongchavee	Deputy Director-General of the Department of Cultural Promotion
Mr. Chaipayon Sukiam	Deputy Director-General of the Department of Cultural Promotion
Miss Waraphan Chaichanasiri	Director of Division of Intangible Cultural Heritage
Mr. Itsara Rewtragulpibul	Secretary for the Department of Cultural Promotion

Compilers

Professor Pornrat Damrhung
Dr. Lowell Skar

Editors and working groups

Mrs. Sukanya Yensuk	Miss Rachdaporn Sripibarn
Miss Chanaphorn Sawaengsup	Mr. Chakrit Sittirit
Mrs. Pattanee Suthamporn	Miss Waralak Oychaisri
Miss Ratchadapon Kunsuan	Miss Arunee Jeerapornbundit
Mr. Naddanai Jaimun	

Photography

Photographers and cultural organizations in Southern Thailand
Public Relations Subdivision, Department of Cultural Promotion

Project manager

Intangible Cultural Heritage Safeguarding Subdivision
Division of Intangible Cultural Heritage, Department of Cultural Promotion
Tel. 0 2247 0013 ext. 1312 - 4 Fax 0 2645 3061
website <http://ich.culture.go.th>
facebook www.facebook.com/ichthailand
E-mail safeguard.ich@gmail.com

Printed by

The Agricultural Co-operative Federation Of Thailand., LTD

“หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและเผยแพร่เรื่องโนรา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
มิใช่เพื่อการค้า ซึ่งภาพประกอบในเล่มได้นำมาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
โดยบางภาพไม่สามารถอ้างแหล่งที่มาปฐมภูมิได้ จึงขออนุญาตใช้ภาพดังกล่าว
และขอขอบคุณผู้เป็นเจ้าของภาพไว้ ณ ที่นี้ด้วย”

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
๑๔ ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๗ ๐๐๑๓ ต่อ ๑๓๑๒-๔

Department of Cultural Promotion, Ministry of Culture
14 Thiamruammitr Rd., Huaykhwang, Bangkok 10310
Tel. 0 2247 0013 Ext. 1312-4
E-mail : safeguard.ich@gmail.com
www.culture.go.th

